

Borut Jerman

stran 14

TANJA PRUŠNIK
stran 34

MARKO GROSSI
stran 23

MODNI TRENDI
stran 42

DRŽAVNI SVET REPUBLIKE SLOVENIJE
stran 28

stran 10

**TOMAŽ
PEROVIČ**

Pred približno petnajstimi leti smo s prijatelji preželi vikend v Cannesu. Pred vsemi gostilnami je ob 19.00 vsaj deset ljudi čakalo na prazno mizo. V bifejih je bilo skoraj nemogoče dobiti prazno mizo na vrtu za pijačo pred večerjo. Pred nekaj dnevi sva bila z ženo okrog 19 ure v Piranu. Pred vsemi gostilnami na Punti je čakalo vsaj deset ljudi na prazno mizo ali vsaj na natakarja, da jih bo posedel za redke prazne mize. V bifejih je bilo težko dobiti prazno mizo za pijačo. Domačini so bili skriti v kakšnem bolj oddaljenem bifeju, kjer so še vedno lahko dobili svojo pijačo po ceni, ki jo prenese naš žep (5 eurov ali več za deci vina ni ravno prijazna cena za domačine). Tako kot pred petnajstimi leti v Cannesu. Za razliko od bližnjega hrvaškega istrskega mesta, kjer nas vse gostilne vabijo na pizze, špagete, kalamare in steake, v Piranu, Kopru in Izoli še vedno prevladujejo klasične ribje restavracije. In to je razlika med turisti, ki prihajajo k nam ali kam drugam. Drugam na špagete, k nam na ribe (in seveda v nekaj fastfood restavracij z juško). Če ima kdo v tem času neoddan apartma, gostilno ali trgovino brez kupcev, si je za to kriv popolnoma sam. Še vedno se mi zdi, da to lahko pripišemo predvsem odnosu do turistov, ki ga gojijo domačini v prvi vrsti, in potem uspešnim hotelirjem, ki uspejo napolniti obalne hotele, čeprav se mi vsak dan sprašujemo, zakaj za hudiča bi človek sem prišel na dopust. Ni kolesarskih stez, morje ni sinje modro, ni velikih muzejev ali galerij, ni vodnih parkov ali sodobnih igral za otroke, plaže so nabito polne, ... Nismo znali in še danes ne znamo voditi velikih podjetij (nekaj kilometrov železniške proge ne znamo narediti brez škandalov ali kupiti dva helikopterja). V veliki meri je za to zagotovo kriva politika, ki si nikakor ne želi imeti nekaj kapitalsko močnih podjetij, pa tudi, če bi bili njihovi lastniki Slovenci (Boris lepo opiše odnos politike do Splošne plovbe). Obala je krasen primer za to, koliko podjetij se je v zadnjih desetletjih izgubilo ali dobilo nove lastnike. Tudi zato verjetno nikoli ne bomo bogati kot država, posameznikom pa bo vseeno šlo še kar dobro.

ŽGANJEKUHA DEL NESNOVNE KULTURNE DEDIŠČINE

Gre za tradicionalen postopek pridobivanja naravnega žganja z vrenjem in destilacijo različnih vrst sadja, grozdnih tropin, gozdnih sadežev ali zelišč. Ta dejavnost je poznana po vsej Sloveniji, pri čemer se vrste žganja razlikujejo glede na lokalne pridelke, načine priprave in recepture. Kuhanje žganja temelji na destilaciji alkoholno prevrete drozge. V kotlu se ta po-

časi segreva, ob tem pa izhajajo hlapne snovi – predvsem alkoholi. Hlapi se nato v kondenzatorju ohladijo in utekočinijo. Če želimo doseči višjo koncentracijo alkohola, postopek destilacije ponovimo. Najbolj razširjeno je kuhanje domačega žganja iz hrušk, sliv, brinovih jagod, pa tudi iz vina ali sadjevca.

Časopis in spletni portal OBALApplus® sta vpisana v razvid medijev Ministrstva za kulturo pod zaporedno številko 2216. ISSN 2670-4609. Izdajatelj MBM MEDIA d.o.o., Portorož. Distribucija preko Pošte Slovenije v gospodinjstva občin Ankaran, Koper, Izola in Piran. Število izvodov 27.200. Uredništvo: Pristaniška 14, 6000 Koper, urednistvo@obalaplus.si. Oglaševanje: marketing@obalaplus.si. Odgovorni urednik Mauro Belac, mauro.belac@obalaplus.si. Urednik Tomaž Perovič, tomaz.pерович@obalaplus.si. Člani uredništva: Boris Šuligoj, Bojana Leskovar, Nataša Benčič, Dorjan Marušič, Manca Hribovšek, Sašo Mejak, Katja Pegan, Eva Branc, Andreja Comino, Milica Golijanin, Andreja Čmaj Fakin, Nataša Fajon in Petra Mežnarc. Oblikovanje Emigma d.o.o. Prelom tiskane izdaje Tedy Grbec, GT-design d.o.o. Urejanje spletnega portala Elvis Dobrilovič. Stališča avtorjev prispevkov ne izražajo nujno stališč uredništva. Za točnost podatkov v podpisanih vsebinah odgovarjajo avtorji oz. naročniki objav. Avtor nepodpisanih vsebin je uredništvo. Promocijska sporočila in naročene objave so ločena od uredniških vsebin in označena z oznako . Datum izida 27. avgust 2025. Strani s podnaslovom OBALApplus AKTUALNO sofinancira Ministrstvo za kulturo RS.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

V FJK SUBVENCIJE ZA ZBIRANJE DEŽEVNICE

Dežela Furlanija - Julijska krajina je tudi letos objavila razpis za sofinanciranje zasebnih sistemov za zbiranje meteornih voda, ki lastnikom zasebnih stanovanj, ki se odločijo za njihovo namestitve, namenja skupno 250.000 evrov. Dežela bo krila do 40 odstotkov stroškov, pri čemer bo posamezni prosilec prejel največ 7500 evrov.

PORTOROŽ IN PIRAN PRESEGLA MILIJON PRENOČITEV

Turizem v občini Piran tudi letos beleži odlične rezultate. V prvih sedmih mesecih so zabeležili 1.085.461 prenočitev, kar je 7 odstotkov več kot v enakem obdobju lani, kažejo podatki portala ttaksa.si. Junij je prinesel 235.202 prenočitvi, kar je 14 odstotkov več kot lani. Kar 72 % vseh prenočitev so ustvarili tuji gostje, med katerimi prevladujejo obiskovalci iz Avstrije, Nemčije, Češke in Madžarske. Julija so dobro polovico prenočitev ustvarili hoteli in beležili 4-odstotno rast v primerjavi z lani. Poleg tega je na destinaciji trenutno veliko tudi enodnevnih obiskovalcev.

VROČINSKI REKORDI

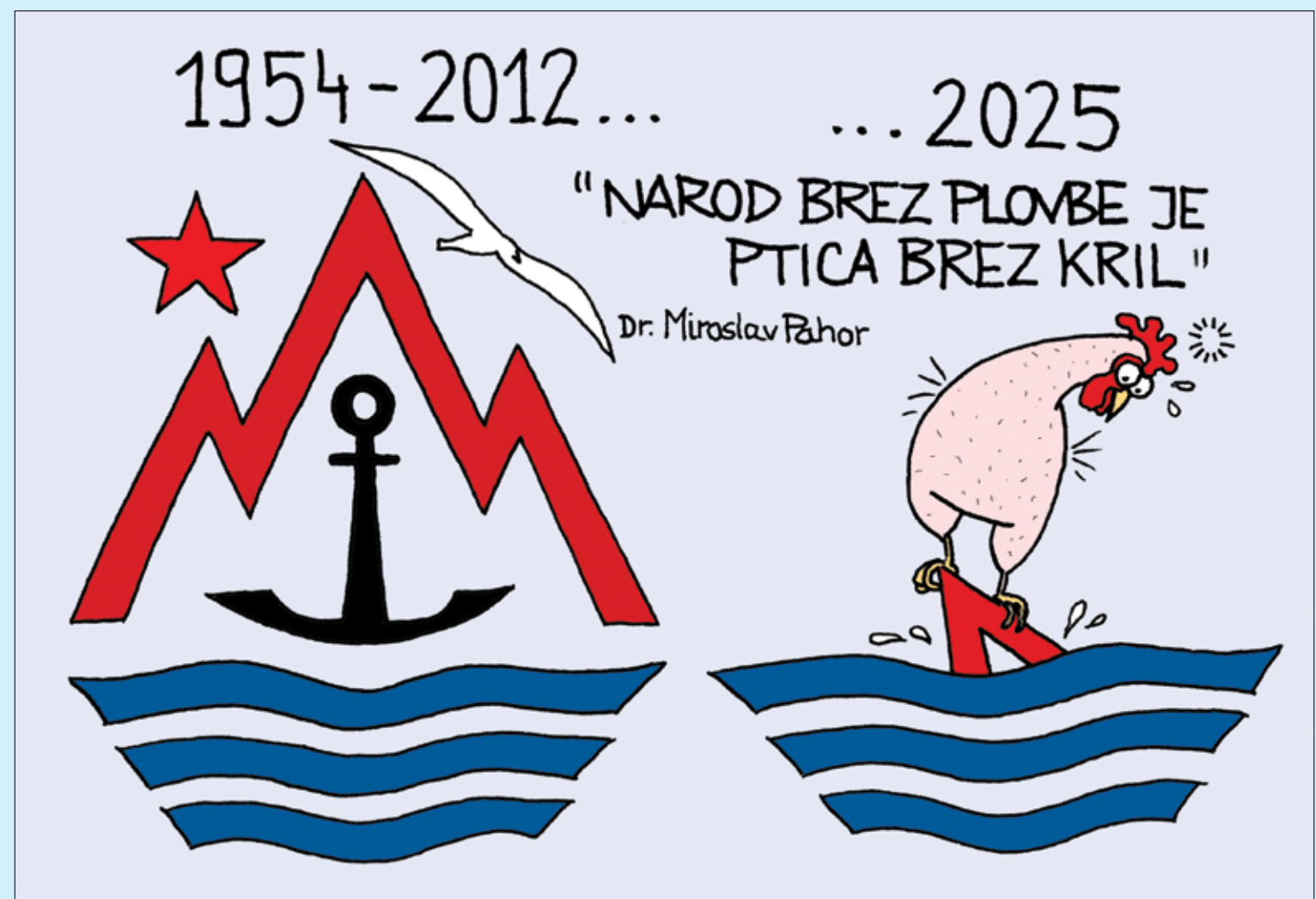
14. avgusta so na meteorološki postaji Portorož izmerili najvišjo temperaturo od začetka meritev. Termometer se je povzpел na kar 38,8 °C, s čimer je bil presežen prejšnji absolutni rekord 37,4 °C. Tako visoke temperature so posledica vročinskega vala, ki je avgusta zajel slovensko Istro in širšo regijo.

DAN LENARD PODRL SVETOVNI REKORD V NEPREKINJENEM SOLO JADRANJU

Slovenski oblikovalec luksuznih plovil Dan Lenard je na svojem Facebook profilu sporočil, da mu je v tretjem poskusu uspelo podreti svetovni rekord v neprekinjeni solo vzdržljivostni plovbi s tipom jadrnice laser. Že drugič v zadnjih dveh mesecih se je Dan Lenard podal v rušenje rekorda v neprekinjenem samostojnem jadrnanju z jadrnico tipa Laser – ILCA, ki poteka brez pomoči, spremljave, sidranja, dotika obale ali drugega plovila. S svojo majhno jadrnico (Olympic Laser) je postavil nov mejnik – 321 navtičnih milj, petstotico pa "prihranil" za prihodnjici!" so zapisali na profilu Komotar minute!

TEST MNOŽIČNEGA OBVEŠČANJA

Slovenija bo 27. septembra prvič preizkusila nov sistem za množično obveščanje SI-Alarm, namenjen hitremu posredovanju opozoril prebivalcem v primeru naravnih nesreč, večjih nesreč ali drugih nevarnosti. Ob določeni uri bodo vsi uporabniki mobilnih telefonov, ki bodo imeli vklopljeno omrežno povezavo, prejeli testno opozorilno sporočilo, ki ga bo spremljal glasen pisk in vibracija, značilna za tovrstna obvestila.

Kako je Slovenija po nepotrebnem izgubila ladjarja

Splošna plovba je v postopku prostovoljne in redne likvidacije. Ključni razlogi so nepremišljena privatizacija podjetja, pomorska kriza, zakon o davku na tonažo oziroma Fursova napačna razlaga tega zakona, ki je imela podporo celo v parlamentu.

Skupščina družbe Splošna plovba, podjetja za mednarodne pomorske prevoze in storitve v pomorskem prometu je prejšnji mesec odločila, da začne postopek prostovoljne redne likvidacije portoroškega podjetja. Do konca avgusta imajo morebitni upniki zato čas, da prijavijo terjatve. Če bo šlo vse po načrtih, bo morda že po šestih mesecih prišlo do izbrisa ladjarja iz sodnega registra, saj lastniki ne pričakujejo zapletov s prijavo terjatev. V podjetju je le še 13 zaposlenih, ki bodo šli na zavod za zaposlovanje, prejeli bodo zakonsko predpisane odpravnine. Slovenija bo tako dokončno izgubila podjetje, ki je bilo temelj pomorske naravnosti države.

Privatizacijo portoroškega ladjarja so začeli 2007, v času prve Janševe vlade, ko sta KAD in SOD prodala 29,65- odstotni delež Splošne plovbe nemškemu ladjarju Peter Döhle iz Hamburga za 55,5 milijonov evrov. V času druge Janševe vlade so 2012 prodali še zadnji 25,05- odstotni delež portoroškega ladjarja, čeprav si nemški ladjar tega nakupa sploh ni želel, ampak ga je bil po pogodbi iz 2007 prisiljen izpeljati. Zadnji žebelj v ladjarjevo krsto pa so zabili poslanci državnega zbora, FURS in vlada s svojo razlago zakona o davku na tonažo. Ta razlaga je padla na upravnem sodišču le nekaj mesecev potem, ko so bili zaradi nje prisiljeni prodati zadnjo ladjo Pohorje (III.) 2020. Leto kasneje je Splošna plovba najprej za približno en milijon evrov prodala 52- odstotni delež v Primorskih novicah in lani še za 5,3 milijone evrov svojo poslovno stavbo in vilo San Marco v Portorožu podjetju P&P v lasti portoroške družine Polič.

KAKO JE UDBA USTANOVILO SPLOŠNO PLOVBO

Muzejski svetnici dr. Nadji Terčon iz Pomorskega muzeja Piran je že nekdanji piranski župan in kapitan dolge plovbe Drago Žerjal izjavil: »Splošno plovbo Piran je dejansko ustanovila Udba. Njena prva ladja Sirob, pozneje Martin Krpan, je tihotapila cigarete in plula pod zastavo Kostarike, tudi nekateri člani posadke na Sirobu so bili člani Udbe.« Dolgoletni pomorščak in pozneje sekretar občinskega odbora ZK kapitan Jože Utenkar je potrdil Žerjalove besede. »Tedaj je cvetelo tihotapstvo cigaret v Italiji. Denar so za potrebe Slovenije skrivali na računih v tujini. Zvezni organi so to nekako izvohali in zahtevali, da morajo prenehati. Boris Kraigher, ki je bil predsednik slovenskega izvršnega sveta, pa jim je svetoval, naj raje kupijo ladje. Najprej so kupili ladjo Sirob. V Beogradu pa je bil ob nakupu Siroba revolt,« je povedal Utenkar.

Mnogi še danes ugibajo, ali je bila ladja Sirob (obrnjeno Boris) imenovana po direktorju Splošne plovbe Borisu Šnuderlu ali Borisu Kraigherju, nemara celo Borisu Kidriču. Šnuderl se je ob tem vprašanju aprila 2012 samo hudomušno namuznil. Poudaril je, da sam ni nikoli ničesar tihotapil, da pa so denar za posle res pridobivali iz tranzita in reeksportne trgovine. Pokojni Danilo Petrinja, najbolj zaslužen za nastanek Luke Koper, je pred leti pojasnil: »Kljub temu da je sicer šlo za nezakonito zunajtržno prodajo, tihotapstvo, je imelo značaj koristne špekulacije, zato za svoje delovanje niso uporabljali besede tihotapstvo, temveč 'reeksportna trgovina'.«

Sidro na ljubljanskem Kongresnem trgu (simbol ponovne pridobitve slovenskega izhoda na morje) je bilo postavljeno leto dni po ustanovitvi Splošne plovbe 22. oktobra 1955, ker se je v središču glavnega mesta želelo pokazati, da je Slovenija pomorska dežela s tradicijo, da potrebuje svoje pristanišče in pomorsko podjetje. Postavitev je bila pobuda Borisa Šnuderla, ki je naročil pripeljati veliko sidro iz Pulja, vendar se je zagostilo pod železniški nadvoz, zato so morali del sidra odrezati in ga ponovno zavariti.

Potem so iz Beograda v Slovenijo poslali nadzor. Posledica vsega je bila, da je Niko Kavčič predlagal Borisu Kraigherju ustanovitev slovenskega pomorskega ladjarja. Prve tri ladje, ki jih je lahko kupila Splošna plovba, so bile Sirob (Martin Krpan), Gorenjska in Rog. Splošna plovba je bila ustanovljena 22. oktobra 1954 v Kopru, za direktorja so imenovali Borisa Šnuderla, uradno je začela delovati decembra 1954 in se aprila 1956 preselila iz Kopra v Piran. Grb Splošne plovbe (znak Triglava nad valovi, a tedaj še brez sidra) se je prvič pojavil na dimniku ladje Gorenjska septembra 1954 v Cardiffu. Leta 1957 so naročili prvo novo ladjo v ladjedelnici na Japonskem in jo poimenovali Piran. Konec leta 1957

je imel ladjar že enajst ladij za dolgo plovbo in 13 za malo obalno plovbo s skupno nosilnostjo 75.276 DWT. Jože Utenkar je v svoji knjigi o ladjah Splošne plovbe (Triglav po svetovnih morjih) 2023 zapisal, da je bil Niko Kavčič poleg Borisa Šnuderla najpomembnejši spodbujevalec nastanka in razvoja slovenske trgovske mornarice, nekakšen spiritus agens vsega, kar se je takrat dogajalo z razvojem pomorskega gospodarstva v Sloveniji.

TEŽAVE ZARADI KREDITOV V JENIH

Splošni plovbi se je ponesrečil nakup petih novih ladij (rekli so jim konkordi) na Japonskem v letih 1976 in 1977. Kupili so jih namreč v jeni, služili pa so v dolarjih. Z leti je tečaj jena toliko zrasel, da so morali v dolarjih več kot dvojno poplačevati kredite. Šele leta 1995 je Republika Slovenija z zakonom o sanaciji Splošne plovbe prevzela lastništvo ladjarja in del dolgov (75 milijonov evrov), ki pa jih je kasneje s prodajo lastniških deležev in z vsemi pridobljenimi davki in prispevki po mnenju vodstva Splošne plovbe trikratno poplačala. Del lastništva (2- odstotni delež) je prevzela tudi Banka Koper in 15,8 odstotkov zaposlenih, ki so se odpovedali delu plač. Kasneje sta namesto države lastništvo prevzeli Kapitalska družba (KAD) in Slovenska odškodninska družba (SOD) ter Mercata (24,25 odstotka). 2007 pa sta KAD in SOD za 29,65- odstotni delež na dražbi iztržila 55,5 milijonov evrov, ki ga je izplačal največji nemški ladjar Peter Döhle. Nemški ladjar je odkupil tudi večinski delež v Pomorski družbi, tako je obvladal več kot 50- odstotni delež ladjarja in imel glavno besedo pri odločanju.

NEMŠKI LASTNIK PREDLAGAL, NAJ DRŽAVA OHRANI KONTROLNI DELEŽ

Ključno za nadaljnjo usodo Splošne plovbe je bilo leto 2012, ko sta imela KAD in SOD po prodaji prvega deleža iz 2007 pravico prodati nemškemu ladjarju še zadnji 25,05- odstotni delež za ceno 60 milijonov evrov. Tako uprava Splošne plovbe, ki jo

V Portorožu ostaja lepa stavba Splošne plovbe, ki jo je zasnoval arhitekt Janez Kobe. Njen novi lastnik Peter Polič iz podjetja P&P je zagotovil, da bo to ostala poslovna stavba. Rekel je tudi, da ne ve natančno, komu naj se zahvali za priložnost, da je bila naprodaj.

je tedaj vodil Egon Bandelj, kot lastnik in glavni predstavnik nemškega ladjarja Jochen sta predlagala slovenski državi, naj ne unovči pogodbene možnosti o prodaji četrtinskega (kontrolnega) deleža Splošne plovbe. Nemškemu lastniku je bilo seveda težko odšteti še 60 milijonov evrov za deleže v portoroškem ladjarju, ki ga je že tako obvladoval. Hkrati je upal, da bi v primeru ohranitve državnega lastništva slovenska država bila tudi bolj razumevajoča pri obravnavi vsaj delno slovenskega ladjarja. Ob ohranitvi državnega lastniškega deleža Splošne plovbe ne bi bilo mogoče seliti iz Slovenije, prav tako ne bi bilo mogoče kar tako izglasovati prostovoljne redne likvidacije, kot se je to zgodilo na juljski skupščini podjetja. Toda slovenski državi je bilo veliko več do milijonov kot do strateške odločitve o pomorski naravnosti države.

DAVEK NA TONAŽO

Splošna plovba je od 2005 do 2011 sicer res ustvarila za kakih 150 milijonov evrov čistega dobička. Nemški ladjar ni nikoli odločil o delitvi dividend v svojo korist. Večina tega dobička je šla za nakup novih ladij in povečanje flote. Konec 1981 je imelo podjetje 1.807 zaposlenih (od tega 308 v upravi, ostalo na ladjah), največjo floto pa je imelo 2011, ko je imelo 28 velikih ladij in je nosilnost ladjevja presegla nekaj čez milijon DWT. Prva nesrečna okoliščina, ki je sicer običajna spremljevalka ladjarskega posla, je bila velika pomorska kriza, ki se je začela nekaj let po finančni krizi, približno 2011 in je trajala vse do pandemije 2020. Cene voznin in s tem cene ladij so strmoglavile. Očitek, da je morala Splošna plovba kupovati ladje od svojega nemškega lastnika po zelo visokih cenah, je padel na sodišču, kjer je v primeru pravednosti med Splošno plovbo in nekdanjim predsednikom sindikata pomorščakov naročilo posebno strokovno oceno britanski revizorski družbi, ki je temeljito preučila omenjeni očitki. Sodišče je ugotovilo, da je Splošna plovba kupila pri svojem lastniku nekaj ladij celo nekoliko pod tedaj veljavno ceno. Ob podobnih očitkih je potrebno upoštevati, da vse

BORIS
ŠULIGOJ

nakupe ladij zelo natanko spremljajo banke, ki zagotavljajo tudi ustrezne likvidnostne ali kreditne možnosti, saj gre za desetine milijonov evrov težke nakupe. Banke so zelo pozorne pri odobravanju kreditov ali finančnih transakcij ob teh nakupih. Vsak nakup ladij spremljajo natančne ocene svetovno priznanih cenilcev. Nemški ladjar Peter Döhle je v nakup Splošne plovbe investiral več kot 120 milijonov evrov, zato mnogi ocenjujejo, da je imel prej izgubo kot dobiček z investicijo v portoroškega ladjarja. Poleg tega je Splošna plovba naročila nekaj ladij v tujih (kitajskih) ladjedelnicah. Ker je nastopala pri naročilih v konzorciju z večjimi naročili velikega nemškega ladjarja, je uživala ugodnosti (količinski nakup) ob naročilih in ne obratno.

DAVČNA OAZA ALI PEKEL?

Največji problem za slovenskega ladjarja v nemški lasti so bile odločitve slovenske politike, ki jih Jochen Döhle ni pričakoval. Slovenija je desetletje prej si-

cer sprejela zakon o davku na tonažo. Tako obdavčitev ladjarjev je imelo kar 26 evropskih držav in je veljala v vseh pomorsko razumnih evropskih državah za nekakšno prikrito, toda dovoljeno (časovno omejeno) obliko državne pomoči. Slovenija pa ima v tem zakonu edina v Evropi določilo, po katerem se celotna kupnina od prodanih ladij šteje za dobiček, če te kupnine po petih letih ne reinvestira v nakup novih ladij. Na Fursu so konec leta 2017 izračunali, da je Splošna plovba državi dolžna 6,3 milijone evrov, ker je ladje zaradi krize samo prodajala in ni kupovala novih. Znesek se je z leti povečeval, saj je portoroški ladjar pozneje prodal še več ladij. Če bi obveljala Fursova zahteva, bi do letos Splošna plovba morala državi plačati za več kot 21 milijonov evrov davka na tonažo. Slovenski dacarji so razlagali, da mora Splošna plovba plačati davek na celotno kupnino. ladjarji pa so razumeli, da bi morali plačati le davek na morebitni dobiček, do katerega bi prišli ob prodaji ladje, če bi ladjo prodali dražje od tega, kar so zanj plačali. Glede na krizo na trgu pa je bilo jasno, da so bili prisiljeni večino ladij prodati pod ceno, ki so jo plačali za ladjo. Po razlagi Fursa bi torej morala Splošna plovba plačati tudi davek na izgubo vrednosti premoženja. Ko so 2018 v parlamentu obravnavali predlog dopolnitve zakona davka na tonažo, so v Splošni plovbi celo upali, da bodo poslanci razumeli, zakaj bi bilo treba zakon dopolniti. Kljub temu zakona niso spremenili. Nasprotno, iz poslanskih vrst so policiji naznanili sum storitve kaznivega dejanja zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic, ki naj bi ga zagrešili tedanji državni sekretar na ministrstvu za finance Tilen Božič, tedanji prvi nadzornik Splošne plovbe Borut Grgič in Jochen Döhle. Proti osumljenim je NPU izpeljal hišne preiskave in sprožil predkazenske postopke, Splošno plovbo pa so spravili v izjemno zagato. FURS je blokiral račune tudi dveh podjetji v tujini Genshipping Corporation in Lucija Genshipping. Ker podjetji nista mogli poslovati, je obe družbi Splošna plovba likvidirala 2022.

SODIŠČE JE (PREPOZNO) ODLOČILO V PRID LADJARJU

Splošna plovba je bila večkratno kaznovana zaradi slabih cen voznin, posledično nizkih cen ladij, izgube ob prodaji ladij, z dodatnim davkom in blokiranimi računi.

Bili so dodatno prisiljeni v prodajo ladij in 2020 je prodala svojo zadnjo, lepo kontejnersko ladjo Pohorje, ki so jo kupili 2011. Nepoznavalci so pogosto ponavljali, da je portoroški ladjar posloval preko hčerinskih družb (Genshipping) v davčni oazi, v resnici pa sta bili obe podjetji v stoodstotni lasti Splošne plovbe in tudi davčna zavezanca v Sloveniji. Torej sta bili daleč od davčne oaze, pač pa v ladjarskem davčnem peklu, zaradi katerega so morali še hitreje prodajati ladje, kot bi jih sicer morali zaradi pomorske krize. Le nekaj mesecev po prodani zadnji ladji je upravno sodišče 2021 odločilo v prid Splošni plovbi, da je bila slovenska zakonodaja pomanjkljiva oziroma narobe razlagana in tudi sicer v nasprotju s prakso, ki je veljala v vseh ostalih 25 državah s podobno davčno zakonodajo. Julija 2021, nekaj mesecev po odločitvi upravnega sodišča, je tudi specializirano državno tožilstvo (podpisana Mateja Gončin) poslalo Tilnu Božiču sklep, da so predkazenski postopek zaradi domnevne storitve kaznivega dejanja zaustavili. S takim uradnim sklepom so osumljence oprali očitkov in sumov kaznivih dejanj, vendar omenjeni seveda niso doživeli ustrezne rehabilitacije. Ministrstvo za finance nam je odgovorilo, da je evropska komisija od Slovenije zahtevala določene prilagoditve zakona o davku na tonažo. Ministrstvo je dvakrat (v letu 2019 in 2020) pripravilo novelo zakona, vendar sta bili obe noveli v državnem zboru pri ponovnem glasovanju po vloženem vetu v državnem svetu zavrnjeni. Ministrstvo pa ni hotelo komentirati odločitve upravnega sodišča, ki jo je sprejelo konec januarja 2021.

LADIJSKI VPISNIK

Slovenska država kljub odločitvi sodišča ni spremenila zakonodaje. Prav tako še zmeraj ne razume, zakaj ladjarji po svetu praviloma poslujejo s podjetji, ki imajo svoje ladje vpisane v vpisnikih (pomorskih registrih) držav z zastavami ugodnosti. Vse velike pomorske države v svetu razumejo, da je pomorski trg en sam in da lahko ladjar na njem konkurira samo, če posluje pod približno enakimi pogoji. V Sloveniji je bilo več poizkusov in predlogov, da bi odgovorne prepričali o vzpostavitvi pomorskega vpisnika po modelu vpisnika zastave ugodnosti. Seveda bi morala država ustrezno popraviti in dopolniti pomorski zakonik, in sicer tako, da bi tudi tujci radi registrirali

svoje ladje v tem vpisniku. Prilagoditi bi morali tudi drugo (povezano) zakonodajo, da bi imele na primer banke, ki praviloma financirajo vse nakupe ladij, prednost ob morebitnih poplačilih v stečajnih in drugih postopkih. Spremeniti bi morali delovno zakonodajo, ker bi morali na ladjah zaposlovati tuje delavce podobno (in s podobnim nagrajevanjem), kot to počnejo na vseh ladjah po svetu ... Glede na to, kako malo razumevanja so pokazali poslanci v parlamentu do svojega ladjarja, pa je zamisel o takšnem vpisniku seveda iluzorna. So pa tak vpisnik zastave ugodnosti zelo učinkovito uredili Portugalci in vanj vpisali več kot 2000 tujih ladij.

Splošna plovba je po vseh blokiranih računih in krizi seveda poslovala z izgubo, zato je morala slabiti premoženje in kasneje speljati tudi dokapitalizacijo, za kar je Peter pred nekaj leti plačal 4,5 milijonov evrov za še eno dokapitalizacijo, leta 2021 prodal delež v Primorskih novicah in prejel en milijon evrov, lani pa je družinskemu podjetju P&P prodal še poslovno stavbo in Vilo San Marco, zanj so prejeli 5,3 milijone evrov. Kakšnih velikih zahtev oziroma neznanih terjatev v postopku likvidacije ne pričakujejo. Toda tudi velikega dobička ne bodo odnesli iz Portoroža. Se je pa predstavniku nemškega lastnika slovensko poslovno okolje zelo zamerilo, saj je prepričan, da sta tako prodaja zadnjega četrtinskega deleža ladjarja kot nerazumevanje davka na tonažo močno prizadeli sposobnost preživetja slovenskega ladjarja. Za likvidacijskega upravitelja so imenovali Aguayo Herrera Claudio iz Manuela iz Santiaga, ki je bil prej poslovodja Splošne plovbe, kar dokazuje, da ima Peter Döhle v Čilu očitno bolj zaupanja vredno hčerinsko podjetje. Največji nemški ladjar PD premore približno 400 ladij trgovske mornarice in več kot 6000 zaposlenih v pomorstvu. S Splošno plovbo je sodeloval že 30 let, preden je kupil njen prvi tretjinski delež. Več članov uprav Splošne plovbe nam je v preteklosti večkrat zatrjevalo, da so imeli v vseh letih zelo dobre odnose z Jochenom Döhlejem in da je podjetju nemalokrat na različne načine, predvsem s svetovanji, pravniki in zvezami, pomagal pri poslovanju. Bil je dragocena pomoč dolgo prej, preden so mu Slovenci 2007 ponudili nakup deleža podjetja, v času, ko je pomorstvo cvetelo. Stari slovenski pregovor pravi: Čič ni za barko!

Portorož praznuje 140 let turizma

Letos Portorož obeležuje častitljiv jubilej – 140 let turizma. To ni le obletnica, temveč zgodba o vztrajnosti, viziji in razvoju kraja, ki je iz skromnega zdravilišča z desetimi sobami prerasel v eno najbolj prepoznavnih turističnih destinacij v Sloveniji in na Jadranu.

Ob tej priložnosti se bo Turistično združenje Portorož s praznovanjem poklonilo bogati zgodovini kraja in posameznikom, ki so s svojo predanostjo in delom skozi desetletja soustvarjali turistično identiteto Portoroža.

RAZGLEDNICA IZ PORTOROŽA

Osrednji dogodek ob jubileju z naslovom Razglednica iz Portoroža: 140 let turizma v Portorožu bo v soboto, 27. septembra, ob 18. uri na Trgu prekomorskih brigad. Dogodek bo poklon preteklosti in praznik sedanjosti s poudarkom na zgodovinskem pomenu razglednic, ki so v preteklosti pomembno

prispevale k promociji Portoroža. Obiskovalci bodo lahko poslali tudi priložnostno razglednico iz kraja, ki že več kot stoletje vabi goste z vsega sveta. V okviru dogodka bo podeljen Grb odličnosti v turizmu 2025, prireditve pa bodo popestrili tudi člani društev Rosa Klementina in Anbot, ki bodo s svojo prisotnostjo pričarali vzdušje preteklosti. Za slikovit sprehod skozi zgodovinska obdobja bo v organizaciji Barbare Mission na ogled tudi modna revija. Vrhunec večera bo koncert legendarne glasbene skupine Faraoni, ki se je s svojimi številnimi uspešnicami globoko zapisala v srca poslušalcev vseh generacij. Njihov nastop bo popoln zaključek prazničnega večera, polnega spominov in glasbe. Dogajanje bodo dopolnili tudi lokalni ponudniki z izbranimi istrskimi dobrotami. Vstop na dogodek bo brezplačen.

Dogodek organizira Turistično združenje Portorož v sodelovanju s Krajevno skupnostjo Portorož in Občino Piran.

Foto: Jaka Ivančič

Začetki turizma segajo v leto 1885, ko je piranski zdravnik Giovanni Lugnani s svojo vizijo del tamkajšnje kemične tovarne preuredil v poskusno termalno ustanovo. S samo desetimi sobami za goste in desetimi kopalnimi bazeni za terapije je tam majhni center postavil temelje razvoju Portoroža kot vrhunske destinacije za termalni turizem in odih višje kakovosti. 1897 je Portorož postal uradno zdraviliški kraj, kar je spodbudilo intenziven razvoj. Ustanovila so se olepševalna društva, ki so skrbela za urejanje okolice. Razglednice so bile eno ključnih orodij promocije – s slikovitimi motivi portoroške obale so vabile goste z vseh koncev Evrope.

140

LET TURIZMA V PORTOROŽU
ANNI DI TURISMO A PORTOROSE

PORTOROŽ
PIRAN
PORTOROSE
PIRANO

OBČINA PIRAN
COMUNE DI PIRANO

27. 9. 2025 ob/alle 18.00

Trg prekomorskih brigad / Piazza delle Brigade d'oltremare

So koprskie ulice postale poligon za divjanje z mopedi?

Promet v slovenski Istri je ena od osnovnih problematik tega območja, ki na prvi pogled deluje idilično, a v resnici skriva številne izzive za življenje. Zaradi neskončnih poletnih zastojev na cestah je najlažje voziti z motorji ali skuterji, vendar tudi za te veljajo jasna pravila, katerih namen je varnost vseh udeležencev v prometu.

Da reda ni vedno, potrjujejo številni domačini in turisti. Pred kratkim nas je na to opozoril Koprčan. Večerne sprehode v obmorskem delu starega mestnega jedra pogosto zmotijo skupine fantov na skuterjih, ki se naenkrat znajdejo na Pristaniški ulici in z divjo vožnjo nadaljujejo vse do Kopaljškega nabrežja in dalje. Pri tem vozijo po pločniku, brez čelad in z neprimerno hitrostjo.

V tem delu mesta so pogosto tudi otroci, ki veselo tekajo po conih za pešce, pa tudi starejši ljudje, kar takšno vožnjo naredi še bolj nevarno za vse udeležence v prometu. Na uredništvo smo prejeli fotografije, ki pričajo o tem pojavu v Kopru.

Območja za pešce v starem mestnem jedru so določena z Odlokom o prometni ureditvi iz leta 2007. Delijo se na območja s popolno prepovedjo motornega prometa in območja z omejenim lokalnim prometom, kjer morajo vozila upoštevati pešce. Izključno pešcem so namenjeni Verdijeva in Čevljarska ulica ter Titov trg.

Kot navajajo na Policijski upravi Koper, so najpogostejše zabeleženi prekrški, povezani z vožnjo po neprimernih površinah, neuporabo zaščitnih čelad, vožnjo po zadnjem kolesu, vožnjo brez ustrezne kategorije voznškega dovoljenja ter neodgovorno ali objestno vožnjo, ki lahko privede do prometne nesreče. Velik problem so tudi predelana in tehnično neustrezna vozila, saj na videz dovoljene in počasne »petindvajsetice« po predelavi dosegajo hitrost tudi nad 60 km/h. »V letošnjem letu smo ugotovili 18 kršitev pri mopedi, ki so bili predelani tako, da so presegali največjo moč motorja ali največjo konstrukcijsko hitrost. Mopede smo zasegli in jih predali v postopek sodišču, ki v nadaljevanju odloča o njihovem odvzemu in sankciji,« poročajo na policiji.

Da so prekrški in nevarna vožnja s skuterji v porastu, potrjuje tudi statistika. Kot navaja koprška policija, je bilo pred petimi leti zabeleženih 194 takšnih prekrškov. 2023 jih je bilo več – 286, leto kasneje 154, medtem ko je 2025 do avgusta zabeleženih že 209 prekrškov.

MILICA
GOLIJANIN

OPOZORIL VEČ KOT REŠITEV

O problematiki, ki jih povzroča jo skuterji in mopedi, so seznanjeni tudi v Krajevni skupnosti Koper Center: »O težavah nas krajanke in krajan obveščajo pisno, ustno ob obiskih na

sedežu KS in tudi na neuradnih srečanjih na ulici. Zaradi perečih težav, ki se pojavljajo vedno pogostejše, je svet KS to problematiko že večkrat uvrstil na dnevni red svojih sej.« Na težave se odzivajo tudi s predlogi rešitev, med katerimi so pove-

čanje nadzora redarjev na problematičnih mestih, postavitve radarjev, kamer, ležečih policajev in drugih ovir. Iz Mestne občine Koper pojasnjujejo, da nadzor nad mopediti in skuteristi

izvajajo tudi redarji, še posebej v starem mestnem jedru. Poleg tega policija spremlja in nadzoruje vozila, predvsem v času povečane uporabe, a kljub temu, sodeč po pritožbah krajanov, trenutni ukrepi niso dovolj.

OBALA
časopis in portal
za slovesko Istro **plus**

Imate dejavnost? Si želite novih strank, več kupcev vaših izdelkov ali več naročnikov vaših storitev? Tukaj je pravi prostor za vas! Vaš oglas bo vsak mesec dosegel **27.200** gospodinjstev v slovenski Istri! Pišite nam na marketing@obalaplus.si in predstavili vam bomo prednosti oglaševanja v časopisu in na spletnem portalu www.obalaplus.si

Vsi dogodki na enem mestu.

Obišči www.obalaplus.si/dogodki

Attività' del deputato Felice Ziza e delle CAN

€

ISTRUZIONE UNIVERSITARIA IN LINGUA ITALIANA- ACCORDI RAGGIUNTI

Su iniziativa del deputato Felice Ziza e della CAN Costiera, presieduta da Alberto Scheriani, si è svolto alla fine di luglio un incontro incentrato sulla realizzazione dell'intesa per finanziare corsi di laurea completamente in italiano per educatori e insegnanti presso la Facoltà di pedagogia capodistriana. Questi esistono dal 2019, ma finora erano svolti soltanto parzialmente in italiano. Con il decano, Tomaž Grušovnik, le responsabili dei corsi in italiano Suzana Todorovič e Nives Zudič, è stata esaminata la situazione venutasi a creare dopo l'approvazione da parte del Parlamento della modifica alla legge sul finanziamento degli studi universitari. È stato constatato che finalmente esiste una base giuridica per chiedere al Governo il finan-

ziamento dei corsi per quadri insegnanti completamente in italiano, di vitale importanza per migliorare le competenze linguistiche dei docenti degli istituti CNI. I massimi rappresentanti della Comunità nazionale italiana hanno fatto un ulteriore passo avanti nei giorni successivi ottenendo un colloquio con gli esponenti del Ministero per l'istruzione a Lubiana. Presente il dott. Ziza, da parte governativa è stata confermata l'intenzione e la base giuridica per erogare i finanziamenti alla Facoltà di pedagogia. Viene realizzato

in tal modo un'altro dei punti contenuti nell'accordo di collaborazione che lo stesso deputato di nazionalità italiana aveva stilato con gli esecutivi precedenti e con quello attualmente in carica. Ultimo atto delle procedure sarà la firma del contratto di finanziamento, che sarà apposta nei prossimi giorni a Lubiana, a nome dell'Università del Litorale, dalla sua rettrice, Klavdija Kutnar.

BASE ECONOMICA DELLA CNI- CON CONCLUSO CON SUCCESSO IL BANDO PER GLI IMPRENDITORI

Fare rete, allargare la cerchia di coloro che si occupano di attività imprenditoriali, accettando la sfida di aprire una micro o piccola impresa. È questo l'intento della CAN Costiera, che sfruttando i mezzi messi a disposizione dal Governo sloveno sostiene i connazionali nel difficile approccio al mondo dell'economia e fa altrettanto con aziende che hanno sede nelle zone nazionalmente miste dei comuni costieri. Il bando di

concorso per l'assegnazione dei fondi 2025 si è concluso alla metà di luglio e la commissione selezionatrice ha individuato i progetti migliori. L'iniziativa ha riscosso nuovamente pieno successo, forse inatteso viste le sole due settimane di tempo per scrivere e presentare la documentazione richiesta. Nonostante fosse relativamente breve per motivi amministrativi e burocratici, quest'anno hanno aderito all'iniziativa 23 imprenditori, 22 dei quali soddisfavano i criteri minimi per poter essere presi in considerazione, ossia erano titolari di un'azienda o erano imprenditori privati in attività di più di 12 mesi, nelle zone bilingui dei quattro comuni costieri Capodistria, Isola, Pirano e Ancarano. L'appartenenza alla Comunità nazionale fruttava punti aggiuntivi, ma non era una condizione

discriminante. La Commissione selezionatrice, composta anche da esperti del Ministero per le attività economiche, ha deciso di supportare 12 iniziative per un totale di 135 mila 436 euro. Poco più di duemila euro rimangono non assegnati ed eventualmente saranno messi nuovamente a bando. Gli investimenti previsti da parte dei titolari d'attività con le relative imposte, superano i 350 mila euro. "La risposta del tessuto imprenditoriale locale ci ha lasciati piacevolmente sorpresi" ha dichiarato Massimiliano Di Nardo, responsabile dei progetti economici presso la CAN Costiera. "Tra i partecipanti abbiamo trovato im-

prenditori che finora non conoscevamo, non avevano mai partecipato ai nostri bandi oppure ai corsi di aggiornamento e formazione che organizziamo regolarmente a Val Stagnon. Alcuni di loro sono venuti nei nostri uffici per chiedere informazioni su come aderire al bando di concorso, mentre gli altri hanno stilato i loro progetti in assoluta autonomia. Come dimostrato dai resoconti, il rating di successo del nostro bando è stato del 98,5 %. Quest'elemento ha raccolto il plauso anche degli esponenti ministeriali che hanno collaborato con noi, sempre tenuto conto anche del breve tempo a disposizione per la partecipazione. Se avessimo avuto più mezzi avremmo potuto sostenere anche altre idee. Il tutto sta ad indicare che la base economica della CNI si sta sviluppando" è la valutazione finale espressa da Massimiliano Di Nardo. I settori che beneficiano delle sovvenzioni sono la ristorazione, l'artigianato, i produttori di oggetti in pelle, l'edilizia, l'ottica e la fisioterapia. Dell'elenco fanno parte anche sommozzatori che offrono ricerche e manutenzione subacquee. Nei prossimi giorni sarà organizzata la firma dei contratti di collaborazione tra gli assegnatari dei contributi e il presidente della CAN Costiera, Alberto Scheriani.

COLLEGIO DEI NOBILI- A BREVE LA RIAPERTURA DELL'AUSTERO PALAZZO

Sono giunti all'ultima fase i preparativi per la riapertura del Collegio dei Nobili, prestigiosa sede della Scuola elementare e del ginnasio italiani di Capodistria. Il palazzo, prima adibito a convento e poi a scuola, ha oltre 400 anni di vita. È stato dettagliatamente restaurato per migliorare le condizioni di lavoro di studenti e docenti, per garantire spazi più ampi o più adeguati alle varie esigenze dei programmi di studio grazie al contributo del Ministero dell'istruzione, che ha fornito i 9 milioni e mezzo di euro necessari, come stabilito nell'accordo di collaborazione siglato dal deputato Felice Ziza con i governi di Lubiana che si sono susseguiti negli ultimi anni. È stata data una nuova veste alla palestra, che pur rimanendo ristretta vedrà comunque rinnovate le attrezzature e anche i campi da gioco. Nuova collocazione troveranno anche i musei scolastici. Primo passo per il lungo restauro sono state le verifiche degli archeologi essendo il palaz-

zo un monumento che come si prevedeva- nascondeva al suo interno testimonianze del passato di rilievo. Sotto alle arcate del suo cortile sono sfilate migliaia di generazioni in cerca di cultura e istruzione. Un tempo riservato soprattutto ai rampolli delle famiglie facoltose- vi furono iscritti ad esempio il musicista piranese Giuseppe Tartini o il letterato capodistriano Gian Rinaldo Carli, che da il nome al liceo, mentre le elementari ricordano nella loro insegna Pier Paolo Vergerio- il Vecchio. In tempi più moderni il Collegio dei Nobili è stata

la seconda casa anche per 12 anni (tanto duravano complessivamente i programmi delle primarie e del ginnasio) sino alla maturità di altri nomi famosi- uno su tutti lo scrittore Fulvio Tomizza. La sua storia riemergerà certamente tra alcuni giorni con l'inaugurazione ufficiale, affidata ai Presidenti della Repubblica di Slovenia, Nataša Pirc Musar e d'Italia, Sergio Mattarella. Sarà un gesto pieno di simbolismi e significati soprattutto per la Comunità nazionale italiana, che da questo palazzo ha tratto linfa vitale per le sue istituzioni, con i diplomati che si sono poi distinti nelle varie sfere della vita sociale, economica, culturale e sportiva.

CAN PIRANO- OMAGGI A TARTINI E TRADIZIONI ANTICHE

In agosto, mentre nelle altre località si punta molto sulla musica pop o elettronica, la città di Pirano celebra il suo personaggio più importante, il violinista e compositore Giuseppe Tartini. In vie e piazze dove tutto parla di lui, a partire dal monumento davanti al municipio per passare alla sua casa natale, oggi sede

della locale CAN e CI, risuona la musica classica e soprattutto le composizioni per violino, eseguite da orchestre di grande valore mondiale. Con l'organizzazione della Comu-

nità nazionale di Pirano e il patrocinio del Comune, si è partiti ad inizio agosto con un concerto in duomo, dedicato all'anniversario del monumento a Tartini, di cui il prossimo anno ricorre il 130esimo anniversario. Ha preso poi il via solennemente

il Festival intitolato al Maestro delle Nazioni, che radunerà a Pirano altri musicisti affermati, giovani talenti e soprattutto una platea di appassionati, residenti in regione oppure qui per un periodo di vacanza. Non mancheranno altri omaggi a Tartini, fortemente voluti dalla CAN piranese, ma sostenuti un po' da tutta la Comunità locale che di dimostra orgogliosa di un

concittadino tanto importante e lo annovera come parte integrante della sua tradizione culturale. Delle stesse nel piranese fanno parte anche la lavorazione del sale nelle saline e il ricordo struggente

delle tradizioni legate al settore, un tempo molto redditizio e che oggi resiste ancora con pochi campi saliferi aperti. Nel mantenimento delle tradizioni dei salinai sono sempre in prima fila gli attivisti della CI e del suo gruppo etnografico "La Famea dei salineri".

CAN ISOLA- APPUNTAMENTI MUSICALI A PIAZZA MANZIOLI

L'estate isolana è trascorsa all'insegna della musica. Prima della tradizionale Festa del pescatore, Piazza Manzioli è stata teatro di tre concerti molto seguiti. Nell'ambito della tradizionale rassegna Isola in musica, promossa dalla CAN Comunale con l'intento di vivacizzare la vita in città durante le vacanze, ma anche di promuovere lingua e cultura italiana, sono saliti sul palco per primi i Pantaloons, trio capodistriano fondato 5 anni fa e composto da Luka Belič (sassofono), Aljaž Markežič (sousafono e sintetizzatore) e David Nik Lipovac (batteria). I tre- dicono le cronache- hanno sommerso il pubblico con una miscela di jazz, broken beat, dubstep ed electro-funk, in uno stile originale che ricordava l'atmosfera da club. Il concerto si è presto trasformato in una vera e propria festa, dove giovani e meno giovani, cittadini e turisti, si sono alzati dalle sedie per ballare, circondando il palco da tutti i lati. I Pantaloons, sono tra i protagonisti più interessanti della scena alternativa slovena. Il secondo

appuntamento di quest'anno ha visto protagonisti due nomi d'eccezione: Giulio Wilson e Tonino Carotone. Quest'ultimo ha costruito uno stile sonoro che richiama alla memoria artisti come Carosone, Celenzano, Buscaglione e Gino Paoli, rielaborati con ironia e spirito mediterraneo. Ha collaborato in passato con giganti della scena musicale come Manu Chao, Gogol Bordello, Bandabardò, Africa Unite ed Elisa. Wilson, cantautore fiorentino, è noto per la sua scrittura raffinata e personale, che fonde impegno civile e ironia. Wilson ha collaborato con artisti in-

ternazionali come gli Inti Illimani, con i quali ha condiviso palchi in Europa e America Latina. A chiudere gli appuntamenti isolani con la grande musica è stato quest'anno il concerto promosso dalla Comunità degli Italiani "Dante Alighieri". Intitolato "Respect! A Night for Aretha", è stato un tributo ad Aretha Franklin, icona della musica e simbolo della lotta per i diritti civili. Presentato dal presidente del sodalizio, Michele Fatigato e promosso in collaborazione con l'Università popolare di Trieste, ha visto riunirsi sul palco tre voci femminili: Elena Vinci, Joy Jenkins e Michela Grilli, che hanno entusiasmato il pubblico prima che un acquazzone costringesse i musicisti a sospendere la performance.

MarineMat - innovativa protizdrsna obloga

Podjetje SEAM predstavlja MarineMat, inovativno protizdrsko oblogo iz visokokakovostne EVA pene, zaprte celične strukture, ki je zasnovana posebej za nautične površine.

Material je UV-stabilen, odporen na vpijanje vlage in umazanje ter nudi maksimalno udobje. Ponujajo široko estetsko izbiro, saj je material na voljo v številnih barvnih kombinacijah, površinskih teksturah ter omogoča graviranje logotipov ali grafičnih motivov. MarineMat je mogoče vgraditi v dveh izvedbah: s Stick-it sistemom, ki omogoča trajno namestitev s patentiranim samolepilnim slojem, ali s Snap-it sistemom, ki omogoča enostavno odstranljivo montažo z nerjavečimi pritrdilnimi elementi. Oba sistema zagotavljata odličen oprijem, učinkovito dušenje vibracij in zmanjšanje hrupa, kar povečuje varnost in udobje med plovbo. SEAM MarineMat implementira z uporabo napre-

dne tehnologije 3D skeniranja, ki omogoča digitalno zajemanje celotne geometrije plovila z milimetrsko natančnostjo. To omogoča popolno prileganje obloge brez nepotrebnih prilagoditev na terenu, krajši čas montaže in brezhiben končni videz. Vgradnja MarineMat oblog tako predstavlja popolno sinergijo sodobne nautične estetike, ergonomije in tehnične dovršenosti, zaradi česar se uvršča med najbolj napredne rešitve na trgu nautične opreme. Več informacij je na voljo na spletni strani www.marinemat.com, preko elektronske pošte na naslovu info@seam.si ali na telefonu 040-706-376.

Adria Optika več kot 30 let jasnega pogleda na svet

ADRIA OPTIKA LETOS PRAZNUJE VEČ KOT TRI DESETLETJA DELOVANJA. ZGODBA SE JE ZAČELA Z JASNO VIZIJO PONUDITI VRHUNSKE STORITVE IN IZDELKE NA PODROČJU OPTIKE TER USTVARITI PROSTOR, KJER SO STROKOVNOST, PRIJAZEN PRISTOP IN SKRB ZA VSAKEGA POSAMEZNIKA NA PRVEM MESTU.

Opravlja pregled za predpis očal in kontaktnih leč, osnovne in razširjene oftalmološke preglede, meritve očesnega pritiska ter preglede za vozniško dovoljenje in medicino dela.

OD MANJŠEGA LOKALA DO SODOBNO OPREMLJENE AMBULANTE

Skozi leta se je optika razvijala tako v storitvah kot v opremi. Ključni mejnik je bila prav gotovo ureditev lastne ambulate in nenehno vlaganje v sodobno tehnologijo. Danes Adria Optika nudi celovito oskrbo vida od pregleda do izbire korekcijskih ali sončnih očal. »Zavedamo se, da je za dober vid potrebna vrhunska tehnologija in strokovno usposobljeno osebje, zato veliko vlagamo v znanje in opremo. Naš cilj je individualen pristop, s katerim vsakemu pomagamo najti rešitev za lepši pogled na svet,« pojasnjujejo.

ESTETIKA IN UDOBJE Z ROKO V ROKI

Ko gre za izbiro očal, se v Adria optiki osredotočajo na kakovost, dizajn in zgodbo blagovne znamke. Nositi očala ni več zgolj potreba, temveč tudi izraz osebnega sloga. »Strankam svetujemo tako glede funkcionalnosti kot tudi estetike. Pomembna so stekla – njihove lastnosti, zaščite, teža – hkrati pa želimo, da se oseba z očali počuti samozavestno,« povedo.

PREGLEDI, KI RAZKRIVAJO VEČ KOT LE DIOPTRIO

Ambulanta Adria Optike nudi celovite okulistične preglede, ki jih opravlja specialistka oftalmologije dr. Stanka Godina Kariž. »Redni pregledi so pomembni tudi za tiste, ki trenutno nimajo težav. Očesni pregled lahko namreč odkrije tudi druga splošna zdravstvena stanja. Priporočamo pregled na dve leti, v

primeru težav pa takoj.« Popoln očesni pregled vključuje pregled sprednjega očesnega segmenta, pregled očesnega ozadja pri ozki ali široki zenici, diagnostiko očesnih bolezni itd. Pri diagnostiki si pomagajo tudi s sodobno napravo OCT (optična koherentna tomografija).

TEHNOLOGIJA, KI OMOGOČA NATANČNOST

Sodobna optika brez napredne tehnologije danes ne more več, zato v Adria optiki uporabljajo najsodobnejše aparature, s katerimi natančno določijo dioptrijo in stekla prilagodijo posamezniku. »Le tako lahko zagotovimo kakovostno in hitro storitev. Sledimo vsem novostim v stroki, saj želimo biti korak pred trendi, predvsem pa v službi boljšega vida naših strank.«

MIOPIJA PRI OTROCIH: KO VEČ ČASA PRED ZASLONI ZMANJŠA OSTRINO POGLEDA

Novost v Adria Optiki so tudi očalne leče Miyosmart proizvajalca Hoya, posebej razvite za zaviranje napredovanja miopije (kratkovidnosti) pri otrocih in mladostnikih. »Ključnega pomena za zdrav otroški vid so kakovostne leče, pravilna izdelava očal ter redni okulistični pregledi. Mi imamo rešitev,« poudarjajo. Pojavnost miopije je v porastu predvsem zaradi vse pogostejšega gledanja na bližino (bralne naloge, digitalne naprave) in pomanjkanja gibanja na pros-

tem. Zaradi teh sprememb v življenjskem slogu otrok strokovnjaki pričakujejo, da bo kratkovidnost v prihodnosti še pogostejša. Če opazite, da se vaš otrok muči z branjem ali ne vidi na daljavo, je to lahko že znak slabšega vida.

LOKALNI OBRAZ OPTIKE

Adria Optika je del obalne skupnosti že desetletja. Njihova predanost domačinom se kaže v prijaznem odnosu, zanesljivosti in strokovnosti. Kar 80 % strank predstavljajo domačini, mnogi med njimi se redno vračajo, kar je najboljša priznanje za njihovo delo. »Najbolj nas veseli, ko so stranke zadovoljne bodisi z novimi ali s popravljenimi očali. Vse več stalnih strank se vrača, pridobivamo pa tudi vedno več novih strank, kar je za nas največja potrditev, da dobro opravljamo svoje delo,« pravijo. Pogovor z osebjem razkrije, kaj je njihova največja vrednota – odnos do strank. »Pri nas se ne počutiš kot številka. Vsak si zasluži, da mu pomagamo najti najboljšo rešitev za njegov vid.« Za konec pa sporočajo vsem, ki jih še ne poznajo: »Pridite, preizkusite nas. Veseli bomo vašega obiska – naj bo pogled na svet jasnejši, bolj udoben in tudi bolj eleganten.« Svetovali vam bomo, katera očala so prava za vaš obraz, za vaš vid in za vaš vsakdan.

KJE JIH NAJDETE?

Adria Optika, Obala 26, Portorož
Tel: 05/677 67 40
www.adriaoptika.si
adriaplast@adriaplast.si
Fb&Ig: Adria optika Portorož
Vsi, ki prihajate na pregled ali v optiko, imate na voljo **brezplačno parkirišče**. Pozvonite na zvonec ob rampi in ta se bo odprla.

Pina - Borut Jerman

PiNA je po definiciji nevladna organizacija oziroma društvo po organizacijski obliki. Ustanovljena je bila 1998 med številnimi organizacijami, ki jih je podpiral Open Society Institut, Sorošev institut. Na začetku je pomenila Primorski informacijski atelje.

Pina je italijansko žensko ime, zapomljivo in z reminiscenco na prostor, iz katerega izhaja organizacija. “Zakaj ne uporabljamo več tega imena? Ker nima več povezave z dejavnostmi, ki jih izvajamo,” pravi Borut Jerman, predsednik PiNE. Borut Jerman, 1979, diplomiran kulturolog in socialni antropolog. Borut je predsednik PiNE in deluje predvsem na področjih kreativnih industrij, participacije, kulture, umetnosti in kritične refleksije. Je strokovno usposobljen in izkušen načrtovalec, koordinator ter vodja nacionalnih in mednarodnih projektov na področju kreativnih industrij, umetnosti, kulture, aktivne participacije in državljanstva. Je vodja laboratorija HEKA in producent festivala novomedijske umetnosti IZIS. Bil je programski vodja, vodja odnosov z javnostmi in podpredsednik Kluba študentov Občine Koper, vodja odnosov z javnostmi mednarodnega filmskega festivala Kino Otok – Isola Cinema, kjer je skrbel za

aktivnosti zbiranja sredstev in celovito izvedbo festivala. Borut je nekdanji član Aktiva F3, ki je na Univerzo na Primorskem uvedel kritično misel in rekreacijo, dolgoletni vodja in sodelavec glasbenega festivala JEFF ter programski selektor Art kina Odeon Izola. Bil je tudi filmski kritik za študentski časopis Kažin in za radio slovenske manjšine v Italiji, Radio TRST A. **NGO (Non Government Organisation) so finančno podpirali, in jih še vedno, tudi viri iz tujine. Omenili ste Soroša, ki je bil ob prihodu blagodejen za marsikoga, a je bil takrat in je še danes odnos do NGO negativen. Zakaj?** Mislim, da to izhaja iz aktivističnih NGO, ki naslavljajo izzive določeni politični strukturi. NGO

po naravi izhajajo iz organskih potreb ciljnih skupin. V veliko primerih so reprezentativna oblika neke civilne družbe, niso pa samo to. So pojavne oblike nekih interesnih skupin, ki ponavadi, pa nočem posploševati, izhajajo iz nekih etičnih vzgibov nasproti utilitarističnim, ki so vezani na kapital, in so drugačni. Tako seveda pride do kratkih stikov, ko se vztraja pri rešitvah, ki ne temeljijo na etiki ali vsaj utopičnih rešitvah. Del politike izvaja do NGO že kar nekaj časa negativno kampanjo. Tudi znotraj tega sektorja so ljudje in organizacije, ki delujejo zelo podobno, imajo partikularne interese, ki jih tudi uveljavljajo, a bi v idealni družbi sploh ne bilo potrebe za njihov obstoj. Ker narava dela in financiranja omogoča fleksibilno in hitro prilagajanje novim situacijam, smo lahko versatilni, ko se odzovemo na neko dogajanje v družbi. Ko prepoznamo, da je neka stvar zanimiva, pereča, imamo možnost, da nekaj naredimo. V začetku je bila to medijska pismenost na internetu, zdaj se ukvarjamo z vzgojo empatije med mladimi. Hitro smo lahko tam, kjer vidimo izzive. **Ko je prišel Soroš v Slovenijo, se je začela negativna propaganda, da je to kapitalistični denar, kdo ve zakaj in na kaj hoče vplivati, prinaša tujo ideologijo. Tudi danes ni bistveno drugače. Samo pogledjmo, kaj vse se očita in podtika 8. marcu. Ker je pač trn v peti določenim političnim strankam, čeprav se bori za popolnoma običajne, dnevne stvari, kot so pravica do splava, zastonj kosila v šolah, pitna voda. NGO ne smejo imeti denarja, če pa ga imajo, so v službi tistega, ki jih je financiral. Mit, ki ga je težko ovreči.** V sektorju se veliko govori o neodvisnosti. Kaj pomeni biti neodvisen? Imamo 19 zaposlenih, torej potrebujemo pol milijona evrov za plače letno in za to moramo poskrbeti sami. Smo odvisni od tega denarja? Ja, na nek način smo, ker nam omogoča naše delo, imamo dovolj prihodkov, da z delom lahko nadaljujemo. Moramo naše vsebine prilagajati denarju? Ja, ampak načina dela nam nihče ne določa. V čem smo dobri (in upam, da bomo tako nadaljevali)? Znamo dobro pripraviti vsebine tako, da so financirane, a so vsebine stoodstotno to, kar želimo početi in mislimo, da je prav. Je prodajalec sladoleada odvisen od svojih kupcev? Seveda je, saj narekujejo, kakšen sladolead bo prodajal. So stranke odvisne od svojih volivcev? Zgostovo so. V družbi smo soodvisni drug od drugega in ravno v tem je smisel. Naše delovanje vpliva na nekoga drugega. Fantazma o odvisnosti, tudi od ideologije nekoga drugega, čeprav bi se o tem terminu lahko pogovarjali, in stricah iz ozadja, o katerih se v Sloveniji tako močno govori ... **Je nepremagljiva.** Ja, ker je tako velika fantazma, da jo težko razbliniš. Že sama po sebi je fikcija, prazen koncept, v katerega lah-

ko vsak umesti svoj strah in taka je večina pogovorov o neodvisnosti. Kdo je zadaj? Najlažje je reči, da nekdo izvaja neko agendo. Dejstvo je, da smo vsi prestrašeni zaradi razvoja današnje civilizacije, ki je slaba. Učinke vidimo, ljudje imajo psihične težave, mladino je strah in nihče nima rešitve. Lažje je najti nekoga in mu obe-siti te frustracije, kot pa se o tem pogovarjati. Večina politike to zelo dobro operacionalizira v takšne in drugačne namene. Proti temu se je res težko boriti. Če v današnji medijski krajini nekdo reče, ta je pokvarjen ... **Še ena fantazma o NGO-jih je, da bi morali biti brez denarja, prostovoljci, ker denar kvari.** Ne vem, kako se spopasti s to fantazmo, povem lahko samo to, kar mi počnemo. Naša prva zapoved je sto-odstotna transparentnost. Ker operiramo z javnim denarjem, hočemo in moramo biti sposobni pokazati, od kod denar pride in kam gre. Druga je biti vzor te transparentnosti. Kaj hočem s tem povedati? Da loč-nice med Borutom fizično osebo, in Borutom, predse-dnikom PiNE, skorajda ni. Kar jaz počnem v zasebnem življenju, na socialnih omrežjih, se posredno ali ne-posredno zrcali v podobi PiNE in tega se je treba za-vedati. Moj način življenja je odraz transparentnosti. Nekajkrat sem bil primoran svoje plačilne liste objaviti na spletu, na forumih, ker so nas obtožili, ne vem česa. S tem, razkriti karkoli, nimam nobenih težav. Mislim pa, da je tega manj v lokalnem okolju. Pa tudi sicer je to, kar počnemo, in način, na katerega počnemo, tak, da ne sproža veliko negativnih odzivov. Propagiramo proaktiven pristop, in ko se soočamo z drugače misle-čimi ljudmi, poskušamo razumeti, od kod izhajajo. Ni-koli ne začnemo pogovora tako, da rečemo, ti nimaš prav, ampak tako, da poskušamo razumeti razloge, zakaj nekdo tako razmišlja. Redko nas ozmerjajo, da smo grozni. Ja, za ta sektor pa je močno prisotno mnenje, da je prisesan na javni denar.

In neprijetno. Ja, tudi. **Ko smo začeli dobivati evropski denar in evropske projek-te, smo bili prepričani, da so to nevtralna okolja, da odpa-dejo lokalni interesi, da zma-gujejo res dobri projekti. Ob-ljubljena dežela. Kmalu so se pokazali problemi, preobse-žna administracija, zakoliče-nost projekta, v katerem nisi mogel spremeniti niti malen-kosti, četudi bi bila nujno, ker potem denarja nisi dobil ali pa si ga moral vrniti. Kakšne so vaše izkušnje? Kaj vse mora človek vedeti, preden se spo-pade z evropskimi projekti in evropskim denarjem?** To ni nič drugega kot delo. Jaz imam to čast, da o PiNI govo-rim preko vsebine, pristopov, načel, etike. Ljudje mi pravi-jo, da imam sanjsko službo. Povabim jih, naj me pridejo pogledat v službo, kjer 70 od-stotkov časa porabim za to, da premikam številke v excellu. Od začetka smo vedeli, da je za uresničevanje vsebine, to nuj-no zlo. Zdaj vemo, da je zelo po-membno, da imamo na admi-nistrativni ravni stvari urejene tako, da nam omogočajo vse-bino. Veliko stvari je mogoče

narediti, če veš, kaj delaš transparentno in odprto, in če komuniciraš s financerji. Ni pa to kvantna mehanika, je samo neka specifika. Prebrati razpis in razumeti ad-ministrativni del, zakonodajni del, pravila in ustvarjalni del je v tem, kako znotraj pra-vil narediti nekaj, kar bo učinkovalo, kot si želiš. Financerji so takšni in drugačni, pra-vila takšna in drugačna. Seveda se sreču-jemo z najbolj absurdnimi birokratskimi zadevami, ampak če pristaneš na to, da je to težko, nesmiselno, absurdno, potem ne boš delal, ker nima smisla. Smisel pa dobi, ko vidiš, da narediš nekaj učinkovitega in so ljudje zadovoljni, da nekaj spremeniš, nekoga premakneš. Potem je to smiselno. Od 19 zaposlenih sta dva samo v admini-straciji, v desetih letih smo zamenjali se-dem računovodskih servisov, da smo do-bili nekoga, ki nam ustreza, ki nam svetuje, se pogovarja, razume. Pred tremi leti je bil naš letni promet več kot milijon, zato smo po zakonodaji obvezni delati letno revizijo. Izbrali smo revizorja, ki nam res gleda pod prste. Zakaj? Seveda je to na začetku tež-ko, a ti pomaga, če ti nekdo zunanji svetu-je, da naredi drugače, zato imamo dobro kreditno oceno pri banki, dobro mnenje o poslovanju. Vse kontrole, vse revizije pro-jektov jemljemo kot vzpodbudo za to, ali bi lahko kaj naredili še bolje. Delamo z javnim denarjem in delati moramo po pravilih. Res pa je, da lahko vsak sistem ukaniš in je to potem osebna korist, in to se je z evrop-skimi projekti dogajalo in se še danes. Ne vem, kaj bo zdaj z UI, ampak ni sistema, ki ga ne bi mogel človek zafrkniti. Ceno plačujemo mi, ker se pravila oblikujejo na podlagi ekscesov, nam pa ni v interesu iskati krajsnjice. Ko smo obrnili mind set, da je administracija in birokracija zagoto-vilo, da bo projekt dobro vsebinsko izpe-ljan, to ni bil več problem. Pravila obstajajo zato, da živimo, ne verjamem v anarhijo. Ne verjamem, da so se ljudje sposobni samo-regulirati. Naša družba ne temelji na etiki, temelji pa na pravu. Kar ni pravno pre-povedano, je dovoljeno, in to je problem. Tudi če zagovarjam nek sistem, ne verja-

mem, da je zmožnost sistema taka, da bo predvidel deviacijo in ukrep, da to prepreči. To je pač sistem morale in etike, ki ga zmanjkuje, in vrednot, ki so drugačne. Ko se pogovarjam o tem, se vrnem k svoji diplomi o Kardelju, vrnem se k Marxu in Freudu. V Freudovi Nelagodje v kulturi sem prebral, da se Freud samo v eni točki ne strinja z Marxom in večino teoretikov družbe, ki izhajajo iz tega, da je človek načeloma dober in da ga družbeni sistem naredi slabega. Freud to zanika. Ljudje smo inherentno tudi zlobni z nagoni in potrebujemo sistem, ki to upravlja, o čemer govori tudi Hannah Arendt v Banalnosti zla, zgodovina in žal tudi sedanjost. Ni ga sistema, ki bi lahko to preprečil. Če gre kaj narobe, naj bi bil to eksces? Trump zame ni eksces in ni problem. Problem je v tem, da ga je volila večina Američanov. Orban ni problem, problem so volivci, ki take pristope podpirajo. Politika je vedno zrcalo našega dojemanja in upravljanja družbe. Imamo, kar imamo, a si ne znamo reči, morda pa je kaj narobe z nami.

Se lahko naučimo strpnega dialoga, argumentirane razprave, zavedanja družbenosti? Je to v času neoliberalizma sploh mogoče? Večina vaših projektov se ukvarja ravno s tem.

Nisem optimist, ne morem pa reči, da to ni možno, verjamem, da je možno, ker zgodovina dokazuje, kaj vse je človek sposoben narediti. Ampak mi smo komot, ni potrebe po tem. Ustvarili smo si sistem, ki nas nauči, da nismo odvisni drug od drugega. Vem, da bo zvenelo izjemno romantično, toda moč skupnosti je tista, ki je izjemno pomembna. Če je tujec prišel v neko okolje pred 100 leti, je bil življenjsko odvisen od tega okolja. Če te sosed ni maral, ti ni prodal mleka. Tvoj inte-

res je bil, da si bil temu človeku všeč. To pomeni, da si se prilagodil, da si sobival. Danes, ko imaš vse, kar potrebuješ, na doseg enega klika, nisi več odvisen od ljudi. Odvisen si od tega, da imaš dovolj denarja, torej moraš dovolj zaslužiti in prišli smo do tega, da večina ljudi občuduje tiste, ki so sposobni dobiti denar. To je zašlo v tako skrajnost, da način sploh ni pomemben. Če si zaposlil ljudi, ki ne znajo delati tistega, za kar si jih zaposlil, si prihranil denar, zaslužil in si frajer. Vsak izmed nas, če si priznamo ali ne, se zgolj zaradi etike ne bo odrekel denarju. Vsi bomo bentili ob branju, kako se je kdo okoristil z evropskimi projekti. Ko pa gremo k avtomehaniku in nam ta predlaga plačilo brez računa, ki je polovično, ga ni junaka, ki bo rekel ne. Vzgib je popolnoma enak kot v prvem primeru in o tem se ne pogovarjamo v osnovnih izobraževalnih sistemih. Ker so se vrednote tako spremenile, da tudi, če obstajajo učitelji, ki bi to naredili, se bodo hitro soočili s starši otrok, ki bodo rekli: »Ti mojega otroka ne boš tako učil. Moj otrok mora biti uspešen, hoče čimveč denarja in se ne more ozirati na interese vseh ostalih.« To se zrcali pri mladih. Imamo paradoksalno situacijo, ko je zavest o okoljskih vprašanjih, o družbi na visokem nivoju, mladi se zavedajo in te izzive reflektirajo, hkrati pa se izgublja občutek solidarnosti. Družba je seštevek posameznikov, ki so zaradi skupnostne empatije nesposobni odstraniti koncept jaza. Jaz sem pomemben, jaz bom nekaj naredil za družbo. Ti, jaz, on, ona, sami za družbo ne moremo narediti ničesar. Naša ekonomska paradigma temelji na konstantni rasti. Iluzija. Ni ga eko sistema v naravi, ki bi zdržal konstantno rast. Ko enkrat presahnejo viri, sistem implokira. Kot civilizacija smo na tej poti, a se o tem ne pogovarjamo. Vsakič, ko o tem govorim, se zavedam, kako dvolično je, da to govorim z iphonom v žepu, z

macom na pisalni mizi, v klimatiziranih prostorih, v oblekah, ki stanejo dva evra in nekdo v Indiji in Bangladešu zato životari. Pri tem se seveda soočim z močnim občutkom nemoči in dvoličnosti, a edino, kar poznam kot rešitev in možnost, je pogovor. Sprememba je možna, ko to ozavestimo, ozavestimo s sistemom, kar pomeni spremeniti izobraževalni in vzgojni sistem. To je osnova in na tej delamo bistveno premalo. Včasih v hecu, pa ni hec, rečem, da se lažje pogovarjam z ministrstvom za finance kot za izobraževanje. Pogovarjati se o spremembi izobraževalnega sistema je ...

Brezupno.

In grozno. Zdaj je bil spremenjen Zakon o šolstvu, spremenjena so bila tudi pravila o osnovnem šolstvu. Ko vidim na konferencah, da se o tem pogovarjajo sedemdesetletniki, osemdesetletniki, me je groza. Nič nimam proti njim, ne pravim, da niso sposobni. Iz lastne izkušnje vem, ker imam 9 in 13 let stara otroka, in nimam pojma, kaj pomeni imeti dvajset let stare otroke. Če se delam, da vem, sem že zgrešil. Vse se je spremenilo s prihodom interneta, UI, nimamo pa instrumentov, da bi se soočili z negativnimi učinki in se o tem niti ne pogovarjamo.

Kako deluje PiNA? Kateri projekti vas karakterizirajo?

Imamo pet vsebinskih stebrov: steber neformalnega izobraževanja, steber participacije, steber umetnosti in znanosti, steber informiranja in steber podpornih

okolij. To pravzaprav niso vsebinska področja, gre bolj za različne pristope, ki jih uporabljamo, oz. izzive, s katerimi se soočamo. Vsak od teh stebrov ima enega ali več ključnih izzivov. Na področju neformalnega izobraževanja smo se najprej ukvarjali s prenosom znanja. 2010, ko je bilo veliko govora o mehkih kompetencah, smo začeli razvijati metode in izobraževanja, usposabljanja na področju mehkih kompetenc, dela v skupinah, retorike, javnega nastopanja in tega, kar mladi potrebujejo za boljše soočenje s trgom dela. Potem smo šli še stopnjo dlje. Ukvarjamo se s čustvi. Na kratko, ali je možno učiti ljudi empatije. Izhajamo iz zelo pragmatičnih izzivov. Vidimo, da tudi v skupini, če se meni nekaj zgodi in pridem na sestanek, četudi sem tiho in ne pokažem, kaj je z menoj, moja energija vpliva na ostale. To, da se dva človeka ne razumeta na ravni energije, kemije, vpliva na dinamiko znotraj timov. Raziskujemo, ali je možno to usklajevati. Vidimo, da je, a je zato potrebna poglobljena komunikacija. Ni enostavno prepoznavati čustva, razumeti, zakaj je prišlo do nekega občutka itd. Podobno je področje participacije, ki je dojeta kot seštevek partikularnih interesov, mojega, tvojega, njegovega. Kar seveda ni res, ker umanjka nivo skupnostnega interesa, kaj je bolje za neko skupnost, za neko okolje. Ugotavljamo, ali je možno ponovno vzpostaviti to skupnost. Raziskujemo, ali je možno graditi participativne procese in metode, ki bodo ponovno omogočili ozaveščanje tega, da moramo ozaveščati in čutiti, kaj skupnost potrebuje. Ne samo tega, kaj smo mi kot posamezniki. Področje umetnosti in znanosti, kot sem že nakazal. Tehnološki razvoj je zelo hiter in nastaja na področju tehnologije z vidika inženirstva, tehnološkega razvoja, premalo pa se ukvarja s tem, kakšen učinek bo imela neka inovacija na družbo. Verjamem, da je skupina znanstvenikov, ki je pred 20 leti razmišljala o pametnem telefonu, začela s predpostavko, da bi bili ljudje bolj povezani. Danes pokličem človeka na Kitajsko in ga tudi vidim. To me bolj povezuje kot samo glas. Kar raziskujemo, spet povezano s skupnostjo in vrednotami, je to, da nas ne povezujeta samo glas in slika, temveč to, da se zavohamo, čutimo. Enostavno ne razmišljamo, da samo to, da se vidimo in slišimo, ni dovolj, a pos-

tane relevantno v resničnem življenju, kar nas naredi manj povezane. Umetnost uspe reflektirati ta del znanosti, zato si prizadevamo za participativno znanost in umetnost. Odprli smo laboratorij HEKA v Kopru, dalamo na presečišču znanosti in umetnosti. Ukvarjamo se z izzivi, kako na ustvarjalen način to kar je mišljenje umetnosti, vpeljati na področje znanosti in tehnološkega razvoja; na področju informiranja, kako komunicirati, da bomo naslovili vrednote, ne pa samo besede in vizualno podobo; na področju podpornih okolij, kako lahko podpremo druge organizacije in društva v drugih okoljih, da bodo naslavljali in delali, kot si želijo. To je v grobem tisto, kar dela PiNA. Trenutno izvajamo 35 projektov, večina operira z dvema ali tremi naštetimi področji.

Kako vas sprejema okolje?

Upam si trditi, da imamo pozitivno lokalno javno podobo, povezano tudi s tem, da ljudje pravzaprav ne vedo, kaj zares počnemo. Večina se spomni cyber cafeja. Trije ljudje so zaposleni na komuniciranju, naša ciljna publika ni širša javnost. Naše ciljne skupnosti so tiste, ki so naši potencialni partnerji na projektih. Oni nas dobro poznajo. Prepoznavni smo tudi na svetovni ravni. Večina projektov je vsaj evropskih. Lani smo en projekt zaključili v Podсахarski Afriki, pripravljen imamo tri projekte za Afriko, delali smo v Južni Ameriki in Aziji, sodelujemo v projektu z Nepalom.

Kakšni projekti so to?

V Afriki delamo zaradi našega dela na področju znanosti in umetnosti, preko programa S+T+ARTS (Science, Technology, Arts) Evropske komisije. To je program, ki traja že desetletje in spodbuja ravno presečišče med znanostjo, umetnostjo in tehnologijo.

Pred dvema letoma je EK prvič objavila razpis za ta pristop, ki je bil namenjen organizacijam v Evropi, izvajal pa bi se v Podсахarski Afriki. EU je zaradi velikega gospodarskega potenciala veliko denarja vlagala v to področje. PiNA je bila povabljen v partnerstvo projekta, zadolženi smo bili za S+T+ARTS Academy, torej izobraževalni paket. Ko smo bili soočeni s tem izzivom, smo vedeli, da ima Evropa na tem področju slabo zgodovino dela. Nismo želeli reproducirati kolonialnega pristopa, ne moremo se delati, da vemo, kakšne so potrebe držav Nigerije, Tanzanije, Gane, Senegala. Ko je bil projekt odobren, sva s kolegico, ki vodi izobraževanja, sedla na letalo in v 10 dneh naredila 13 letov. Šla sva obiskat partnerje, povedala, da nimamo pojma, kaj potrebujejo: »Ker vas ne poznamo, se pogovarjamo in zastavimo sodelovanje tako, da si bomo izmenjevali izkušnje in se učili drug od drugega.« Tako smo zgradili delovni paket. Majhna osebna zmaga. V Senegalu so nam ob zaključku projekta rekli, da imajo prvič občutek, da jih nekdo obravnava enakovredno. Pri Evropejcih tega občutka niso imeli. Zgradili smo si ogromno mrežo povezav, še posebej z univerzami in raziskovalnimi institucijami in prijavili nov projekt z afriškimi partnerji.

Ste tudi v lokalnem okolju na kakšen tak projekt ponosni?

Je. Leta 2018, ko je bil zgrajen tunel med Izolo in Koprno, je bila lokalna cesta izvzeta. Oba župana sta ponavljala, da smo cesto vrnili ljudem. Če je to res, smo si rekli, pojdemo ljudi vprašat, kaj si tam želijo. Razgrnili smo dva km papirja, na katerega je 1500 ljudi risalo vizijo tega področja. Če res želite vrniti to cesto ljudem, jih vprašajte in upoštevajte, kaj si želijo. Naredili smo analizo kot osnovo za regionalni prostorski načrt za to področje. Na ta projekt smo zelo ponosni. Še zdaj se zgodi, da nas vsaj novinarji pokličejo in vprašajo za mnenje, če so na tem področju kakšni načrti. Na vse načine se bomo borili, da tam ne bo kakšen megahotel ali vse zabetonirano. Glavni premik je bila ugotovitev, da večina institucij, ki se ukvarjajo z razvojem, vidi ta kos obale, ki je prazen, kot nekaj za napolniti. Rekli smo, to je zaklad. Mora ostati prazno, ker to pomeni, da je že polno s tem, kar nam manjka drugje.

LEON MAGDALENC

ZAKAJ NAS
HRVATI
PRETEPAJO?

Letošnje poletje sta pri naših sosedih, naših najbližjih sosedih, torej v Istri, »ven štrlela« dva dogodka. V obeh so bili akterji isti. Na eni strani hrvaški varnostniki in na drugi strani slovenski mladci in mladenke. Devetnajstletnik je konec julija v Poreču doživel izživljanje varnostnih goril v res grozni luči, ko je bilo pod vprašanjem celo njegovo življenje. Skupina mladih na Crvenem vrhu jo je odnesla z manj travmatičnimi posledicami, ampak še vedno zatrjujejo, da so pretreseni. Pretreseni, ker jim ni jasno, zakaj so postali tarča enih nabildanih vunbaciteljev. Skratka, to poletje smo dobili skozi medije občutek, da nas sosedge ne marajo, da nas mlatijo vsakič, ko sem jim to zahoče in se na koncu delajo Francoze. No, na čistem koncu kakšen faše začasen suspenz. Za vtis pač. Pa je med nami in sosedi res prišlo do na novo rojenega sovraštva, ki rezultira v teh tepežih? Nas Hrvati res ne morejo »smisliti« več na svojih obalah, klubih in ulicah? Odgovor je preprost. Hrvaški policaji, varnostniki in še kdo nas od nekdaj vidijo v tej luči. Kot vsiljivce, ki jim šporkamo njihovo morje, z decibeli motimo njihov mir in z obnašanjem grozimo njihovim ustaljenim navadam. Smo tujek, ki jih razburi vsakič, ko se pojavimo v njihovi bližini. Kot mladostnik sem v Istri doživel marsikaj. Ko so mi policaji prvič s pendreki dali nekaj udarcev, ker sem v spalni vreči pod milim nebom gledal zvezde in si mislil, da sem najbolj svoboden osebek na svetu, sem bil prepričan, da je šlo za nekaj bedakov in nič več. Tudi drugič, ko sem sredi romantičnega objemanja na plaži, daleč stran od vseh dobil v obraz tako močen reflektor, da nisem niti videl, kdo naju je zbrcal in grozil z batinami, če se ne pobereva v eni sekundi. Osramočena sva zapustila romantičen kraj in si zaobljubila, da se v Istro ne vrneva več. Sem se pa spet znašel v središču njihovega zanimanja v Dubrovniku. Iz njega so me izgnali samo zato, ker sem na klopci spal kakšno minuto predolgo. To sem sprejel kot del avtoritativne geste važičev na rivi. Ko pa so moje prijatelje policaji sredi noči prisilili, da so bositekli pred njihovim službenim fičkom od Zelene lagune do Poreča, pa vse skupaj ni bila več šala. Bilo je navadno izživljanje. Bilo je skrajno ponižujoče in na srečo so vsi dobili le ureznine po podplatih in tak scenarij in film smo spremljali še naslednjih petdeset let. Na plaži Zrče je v osemdesetih vsak le čakal, da je v tebi prepoznal nekoga, ki predolgo gleda v njegovi smeri in že si bil predmet besednega in telesnega izzivanja. Če pa so imeli občutek, da si pogledal kakšno njihovo domačinko, si jih pa fasal brez opozorila oziroma je bil en udarec vedno opozorilo. Ta opozorila kasiramo vsako poletje. Opozorila, ki se vedno končajo v smeri, da je to pač njihovo morje, ne naše in da lahko na njem in ob njem počnejo, kar se jim zahoče. Če nam kaj ni všeč, pa pojdite drugam. Morda pa v tem drugem tiči priložnost naše obale. Naslednje leto se oglasujemo s sloganom, da pri nas nikogar ne tepemo.

KATJA PEGAN

ALI SE MESTA
STARAJO?

Pred kratkim sem z velikim užitkom prebrala obsežen Pamukov roman Čudaštvo v moji glavi, v katerem je eden od glavnih junakov mesto Istanbul. Prašna predmestja, ki na straneh knjige postajajo mesto, novi in umazani predeli lokalnih mafijskih tolpa in hribi v okolici, na katerih na zadnjih straneh romana že stojijo dvanajstnadstropni bloki (ki zakrivajo pogled na Bospor), so velik Pamukov in Mevlutov navdih. Mevlut pride z dvanajstimi leti v mesto iz vasi v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, s čustvenim klicanjem pomaga očetu prodajati bozo po ulicah velikega mesta, hodi v šolo, se zaljubi v eno, ugrabi in se poroči z drugo sestro, dobi hčerki in vnuke. Ves čas po ulicah prodaja bozo in med vsem tem časom, v katerem se tke njegovo življenje, raste Istanbul: iz enosobnih v večnadstropne hiše; iz vojaških udarova, atentatova, nenehnih trenja med nacionalisti in Kurdi in komunisti v ljudi, ki se v zrelih letih vsi znajdejo na isti strani kapitala; iz revnih prišlekov, uličnih prodajalcev, ki delajo preveč, v ljudi, ki večinoma ne plačujejo elektrike, vsak s svojim črnim električnim priključkom, veliko molijo in kadijo. Da bi na koncu romana, po štiridesetih letih vsakodneвне hoje po neštetih ulicah mesta Mevlut dojel resnico: »to, da se je ponoči sprehajal po mestnih ulicah, je v njem vzbujalo občutek, da se sprehaja po lastni glavi ... Zadnja leta pa Mevlut ni videl nobene razlike med sanjarijami v svoji glavi in stvarmi, ki jih je ponoči videl na ulicah: zdelo se je, da so vse sestavljene iz iste snovi«. Mesta dajejo ritem tudi romanom, ki so jih ustvarili Dickens, Joyce, Paul Auster, Thomas Mann, Dostojevski in drugi; prav zaradi njih bodo London, Dublin, New York, Benetke in Sankt Peterburg spomin na življenja ljudi, ki so jih mesta spremljala in varovala. In oblikovala. Čeprav ne bodo ljubili teh mest, bodo pa prav zaradi njih ljubili nekoga. Nekoga, ki bo prav tako kot mi gledal v svetleče reklamne napise in jih ne bo videl, ker so del njegovega sveta, ki bo prav tako spremljal kopičenje betona in uničevanje dreves kot mi in ga ne bo skrbelo, da težje diha. In ta nekdo bo na koncu dneva človek, zaradi katerega bomo zrasli. Tako kot raste mesto okoli nas – okoli vseh, ki se v mestu spoznavamo, delujemo, tekmujeemo, bojujemo – bomo tudi mi nekoč zrasli. In takrat bomo želeli povedati nekaj svojemu mestu, za katerega smo se navsezadnje borili, odpovedovali, izdajali, zbolevali, nekaj bomo želeli napisati na pročelje zgradb, da bodo vedeli, da smo bili tukaj, da smo bili zase in zanje, ki so prišli za nami. Ker mesta se ne starajo, mlada so od naše ljubezni, ki se rojeva v njih. Verjetno razumemo Mevluta, ki je na koncu romana nenadoma spoznal, kaj je želel povedati mestu in napisati na zidove. To je bilo njegovo uradno in osebno mnenje, namen njegovega srca in namen njegovega jezika: »Najbolj na tem svetu sem ljubil Rayiho,« si je dejal Mevlut.

DORJAN MARUŠIČ

OGLJIČNI
ODTIS

Začnimo z definicijo top izraza zadnjih dni. Ogljični odtis ponazarja količino izpustov ogljikovega dioksida in drugih toplogrednih plinov v okolje, posredno ali neposredno je to lahko objekt, naprava, izdelek, proces ali telo. Odgovorna sta posameznik ali podjetje. Ogljični odtis je merilo vpliva na podnebne spremembe. Merimo ga v tonah ekvivalenta ogljikovega dioksida. S personaliziranim izračunom si je na podlagi pridobljenih podatkov mogoče zagotoviti boljšo optimizacijo načina življenja ali poslovanja, izboljšanje proizvodnih procesov in posledično zmanjšanje teh stroškov. Seveda je vsem jasno, da je višji ogljični odtis bolj škodljiv za naravo, okolje, skupnost in nenazadnje posameznika. Po podatkih Evropske komisije (EDGAR) za 2023 znaša povprečni ogljični odtis na prebivalca Slovenije okoli 5,8 ton ekvivalenta ogljikovega dioksida na leto, kar pa je skoraj trikrat več od zastavljenega cilja za podnebno nevtralnost do 2050, ko naj bi dosegli le dve toni. Globalno je zdravstveni sektor odgovoren za približno 4,4 % vseh emisij toplogrednih plinov. Če bi bil zdravstvo država, bi bilo zdravstvo peti največji emiter na svetu, prav zato na Ministrstvu za zdravje pripravljajo strategijo za zmanjševanje ogljičnega odtisa in izdelujejo kalkulator ogljičnega odtisa za izvajalce v zdravstvu. Le ti bodo lahko izračunali svoj odtis in sprejeli ukrep za njegovo znižanje. V dogovoru s SZO bo Slovenija kot pionirska država postavila digitalno platformo z enotno metodologijo, kjer bo kalkulator ob vseh naših zdravstvenih ustanovah dostopen ostalim državam. Izziv za izboljšanje in primerjavo. Pohvalna in prodorna politika, ki pa bo morala vključiti zavest in odgovornost vsakega posameznika. Vsak pri sebi bi moral opraviti lasten izračun doma in v delovnem okolju za prodorne ukrepe varovanja okolja, narave. V svojem domu lahko preidemo na obnovljive vire energije in energetska učinkovitost, vpeljemo zdrave prehranske navade z uporabo lokalne in trajnostno pridelane hrane, postanemo racionalni potrošniki v vseh pogledih ter spremenimo mobilnostne navade. Poskusimo s hojo in kolesarjenjem namesto pretirane ali nepotrebne uporabe osebnega vozila, zahtevajmo povečanje javnih prevozov in nujno racionalnost ter krčenje letalskih prevozov, tudi helikopterjev. Zahtevati moramo udeležanje trajnostnih politik, ogljično nevtralizacijo ter s svojim zgledom osveščati skupnost. Čakati na odgovorne doslej ni prineslo rezultatov. Izjemno privlačna tema vseh predvolilnih srečanj, ki pade na izpitu ob prvem resnem osebnem preizkusu. Ko izvoljeni izgubijo stik s stvarnostjo, ko jim slava zbranih glasov zamegli um, jih preslika v nedotakljivost, morda celo približa božanstvom. Lahko se igrajo boga! Nato izmikanja, nastopi tretjih oseb, predmetov in kabinetov, ki poskušajo z znanimi izgovori iz obdobja peskovnikov zaslepiti ljudi. Ne, pričakoval bi osebni obračun odklonov od obljub, nato vsaj iskreno opravičilo, v kolikor je res tako težko zapustiti zasedene pozicije. Nam pa ostane osebni spomin pred pomembnimi izbiri voditeljev, saj ni vseeno, kdo in predvsem kam nas vodi.

DAN PODJED

BO UMETNA
INTELIGENCA
PRISKOČILA
NATAKARICI
NA POMOČ?

Bilo je pred skoraj četrt stoletja, ko sem imel priložnost spoznati najinteligentnejšega Slovenca. Tako so vsaj pokazali rezultati društva Mensa, o katerem sem v vlogi radijskega novinarja pripravljaval večerno oddajo o inteligentnosti. V studio sem povabil nekaj članic in članov tega društva, ki se mu pridružijo tisti, ki so na testih IQ presegle mejo 148. Med njimi je sedel visokorasel moški, ki ni bil krepak samo po postavi, temveč je imel očitno še krepke povezave med sinapsami, saj je pri njem kazalec na števcu odneslo nekam proti 200. (Za primerjavo: Einstein je po ocenah imel IQ 160.) Po oddaji smo šli s sogovorniki – kot je bila tedaj navada – na pijačo v bližnji bife, kjer smo dalje razglabljali o inteligentnosti. Postopno so se naše vrste redčile in ob pozni uri, ko se je lokal zapiral, sva z rekorderjem po IQ ostala sama za mizo. Večerno vzdušje naju je nekoliko poneslo, tako da sva ob glasbi, ki se je razlegala iz zvočnikov, že kakšno zabrudala, a precej tiho, saj je nad točilnim pultom verjetno pisalo, da je poleg namernega razbijanja kozarcev, ki se zaračunava trikratno, prepovedano tudi petje. Iz zanosa naju je potegnilo vpitje. Možakar, ki je stal pred točilnim pultom, je rjul na natakario, naj mu natoči še en brizganec. Tega ni hotela storiti, saj se je držala pravila, ravno tako zapisanega na tabli, da vinjenim ne strežejo alkoholnih pijač. Zavrnitev je možkega tako razsrdila, da je preostanek pijače, kijo je držal v roki, pljusnil po natakarici, ki je prestrašeno odskočila. Najinteligentnejši Slovenec je to srepo gledal, nakar se je dvignil in se ustopil ob nadležnem možakaru, ki je ob gorostasu izpadel kot drobček. S šapo ga je zgrabil za ramo in mu zagrozil: »Če se samo premakneš, te bom zdrobil!« Natakarici pa je naročil, naj pokliče policijo. Može postavbe so se prikazali v nekaj minutah. Dva sta stopila k nasilnežu, eden pa je prišel k meni in me vprašal, kakšna je bila moja vloga pri dejanju. Po pravici sem mu pojasnil, da sem vodil oddajo o inteligentnosti, nakar smo šli z gosti na pijačo. »Kdo pa je tale?« je policist pomignil proti orjaku. »To je najinteligentnejši Slovenec,« sem odvrnil. Policist me je nejeverno pogledal in mi vrnil dokument. Zdelo se mi je, da ga nisem pričal. Nazadnje se je vse dobro izteklo. Nasilneža so policisti odvedli, naju z magnatom IQ-ja pa je natakario povabila na rojstnodnevno zabavo, kijo je naslednji teden priredila vistem lokalu. Tam sem preživel večer na plesišču, in to z eno od prvakinj v latinskoameriških plesih, a to je druga zgodba, ki nima nobene povezave z inteligentnostjo. Mi je pa dogodek prišel na misel, ko sem pred dnevi na CNN poslušal intervju z Geoffreym Hintonom, ki ga predstavljajo kot botra umetne inteligence. Med pogovorom je pojasnil, da bi morali rešitve, ki temeljijo na strojnem učenju in nas po levi in desni prehitevajo v najrazličnejših opravilih, vključno s pisanjem, zasnovati tako, da bodo poskrbele ne le zase in njihove stvarnike, temveč tudi za druge ljudi, in omenil, da je starševska skrb primer iz narave, ko manj inteligentno biče, torej otrok, nadzoruje inteligentnejšo mater. Ker sem pred leti videl, kaj se zgodi, če se z verige spusti človeška superinteligence, me je ob Hintonovih besedah malce zaskrbelo. Spomnil pa sem se, da sem se počutil dobro v družbi nekoga, ki je storil, kar je prav, in priskočil neznanki na pomoč. Takrat mi je postalo jasno, da je bil bistri možakar predvsem dobričina. To pa v mojih očeh šteje več kot vsi testi inteligentnosti. V času, ko se ogromno razpravlja o umetni inteligenci, bi se veljalo spomniti, kako pomembne so še druge človeške vrline, od strpnosti in sočutja do skrbi in zaupanja. Skratka, veljalo bi poudariti tisto, čemur pravimo z eno besedo človečnost. Te pa nam ob vsej »umetni pameti« res primanjkuje!

Miren prehod v jesen

Poletje kot učitelj počasnosti

Poletje nas vsako leto opomni, da znamo živeti tudi drugače – bolj počasi, bolj sproščeno, z več prisotnosti. Dnevi, ko ni nujno natančno vedeti, kaj vse moramo postoriti, prinašajo občutek svobode. A pogosto ta občutek dojemamo kot privilegij počitnic, ki bo z začetkom šolskega leta in jesenskimi obveznostmi neizogibno izginil. Kaj pa, če bi del poletnega ritma znali prenesti tudi v september?

Jesen ni sovražnik

Pričakovanje jeseni pogosto sproži napetost. Šola, službene naloge, vsakodnevna logistika – vse to se zdi kot skok v vrtinec. A realnost ni nujno taka. Jesenske obveznosti same po sebi niso težava. Težava postane naš avtomatski odziv, ko želimo takoj preklopiti v hiter tempo in se povsem odpovemo poletni sproščenosti. Jesen je lahko tudi priložnost za nov začetek – tak, ki si ga ustvarimo po svojih merilih.

Ustvarimo mehke prehode

Družine pogosto doživijo september kot nenaden prelom. A prehod je lahko mehak in postopen. Majhni rituali, kot so skupna jutra brez hitenja, večerni pogovori o pričakovanih novega dne ali skupno načrtovanje tedenskih nalog, ustvarjajo

občutek varnosti. Ko obveznosti uvajamo počasi in premišljeno, ohranjamo notranji mir. Otroci ob tem dobijo pomembno sporočilo: obveznosti niso nekaj, kar nas mora preplaviti, temveč nekaj, kar lahko urejamo s trezno glavo.

Dovoljenje za ohranjanje miru

Mnogi starši se v začetku jeseni znajdejo v začaranem krogu: zunanje zahteve se stopnjujejo, notranji občutek napetosti raste. Pomembno je, da si dovolimo ohraniti mir. Ni treba, da vstopimo v jesen s polnimi urniki že prvi teden. Lahko si vzamemo čas, da se prilagodimo in postavimo jasne meje. Vsakodnevni drobni trenutki – skupen sprehod, tiha kavica jutraj, deset minut dihanja – niso luksuz, ampak nujna potreba za ohranjanje ravnotežja.

Notranja priprava, ne le logistika

Ob pripravah na jesen se pogosto osredotočamo na logistiko: urnike, obveznosti, šolske potrebščine. A prava priprava se začne v nas samih. Vprašajmo se: Kakšen ritem si želim za svojo družino? Kaj me je poleti najbolj pomirilo in kako lahko to ohranim tudi v septembru? Če bomo jasni glede svojih vrednot, bomo lažje kljubovali zunanjemu pritisku. Tako bomo otrokom pokazali, da ni treba hiteti za vsako ceno.

Družinski dogovor o ritmu

Koristno je, da se družina še pred začetkom šolskega leta usede skupaj in se pogovori o pričakovanih. Katere obvezno-

DR. KATJA KOZLOVIČ

Zakonska in družinska terapevtka, izvajalka igralne terapije ter kadrovska svetovalka
www.lanimaj.si • www.kei.si

sti so nujne? Kje si lahko vzamemo več prostora za sproščenost? Tako ustvarjamo skupni načrt, ki upošteva potrebe vseh družinskih članov. S tem gradimo občutek sodelovanja in zmanjšujemo občutek preplavljenosti, ki ga prinesejo nenadni prehodi.

Nežen pristanek v jesen

Prehod v jesen ni nujno stresen. Če ga oblikujemo zavestno, lahko postane čas, ko na novo postavimo prioritete. Poletje nas uči, da zmoremo biti prisotni, ko si to dovolimo. Jesen pa nas vabi, da to prisotnost ohranimo tudi ob nalogah, ki jih prinese vsakdan. Ključno je, da ne dovolimo zunanjemu ritmu, da nas prehiti, ampak da sami določamo svoj tempo.

Priložnost krize

V življenju so različna obdobja, posvečena gradnji osebnosti, pridobivanju znanja, urejanju okolja, družbe in družine. Lahko so bolj dejavna ali bolj umirjena, ko se preprosto prepustimo toku. Slej ko prej pa se pojavijo krizni trenutki, ko dotedanje trdnosti ne zdržijo več in se vse zamaje.

Krize pogosto povezujemo z neprijetnimi izkušnjami. Ob njih lahko občutimo nemoč, razpad, obup, jezo ali strah. V misli se prikra-dejo dvomi, ki nas težijo, in če takšno stanje traja predolgo, lahko zdrsnemo v apatijo ali resignacijo. Pogosto pripisujemo svojim napakam in slabostim preveliko odgovornost za neuspehe, kot jo dejansko imajo.

A kriza še ne pomeni poraza. Prav nasprotno, lahko sproži sile, ki nas pripeljejo na nove poti in k rešitvi. V krizi dobimo priložnost, da se soočimo z resničnim stanjem, uvedemo spodbudne spremembe in odkrijemo svoje poslanstvo. Pomembno je ohraniti upanje, saj pogovor pravi, da upanje umre zadnje. Če najdemo konstruktiven izhod, se okrepijo naši notranji viri za spopadanje s prihodnjimi težavami.

Posebna oblika krize nastopi sredi življenja,

nekje med štiridesetim in petdesetim letom. O njej govori renesančni pesnik Dante v prvih verzih Božanske komedije.

Do tedaj si je večina ljudi že ustvarila družino, si zgradila dom, dosegla poklicni položaj in okusila razne užitke. A kar je do tedaj delovalo, ne deluje več enako. Jung opozarja na nevarnost, da se ljudje preveč poistovetijo s tem, kar so počeli, s svojo »masko«. Ko ta odpove, se počutijo izgubljene in neobgljene ter pogosto sprejemajo nerazumne odločitve. Pravijo, da jih je zadela 'druga puberteta'.

Za mnoge pa je to tudi čas samospoznanja. Zavejo se svojim dosežkom in svojih neuspehov, začutijo manj življenjske moči ter se začnejo osredotočati na bistveno. To je trenutek, ko si upajo narediti korak navznoter k zrelejšemu življenju in k svoji resnici.

Pri nekaterih se kriza srednjih let odvije tiho in neopazno: postanejo umirjeni, zreli, zavestnejši, posvetijo se duhovnosti in življenjskim vprašanjem. Pri drugih se izrazi bolj burno, pogosto tudi skozi telesne bolezni. Ko zdravniki ne najdejo organskih vzrokov, se človek znajde v negotovosti. Nekateri skušajo simptome utišati

PRIMOŽ KREČIČ

Koprski stolni župnik

z močnimi zdravili, a kot pravi duhovni pisatelj Anselm Grün, ni tako pomembno raziskovati vzrokov bolezni, temveč prepoznati razloge za svojo tesnobo in zanemarjeno življenje. Srednja leta so klic k spremembi smeri, k odločitvi, kakšna bodo naslednja desetletja. Če se človek ne odzove na ta klic zorenja, lahko postane tog ali pa pobegne v pretirano delo in odvisnosti, kot je alkohol.

Število 50 je simbolično: pomeni zaokroževanje in mehčanje ostrih življenjskih robov. Rimljani so po petdesetem letu osvobodili moške vojaške službe, kar simbolizira, da se ni več treba boriti proti drugim in dokazovati svojo vrednost. To je čas obrata vaze, v družinski prostor in v duhovnost. Pomemben postane prosti čas, v katerem poslušamo svojo dušo. Osvobodimo se bremen, ki smo jih dolgo nosili, in začutimo harmonijo modrosti ter veselja, kakršne prej nismo poznali.

REŠI DREVO!

Z ZMANJŠANJEM PORABE PAPIRJA, POMAGAJ OHRANJATI PLANET.

PREKLOPI NA račun @ SCEGLI pagamenti

marjetica KOPER

www.marjeticakoper.si/eracun

DARSEN

SALON POHIŠTVA

☎ 05 640 13 33 ✉ darsen@siol.net

Polje 21 (Ruda center), IZOLA

www.darsen.si

AKCIJA!

SA MO ŠE DO 30.08.2025!

DODATNI 10% POPUST NA VSE POHIŠTVO ALPLES! TUDI NA ŽE ZNIZANE PROGRAME.

alples

AGRARIA KOPER

JESENSKA PONUDBA V AGROCENTRU KOPER

Grabljice za obiranje oljk **KARBONIUM EVO**, Zanon, AL 200 in AL 300

UGODNO

od **859**

DARILLO!

BRKAVICE ISSA SOFT GRIP XL

Sadno drevje, 3 letne cepljene sadike, različne vrste in sorte

-15%

15¹⁹ 17⁹⁹

Bogata izbira citrusov

Posoda za olje iz nerjavečega jekla, **MAFFEI**, 50 l

-10%

83⁶⁹ 92⁹⁹

Mreža za oljke, 6 x 50 m, gostota 90 g

-20%

179⁹⁹ 226⁹⁹

Mreža za oljke, 6 x 6 m, z odprtino, gostota 90 g

-20%

23⁹⁹ 29⁹⁹

Agrocenter Koper, Ulica 15. maja 17, Koper, **051 228 139**

Ponedeljek – sobota: 7.00 – 19.00

Cene so v evrih in vključujejo DDV. Akcijske cene veljajo od 2.9.2025 do 20.9.2025.

Pet naravnih materialov za trajnostno gradnjo

V ČASU, KO PODNEBNE SPREMEMBE IN OMEJENI VIRI NAREKUJEJO NOV NAČIN RAZMIŠLJANJA O GRADNJI, SE VSE VEČ ARHITEKTOV, INVESTITORJEV IN LASTNIKOV DOMOV VRAČA K NARAVNIM MATERIALOM, KI POSTAJAJO KLJUČ TRAJNOSTNE PRIHODNOSTI. LES, SLAMA, GLINA IN DRUGI OBNOVLJIVI MATERIALI SE VRAČAJO V SODOBNE DOMOVE.

1. Les
- Les ostaja temelj trajnostne gradnje, obnovljiv in zmožen skladiščenja ogljikovega dioksida, s čimer zmanjšuje ogljični odtis objektov. Masivni leseni materiali so strukturno močni in estetski. Uporaba lesa je v Sloveniji, kjer gozdovi prekrivajo velik del dežele, ne le ekološko, temveč tudi ekonomsko smiselna.
2. Slamnate opeke in paneli
- Slamnate bale ponujajo odlično toplotno in zvočno izolacijo, zato se v prostorih ohranjanja prijetna temperatura. Slamnate bale, vgrajene v leseno konstrukcijo, so odlična rešitev za vse, ki si želijo energetske varčnice in okolju prijazne gradnje. Slama je lahko dostopna in cenovno ugodna, zaradi dolge življenjske dobe in trajnosti pa je ustrezna zaščita pred vlago.
3. Konoplja
- Gradbeni materiali iz konoplje postajajo

- vse bolj priljubljeni zaradi svojih odličnih izolacijskih lastnosti ter naravne odpornosti proti ognju, plesni in škodljivcem. Konopljna vlakna učinkovito uravnavajo temperaturo in vlago v prostorih, poleg tega pa so hitro obnovljiv vir, ki ne potrebuje pesticidov ali herbicidov.
4. Glina
- Glina je eden najstarejših gradbenih materialov, ki se v sodobni arhitekturi vrača predvsem v obliki naravnih ometov. Njena sposobnost uravnavanja vlage v prostoru prispeva k boljši kakovosti zraka in preprečuje nastanek plesni. Ima tudi izjemno dolgo življenjsko dobo, če je pravilno vgrajena in vzdrževana.
5. Ostali biomateriali: pluta, volna, borova skorja
- Pluta je naraven, vodoodporen, trpežen in odličen zvočno-toplotni izolator. Volna je dihaajoča naravna izolacija, ki uravnava vlago in prispeva k udobnemu bivanju. Borova skorja je zaradi svoje naravne odpornosti na vlago, škodljivce in gnitje pogosto uporabljena kot fasadna obloga ali izolacijski material. V naši nepremičninski družbi vam svetujemo, da se odločite za gradnjo ali prenovo s pomočjo naravnih

BRANKO LONČAR

€

materialov – starih, a preverjenih rešitev za sodobno bivalno udobje. Priporočamo, da pri izbiri materialov upoštevate lokalno dostopnost, energetske učinkovitost, vpliv na zdravje ter ekološki odtis.

Obala
nepremičnine

Obala nepremičnine d.o.o.
Obala 16, 6320 Portorož
Tel : 05 674 10 30
Mob: 041 35 22 00
info@obala-nepremicnine.si
www.obala-nepremicnine.si

JURE HALIK

€

evrov, za pravne osebe pa celo do 50.000 evrov. Kazni grozijo predvsem za nepravilno oddajanje brez potrebnih soglasij, neupoštevanje registracije ali nepravilnega vodenja evidenc.

RAČUNOVODSKI SERVIS
fidata
finance
FIDATA d.o.o.
Ankaranska c. 7b, 6000 Koper
Tel: +386 59 052 423
info@fidata.si
http://www.fidata.si

Ste sobodajalci že pripravljeni na spremembe?

Z novim letom bo kratkoročno oddajanje stanovanj turistom v Sloveniji urejal prenovljen Zakon o gostinstvu (ZGos-1), ki ga je državni zbor sprejel julija 2025. Zakon začne veljati 1. januarja 2026 in prinaša strožja pravila, predvsem za tiste, ki oddajajo preko platform, kot sta Airbnb in Booking. Namen zakona je vzpostaviti več reda na trgu, zaščititi stanovanjsko ponudbo za domače prebivalce in zagotoviti enaka pravila za vse, ki se ukvarjajo s turističnim oddajanjem. Zakon določa, da morajo biti vsi sobodajalci registrirani v Poslovnem registru Slovenije, vsaka nastanitvena enota pa mora biti posebej vpisana v register AJPes in imeti svojo identifikacijsko številko. Bistvena novost so omejitve glede števila dni, ko je dovoljena oddaja. Po novem bo lahko sobodajalec oddajal največ 180 dni na leto, v občinah z velikim pritiskom na stanovanja – kot sta Ljubljana ali Piran – pa še manj. Sicer bodo občine lahko same določile strožja ali

milejša pravila. Oddajanje v večstanovanjskih stavbah bo postalo precej bolj zapleteno. Če stanovanje ni v izključni lasti sobodajalca, bo potrebno pisno soglasje solastnikov. V nekaterih primerih tudi soglasje vseh neposrednih sosedov. Soglasje velja tri leta, sobodajalec pa ga mora imeti ves čas oddajanja. Poleg tega bo morala biti na vratih nastanitve nalepljena posebna oznaka, ki potrjuje dovoljenje za oddajanje. Zakon prinaša tudi več administrativnih in davčnih obveznosti, kar bo za sobodajalce pomenilo več birokracije in manj fleksibilnosti, obenem pa bo to nova priložnost za ureditev trga. Tisti, ki bodo svoje poslovanje uskladili z zakonodajo, bodo lahko nadaljevali z uspešnim in zakonitim oddajanjem, po drugi strani pa bodo tisti, ki pravil ne bodo spoštovali, lahko hitro izločeni s trga. Zato je ključno, da se pravočasno lotite urejanja vse dokumentacije, preverite obdavčitev in se po potrebi povežete z računovodskim servisom, ki vam bo pomagal, da boste lahko legalno nadaljevali z oddajanjem po letu 2026. Za kršitve novih pravil so namreč predvidene visoke globe, ki lahko za fizične osebe znašajo od 1.000 do 4.500

Marko Grossi: Niti v sanjah nisem pričakoval, da bom vozil takšen dirkalnik

NATAŠA FAJON

Marko Grossi je v sezono 2025 pogumno zapeljal z dirkalnikom najvišjega razreda Citroen C3 Rally2, kar pomeni pomembno prelomnico tako zanj kot tudi za njegovo ekipo. Po naslovu državnega prvaka 2023, težavni sezoni 2024 in resni nesreči na zadnji dirki letošnjega prvenstva, je s sovoznico Taro Berlot pripravljen na nove zmage. Morda tudi na tisto končno, najvišje mesto, mesto državnega prvaka. Kot boste prebrali v naslednjih vrsticah, bo sam zadovoljen tudi, če pristane pod vrhom kot drugi.

Letos tekmuješ z novim dirkalnikom Citroen C3 rally2, ki velja za enega najboljših reli avtomobilov za asfaltne relije. Kako je prišlo do tega projekta? Želja, da bi sedel za volan novega dirkalnika, je zorela že dolgo. V garaži imam starejšo verzijo Hyundajevega dirkalnika, zato sem si že nekaj časa želel novejšega. Ekipa OPV Racing mi je ponudila dobro priložnost, ki sem jo z veseljem sprejel. Novost je tudi, da dirkalnik ni pri meni doma, ampak zanj v celoti skrbi zunanja ekipa. S Citroenom sem sicer tudi začel dirkati,

moja prva dva dirkalnika sta bila Citroena, druga dva pa Peugeotta, kar je bolj ali manj enaka znamka. Niti v sanjah pa si nisem predstavljal, da bom sedel za volanom tako izjemnega dirkalnika, kot ga imam zdaj. Kako pomemben je dirkalnik za tekmovanje? Ali to, da imaš zdaj vozilo višjega razreda, pomeni avtomatsko prednost? To so dirkalniki najvišjega razreda, ki ga lahko kupiš kot privatnik, zmogljivejši so samo še tisti iz razreda WRC1. Avtomobili so si v tem rangu zelo podobni. Seveda je to prednost, saj gre za izredno zmogljiv dirkalnik. Če primerjam čase, ki sem jih dosegal z navidežno enakim dirkalnikom Hyundai, so ti krepko boljši s

Citroenom, tako da je bil njegov nakup dobra odločitev. Koliko časa si potreboval, da si se nanj navadil in kako je to "privajanje" potekalo? Kako veš, da sta se z dirkalnikom ujela? Ogromno lahko narediš na sebi, ampak nikoli toliko kot takrat, ko sediš v dirkalniku. Najbolj pomembni so kilometri, torej čim več testiranja. Tu pride do izraza razlika med menoj in profesionalnimi vozniki, ki imajo res ogromne budgete in si lahko privoščijo testiranja. Sam na leto naredim z dirkami in testiranjem skupaj 1500 kilometrov, profesionalni dirkač na svetovni ravni pa 15.000. Za en dan testiranja moramo namreč odšteti od 8 do 10 tisoč evrov. Ali to pomeni, da si z novim dirkalnikom na nek način žrtvoval letošnje prvenstvo? Zagotovo. Ta dirkalnik je nekaj čisto novega zame, na trenutke se mi zdi, da bolj on vozi mene kot jaz njega, tako da sem malce hendikepiran v primerjavi z Rokom (glavnim konkurentom), ki ima isti dirkalnik že tretjo sezono, ampak nabiram kilometre in sem zadovoljen z letošnjo sezono do sedaj. 2023 si bil državni prvak, lani ti prvega mesta ni uspelo ob-

držati. Na predstavitvi novega dirkalnika si dejal, da je lažje loviti naslov, kot ga braniti.

Naslov državnega prvaka je pokazal, da smo prvo sezono z novim dirkalnikom razreda Rally2 opravili z odliko. Ne samo jaz, celotna ekipa, ki je ob meni več kot deset let. Naslov je težko braniti, ker dobro veš, da si tisti, ki ga lovi, bolj želi zmage. Tako je bilo tudi z menoj. Motivacija je takrat preprosto večja. Priznam, da sem tisto sezono bolj ciljaj na drugo mesto, a ko se je ponudila priložnost za naslov državnega prvaka, sem jo izkoristil in že dirko pred koncem sezone, je bilo vse odločeno.

S sovoznico Taro Berlot sodeluješ od 2021. Kako sta se srečala in kako sta se ujela?

Moj dolgoletni sopotnik, s katerim sem še lani odpeljal eno dirko, je bil David Kavčič, ki je zame eden najboljših sovoznikov. Ko je dobil družino, mi je že sredi sezone zaupal, da se poslavlja od dirkaškega sveta. Njegov odhod sem težko prebolel. Po toliko skupnih letih, nočeh, dneh, sem se težko sprijaznil, da je najinega sodelovanja konec.

Potem sem iskal ... Nisem vedel, koga naj vprašam, kdo je dober, najboljši ... Na koncu sem se najbolj zau-
pal Roku, čeprav je moj največji konkurent, ki ima prav-
tako sovoznico. Povedal sem mu, da je Tara sestra
mojega dekleta in se zelo želi preizkusiti v tem. Spo-
minjam se, da mi je rekel: »Bolje nekdo, ki si zelo želi,
kot nekdo, ki misli, da zna, na koncu pa sploh ni dober.«
Na začetku ji ni šlo, vsi so nasprotovali tej ideji, ampak
že na prvi najini dirki v Velenju sva zmagala. Vsi so tudi
trdili, da se ne bova ujela, ker imava oba zelo močna
značaja, na nama gre zelo dobro. Kdaj spregovoriva s
povišanim glasom, a na koncu oba stopiva kak korak
nazaj. Odlično se razumeva. Kar dokazuje tudi to, da
že nekaj let dobro sodelujeva.

Zaradi njene izjemne natančnosti in občutka velja za eno najbolj zanesljivih imen na domači reli sceni. Do tega slovesa je prišla v dokaj kratkem času.

Res je na tem veliko delala tudi sama. Ogromno je brala, spraševala, veliko se je naučila. Pri branju stopenj ovinkov, mest, kje se zavira ipd., pa lahko tudi sam potrdim, da je zagotovo ena najboljših sovoznic. Ko vidi, da sem prehitel, mi takoj reče, naj se umirim.

Pa jo ubogaš?

Moram. (smeh) Velikokrat sem že povedal, da me zna zelo dobro brzdati.

Pred nekaj leti se je menda zgodil prelomen trenutek v tvoji karieri. Bil je oktober 2020 v Poreču. Kaj se je zgodilo in kako je to spremenilo tvoj pogled na ta šport?

To je bila zadnja dirka, ko je bil moj sovoznik David Kavčič. Da-leč pred vsemi sem bil, veliko prednost sem imel. Potem pa sem v nek desni ovinek prehit-ro zapeljal, odbilo naju je v zid in dirka se je za naju končala predčasno. Z razbitim dirkalni-kom. V mladih letih sem veliko razbijal ..., ampak takrat je oče rekel, da upa, da sem končno ugotovil, da nisem sposoben za ta šport. Od takrat se je vse nekako obrnilo v drugo smer. Mogoče je bilo odločilno to, da

mi je ob strani stal moj pokrovitelj in prijatelj Denis Humar iz izolskega podjetja Humade, ki mi je za novo sezono kupil nov dirkalnik. Ko sem videl, da ima tak človek zaupanje vame, sem hotel njemu in vsem dokazati, da zmorem in tudi sem.

Na dirki se vidi samo vaju, za vama pa je še cela ekipa, ki skrbi, da vse poteka, kot je treba. To velikokrat izpostaviš po dirkah.

Ta ekipa je zelo velika, trenutno šteje deset ljudi, vključno z mojo družino oziroma očetom, ki je še vedno moj največji podpornik. Vedno me pride pogledat in je ponosen name.

Z avtomobilskimi dirkami se aktivno ukvarjaš od 2012, ko si prvič tekmoval na dirki evropskega prvenstva v Buzetu. Se spominjaš, kako je bilo?

Dobro se spominjam. Mama in oče sta šla na dopust, prijatelj Daniele Trani mi je pomagal, da sem pri Angelu Dessardu iz Lucije najel avto, potem pa mi povedal, da grem na prvo dirko. Tako sta starša predčasno zaključila dopust, da sta me

prišla gledat, čez dva tedna pa sem očeta že prepričal, da mi je kupil prvi dirkalnik. (smeh)

Česa si se v vseh teh letih naučil in lahko rečeš, da si zato boljši kot tisti "mulo", ki je šele začel dirkati?

Ogromno življenjskih izkušenj je bilo. Na dirkah sem se najbolj naučil tega, da vsaka slaba stvar prinese tudi nekaj dobrega. Ne vem, če sem v čem boljši kot prej, se pa z vsako dirko naučim nekaj novega, tudi stvari, ki pridejo prav v življenju. Danes na vse skupaj gledam drugače, kot sem včasih.

Na Rallyu Železniki sta dva kilometra pred ciljem zletela s ceste, se obrnila na streho in pristala v gozdu. Videti je bilo kar resno ... Kako ste sanirali vso škodo, materialno in psihološko?

Kar grdo sem razbil dirkalnik ... psiholoških težav nisem imel. Vprašali so me po njih, a že prvo rundo sem pozabil na nesrečo in dosegel prvi čas. Če bi se po takem dogodku bal, najbrž ne bi več stopil v dirkalnik. Škoda pa je bila velika ..., a to je

tudi ekipa bolj zaživi.

Na prvih dveh dirkah sta bila druga, na tretji sta odstopila. Kaj pričakuješ od dirke, ki bo čez nekaj dni (23. in 24. avgusta) in kje se vidiš ob koncu prvenstva?

Če sem iskren, bi bilo drugo mesto v Žalcu velik uspeh, najslabši scenarij pa, da bi se še enkrat razbil ... Takrat bi namreč padla morala tako meni kot ekipi. V takih trenutkih vedno vidiš, kdo ti stoji ob strani. Ko zmagaš, so vsi zraven, ko pa pride do takih napak, vidiš, kdo misli resno. Ob koncu sezone pa ... so mogoče še možnosti za naslov prvaka, če bom pa drugi, bom prav tako zadovoljen.

Kako se znajdeš v prometu, ko ne dirkaš in so hitrosti omejene?

V življenju sem prislužil tri kazenske točke in še to na reliju. (smeh) Ja, s Taro sva popisovala progo, čez eno vasico so vsi divjali, pa sva bila tudi midva prehitra. Najbrž so namensko tja postavili radar zaradi pritožb. Sicer se vedno trudim, da sem zgled drugim, je pa danes veliko več prometa kot v preteklosti. Pri nas, na Lucanu je včasih zapeljalo mimo pet avtomobilov na dan, danes pa jih gre pet na minuto.

A

GLEDALIŠKI ABONMA
 ABBONAMENTO TEATRALE
vpis do/iscrizione fino a

30.9.2025

T

PGO

Piranski glasbeni oder

PALCOSCENICO MUSICALE DI PIRANO

GLASBENI ABONMA
 ABBONAMENTO MUSICALE
vpis do/iscrizione fino a

JESEN - ZIMA/AUTUNNO - INVERNO

15.9.2025

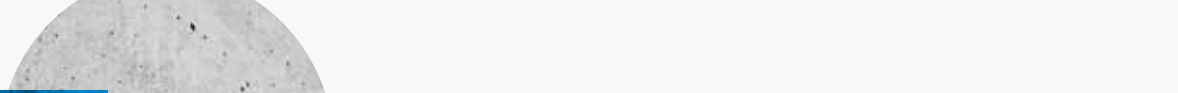
ZIMA - POMLAD/INVERNO - PRIMAVERA

15.9. - 31.12.2025

AVDITORIJ
MUSIC THEATRE / LE MUSEE DE L'OPERA

Makro5
Z vami gradimo že več kot 30 let.

Ali tudi na Antarktiki motijo satelitsko navigacijo?

Sodelavci Fakultete za pomorstvo in promet Univerze v Ljubljani (UL FPP), Fakultete za elektrotehniko UL (UL FE) ter Inštituta Jožef Štefan (IJS) so si v četrtek, 24. julija, ogledali plovilo, ki ga v pristanišču v Žavljah (it. Zaule ali Aquilinia) pripravljajo na začetek nove polarne odprave v prvi polovici oktobra letos.

Ob obisku je direktor inštituta Istituto Nazionale di Oceanografia e di Geofisica Sperimentale (OGS) iz Trsta dr. Franco Corena predstavil inštitut, trenutne projekte in cilje polarnih odprav. V nadaljevanju so sledili pogovori o možnostih sodelovanja, saj fakulteta premore opremo in znanje za usposabljanje pomorščakov. Oblikovan je bil dogovor, da bo pomorska fakulteta prispevala preprostejše raziskovalne opreme za polarne pomorske odprave in izvedla za raziskovalce osnovno usposabljanje za delo na ladji, skladno s standardi za usposabljanje, izdajanjem spričeval in ladijskim stražarjenjem pomorščakov, t.i. STCW konvencijo.

Z LADJO NA ANTARKTIKO

Raziskovalna ladja Laura Bassi je polarni ledolomilec razreda A, vrste PC5, v lasti OGS. Zagotavlja raziskovalno in logistično podporo italijanskim polarnim odpravam. Med odpravami lahko na ladji, vključno s posadko, deluje 72 oseb. Ladja, ki je imela na lanski misiji vgrajen sprejemnik GNSS, sestavljen v sodelovanju med FPP in Laboratorijem za sevanje in optiko UL FE, je poleg opravljanja geofizikalnih in oceanografskih raziskav OGS, v okviru projekta Beyond EPICA prepeljala na raziskave v Evropo 1,5 milijona let star kos antarktičnega ledu.

V sklopu obiska je bilo izvedeno kratko poročanje kolegom iz OGS o že javno objavljenih podatkih lanskim meritev s sprejemnikom GNSS, vgrajenim na ladjo Laura Bassi med plovbo od Trsta do Antarktike in nazaj. Plovba je potekala med oktobrom 2024 in aprilom 2025. Vzdlž poti je bilo zaznanih več področij motenj

signala. Rokopis, kot kratek povzetek poročila, pripravljen v sodelovanju z IJS, čaka na pregled v uredništvu znanstvene revije.

Potrebno je poudariti, da bo imela ladja med naslednjo plovbo vgrajeno izboljšano različico sprejemnika in ante-

no z večjo pasovno širino kot lani preizkušena, ki je brez očitnih napak oz. anomalij delovala v izjemnem antarktičnem poletju za kratek čas celo pri -25°C .

IZVEDBA STCW TEČAJEV NA FAKULTETI

Kot smo že prej omenili, se bo za odpravo ladje Laura Bassi del izobraževanja posad-

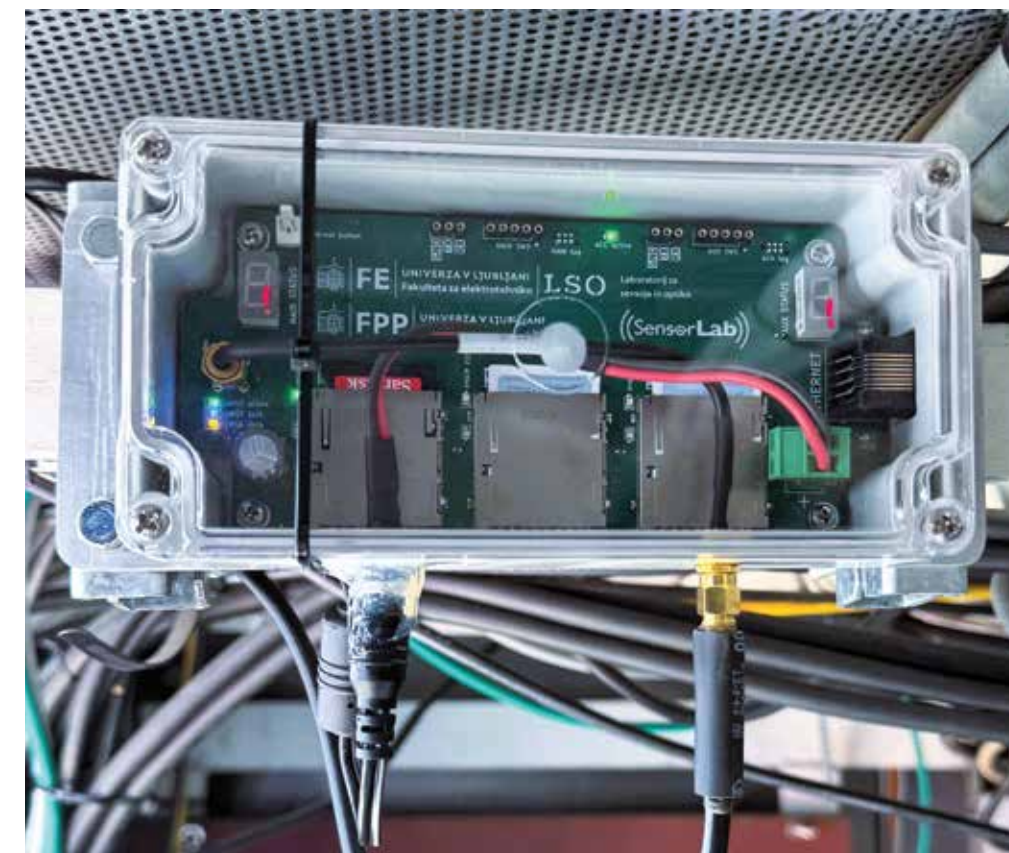

PETRA
MEŽNARC

Kakovost izobraževanja in izvedbe tečajev na UL FPP temeljijo tudi na uporabi različnih pomorskih simulatorjev, in sicer navigacijskega simulatorja, ladijskega strojnega simulatorja, komunikacijskega simulatorja, simulatorja za ravnanje z nevarnimi tovari, simulatorja za nadzor plovbe ter simulatorja za upravljanje s kriznimi situacijami na morju. Simulatorji se uporabljajo v sklopu delovanja laboratorija za virtualne simulacije ladijskih operacij, ki deluje v treh ločenih prostorih, v katerih je mrežno povezanih več kot 60 delovnih postaj preko petih strežnikov.

ke opravil na pomorski fakulteti. Tečaji o standardih usposabljanja, izdajanju spričeval in ladijskem stražarjenju za pomorščake (STCW), ki jih izvajajo, so usklajeni tako z določbami STCW konvencije iz leta 1978 s spremembami ter STCW kodeksa kot tudi z izpitnimi zahtevami standardov kakovosti izobraževanja za mednarodno pooblastilo in/ali spričevalo, opredeljenimi v STCW kodeksu (1995) in nacionalni zakonodaji. Fakulteta tečaje izvaja periodično in skladno z dogovori, ko se v danem časovnem obdobju prijavi dovolj kandidatov za tečaj iste vsebine. Vsebinsko so ta usposabljanja potrebna za certificiranje poklicnih pomorščakov in jih zagotovi ustanova, ki je usposobljena za usposabljanje pomorščakov ter je sprejela standarde kakovosti izobraževanja. Ocenjevanje podanega znanja in kvalifikacij izpelje neodvisni odbor, ki ne sme biti iz ustanove za usposabljanje. Država podpisnica izda potrdilo ali pooblastilo v slovenskem in angleškem jeziku. Vse tečaje na fakulteti v Portorožu je odobrila Uprava RS za pomorstvo.

NAPRAVA ZA SPREMLJANJE SPEKTRA GNSS PO 200-DNEVNI PLOVBI.

Državni svet Republike Slovenije: Glas civilne družbe in podpora kakovostni zakonodaji

DRŽAVNI SVET REPUBLIKE SLOVENIJE IGRA KLJUČNO VLOGO PRI OBLIKOVANJU BOLJ KAKOVOSTNE ZAKONODAJE, KI UPOŠTEVA ŠIROK SPEKTER DRUŽBENIH INTERESOV. V AKTUALNEM MANDATU JE AKTIVNO VPLIVAL NA IZBOLJŠAVE ZAKONOV TER OPOZARJAL NA NUJNOST DECENTRALIZACIJE IN USTANOVITEV POKRAJIN, KI BI OKREPILE REGIONALNI RAZVOJ TER PRIBLIŽALE ODLOČANJE LJUDEM. DA BI BOLJE RAZUMELI IZZIVE PO SLOVENIJI, DRŽAVNE SVETNICE IN DRŽAVNI SVETNIKI S PREDSEDNIKOM MARKOM LOTRIČEM IN GENERALNO SEKRETARKO DR. MONIKO KIRBIŠ ROJS NA ČELU INTENZIVNO SODELUJEJO Z LOKALNIMI SKUPNOSTMI IN DRUGIMI INTERESNIMI SKUPINAMI. TO VODI DO KONKRETNIH POBUD, NA PRIMER ZA RAZVOJ SLOVENSKE ISTRE. POLEG TEGA DRŽAVNI SVET REDNO ORGANIZIRA STROKOVNE POSVETE. V PRIPRAVI STA DVE POMEMBNI RAZVOJNI KONFERENCI, NA KATERIH BODO STROKOVNJAKI ISKALI REŠITVE ZA VEČJO KONKURENČNOST SLOVENSKEGA GOSPODARSTVA IN MOČ LOKALNIH SKUPNOSTI.

KLJUČNA VLOGA PRI OBLIKOVANJU ZAKONOV, KI SLUŽIJO LJUDEM

Državni svet Republike Slovenije je kot drugi dom slovenskega parlamenta in prvi dom civilne družbe pomemben prostor, v katerem so zastopani različni družbeni interesi: socialni, gospodarski, poklicni in lokalni. Njegova ključna naloga je prispevati k sprejemanju bolj kakovostne in s stroko usklajene zakonodaje.

V trenutnem, sedmem mandatu, je Državni svet sprejel dve zakonodajni iniciativi, 140 vprašanj in pobud državnih svetnikov, 75 mnenj Državnega sveta, 22 odložitnih vetov, 12 zahtev za presojo ustavnosti in zakonitosti ter eno zahtevo za parlamentarno preiskavo. Predsednik Državnega sveta Marko Lotrič je ob več priložnostih pojasnil, da je odložitni veto priložnost za Državni zbor, da rešitve v zakonu ponovno prouči in oceni, ali so skladne z Ustavo Republike Slovenije, obstoječimi zakoni ter predvsem – ali so dobre za ljudi.

KAKO LAHKO POKRAJINE OKREPIJO REGIONALNI RAZVOJ

Državni svet je edina institucija na nacionalni ravni, ki dosledno opozarja na nujnost decentralizacije in si prizadeva za ustanovitev pokrajin. Te bi po mnenju Državnega sveta lahko prevzele številne pomembne naloge, ki jih trenutno država ali manjše občine ne zmorejo optimalno izvajati – med njimi so prostorsko načrtovanje in umeščanje v prostor, upravljanje vodotokov, oskrba s pitno vodo, ravnanje z odpadki, socialno varstvo in upravljanje regijskih bolnišnic.

Uvedba pokrajin bi pomenila večjo politično avtonomijo in decentralizacijo, s čimer bi odločanje postalo bolj odzivno in učinkovito, vlaganja v razvoj pa bolj prilagojena specifičnim potrebam posameznih regij. S tem bi se okrepil regionalni razvoj, zmanjšale regionalne razlike ter izboljšala uspešnost črpanja evropskih sredstev.

AKTUALNI IZZIVI SLOVENSKE ISTRE: POBUDA ZA TRAJNO OSKRBO S PITNO VODO, UREJANJE STANOVANJSKE PROBLEMATIKE IN PROMETNE UREDITVE

Da bi bolje razumel aktualne izzive in potrebe po Sloveniji, se Državni svet vse bolj usmerja v dialog z lokalnimi skupnostmi, podjetji in civilno družbo. V začetku preteklega leta je predsednik Državnega sveta Marko Lotrič skupaj z generalno sekretarko Državnega sveta dr. Moniko Kirbiš Rojs in državnim svetnikom dr. Matjažem Štolfo obiskal slovensko Istro. Srečali so se z vodstvi obalnih občin, obiskali Univerzo na Primorskem ter več podjetij, kot so Vinakoper, DAG d. o. o. Koper in ENSOL 360.

Na podlagi teh srečanj je bila na plenumu Državnega sveta sprejeta pobuda, naslovljena na Vlado Republike Slovenije, ki zajema ključne izzive regije: zagotavljanje trajne oskrbe s pitno vodo, pospešitev zapuščinskih postopkov za hitrejšo aktivacijo nepremičnin z več dediči, preureditev obstoječe železniške trase po odprtju novega tira Koper-Divača, ureditev tranzitnih pasov v Kopru, izvedbo protipoplavne zaščite Pirana, regulacijo turističnih namestitvev ter reševanje stanovanjske problematike.

Prav tako Državni svet izpostavlja potrebo po posodobitvi nacionalnega programa razvoja pomorstva, kar bo

Predsednik Državnega sveta RS Marko Lotrič, generalna sekretarka dr. Monika Kirbiš Rojs in državni svetnik dr. Matjaž Štolfo s predstavniki lokalnih skupnosti slovenske Istre.

VODSTVO DRŽAVNEGA SVETA RS PREDSEDNIK MARKO LOTRIČ, PODPREDSEDNIK MATJAŽ ŠVAGAN IN GENERALNA SEKRETARKA DR. MONIKA KIRBIŠ ROJS Z ŽUPANOM OBČINE ŠEMPETER-VRTOJBA MAG. MILANOM TURKOM IN DIREKTORICO GO! 2025 MIJO LORBEK. VODSTVO DRŽAVNEGA SVETA RS ODLOČNO PODPIRA IN SI PRIZADEVA ZA REGIONALIZACIJO SLOVENIJE.

ključno za ohranitev in rast pomorskega sektorja v Sloveniji. Poleg regijskih obiskov Državni svet krepi svojo prisotnost na terenu z rednimi plenarnimi zasedanji izven Ljubljane. Tako je zadnja redna seja pred parlamentarnimi počitnicami, 1. julija 2025, potekala na sedežu Občine Šempeter – Vrtojba. Po seji so si državni svetniki ogledali amfiteater SNG Nova Gorica, Trg Evrope v Novi Gorici in samostan Kostanjevica.

STROKOVNI POSVETI: ODPRTI DIALOG KOT KLJUČ DO IZBOLJŠAV IN TRANSPARENTNOSTI

Državni svet redno organizira

strokovne posvete, ki omogočajo odprt in konstruktiven dialog o aktualnih izzivih, ki zadevajo različne družbene skupine. Ti posveti vključujejo predstavnike stroke, lokalnih oblasti, gospodarstva, sindikatov, civilne družbe in akademske sfere, kar prispeva k bolj celovitemu in uravnoteženemu oblikovanju politik. Skozi posvetovanja Državni svet izpostavlja regijske in interesne posebnosti, ki so v osrednjem zakonodajnem procesu pogosto prezrte, ter zbira strokovne podlage za svoja stališča in priporočila.

V tekočem mandatu, od decembra 2022 naprej, je Držav-

Predstavniki Državnega sveta s podžupanom Mestne občine Nova Gorica Markom Tribušonom na Trgu Evrope.

ni svet organiziral ali soorganiziral več kot 60 posvetov, s čimer pomembno krepi demokratično kulturo, preglednost odločanja in zaupanje državljanov v institucije. Zaključki posvetov pogosto vodijo do konkretnih predlogov za izboljšave zakonodaje, ki naj bi bila tako bolj utemeljena in usmerjena v koristi ljudi.

PRIPRAVA RAZVOJNIH KONFERENC JESEN 2025: ISKANJE REŠITEV ZA KONKURENČNOST GOSPODARSTVA IN MOČ LOKALNIH SKUPNOSTI

Jeseni 2025 bosta potekali dve pomembni razvojni konferenci. Prva, z naslovom "Slovenija, konkurenčnost in investicije", bo 23. septembra v dvorani A na Gospodarski zbornici Slovenije. Slovenija je po zadnjem poročilu IMD World Competitiveness Center med najslabše uvrščenimi državami Evropske unije glede konkurenčnosti. Namen konference je skupaj z vrhunskimi strokovnjaki in podjetniki poiskati rešitve za izboljšanje konkurenčnosti, privabiti več domačih in tujih investicij ter ustvariti boljše razvojne priložnosti za gospodarstvo.

Prijave za konferenco so odprte, število mest pa omejeno. Za enostavno prijavo uporabite QR kodo in vpišite svoje podatke.

Druga konferenca, "Lokalna moč, regionalni razvoj: vloga občin v sodobni Sloveniji", bo 21. oktobra v Cankarjevem domu v Ljubljani. Na njej bodo domači in tuji strokovnjaki ter aktualni in nekdanji župani razpravljali o izboljšanju učinkovitosti lokalnih skupnosti, prenosu dobrih praks iz Evrope in ključnih ukrepih za nadaljnji razvoj regij.

Za enostavno prijavo uporabite QR kodo in vpišite svoje podatke. Število mest je omejeno.

Obe konferenci bo mogoče spremljati tudi v živo na daljavo – prek YouTube kanala Državnega sveta RS: <https://www.youtube.com/@drzavnisvet79>.

Poslanstvo ostaja zdravstvo, prihodnost pa družina

Dolgoletni direktor ZD Izola in priznani ortodont Evgenij Komljanec o svoji karieri in pogledih na slovensko zdravstvo.

Na čelu ZD Izola ste bili več kot 20 let. S katerimi največjimi izzivi ste se soočali pri vodenju ZD Izola in kaj vas je gnalo toliko let, da ste na tem položaju vztrajali toliko časa?

Zdravstvo je moje življenjsko poslanstvo tako v vlogi ortodonta kot tudi menedžerja. Delo v tem okolju me že od nekdaj izpolnjuje, zato sem z veseljem prevzel odgovornost, ko se je 2002 pokazala potreba po novem vodstvu v ZD Izola.

Že kot podžupan, odgovoren za zdravstvo, sem leta 2000 aktivno sodeloval pri načrtovanju in izgradnji nove stavbe ZD Izola. Kasneje sem postal predsednik sveta zavoda, nato pa 1. junija 2002 prvič nastopil mandat kot vršilec dolžnosti direktorja. Takrat je bila situacija v ustanovi zelo zahtevna, ZD Izola je bil sredi številnih afer, zato ni bilo veliko pripravljenih prevzeti vodstvene funkcije, kljub temu sem verjel v potencial ustanove in v strokovnost zaposlenih.

Leta 2009 sem se zaradi osebnih razlogov začasno umaknil, vendar sem se 2011 na prošnjo sveta zavoda znova vrnil. To zaupanje mi je veliko pomenilo, zato sem z vso odgovornostjo nadaljeval vodenje ustanove do avgusta 2025, ko sem odstopil zaradi nove zakonodaje, ki mi onemogoča opravljanje dopolnilnega dela v zasebnem zdravstvenem zavodu Orthodontio. Največji izzivi v vseh teh letih so bili povezani z zagotavljanjem kakovostne in dostopne zdravstvene oskrbe: izgradnja nove stavbe reševalne službe, pridobivanje ustreznega kadra v času splošnega pomanjkanja zdravnikov in nenehno vlaganje v opremo ter razvoj strokovnih programov.

Ves čas me je gnala želja, da pacientom v lokalni skupnosti ponudimo najboljšo možno oskrbo, zaposlenim pa omogočimo dobre pogoje za delo in strokovno rast. Ponosno lahko rečem, da smo ZD Izola uspeli razviti v sodobno, ugledno ustanovo s kakovostno in predano ekipo. Zelo sem hvaležen vsem sodelavcem, ki so verjeli v skupno vizijo in jo pomagali uresničevati. **Kako ocenjujete učinkovitost slovenskega zdravstvenega sistema in kaj bi bilo po vašem treba spremeniti?**

Slovenski zdravstveni sistem je po kakovosti in dostop-

nosti storitev lahko zelo dober, a le, če posameznik do njega sploh uspe priti. Največja težava je prav v dostopnosti oziroma vstopni točki zaradi dolgih čakalnih dob. Menim, da se zdravstvo in zdravnike pre pogosto izkorišča za dnevno politične interese. To vodi v zmanjševanje ponudbe storitev, dodatno obremenjuje zdravnike in ima končne negativne posledice predvsem za paciente. Namesto da bi sistem spodbujal razvoj in učinkovitost, se pogosto srečujemo z omejevanjem dela zdravnikov ter z nerazumnimi birokratskimi ovirami.

Novi zakon žal ne odpravlja teh težav – nasprotno, usmerjen je predvsem v omejevanje fleksibilnosti pri delu zdravnikov in zmanjševanje možnosti za izvajanje samoplačniških storitev, kar lahko še dodatno poslabša dostopnost. Prepričan sem, da bi morali spodbuja-

ti strokovno avtonomijo, več vlagati v primarno raven zdravstva in izboljšati sistemsko organizacijo, da bi omogočili hitrejši in bolj pravičen dostop za vse državljane.

Kakšno vlogo ima po vašem zasebno zdravstvo v okviru celotnega zdravstvenega sistema? Kako vidite sodelovanje med javnim in zasebnim sektorjem?

Od leta 2000 delujem kot koncesionar, hkrati pa sem bil med letoma 2002 in 2025 direktor javnega zdravstvenega zavoda. Ti dve vlogi sem uspešno opravljal vzporedno, kar sam vidim kot primer dobrega prepletanja javnega in koncesionarskega zdravstva. V tem

nikoli nisem videl konflikta interesov, temveč predvsem priložnost za boljšo organizacijo dela in večjo dostopnost zdravstvenih storitev za paciente. Zasebno zdravstvo, predvsem v obliki samoplačniških storitev, razumem kot pomemben in dobrodošel dopolnilni del javnega sistema. V razmerah, kjer kronično primanjkuje zdravnikov in sredstev, ima zasebni sektor pomembno vlogo pri razbremenjevanju javnega zdravstva. Kakršnokoli omejevanje samoplačniškega segmenta ali omejevanje dela zdravnikov pa vodi v slabšo dostopnost storitev za vse – tudi tiste, ki si samoplačniške storitve ne morejo privoščiti.

Pomembno se mi zdi razumeti, da zdravstveni sistemi nikjer na svetu niso povsem enako dostopni za vse. Ljudje, ki imajo sredstva, bodo vedno iskali možnosti za hitrejši ali personaliziran dostop bodisi zaradi želje po točno določenem zdravniku ali posegu. S tem, ko nekdo izbere samoplačniško pot, pa hkrati sprosti termin v javnem sistemu za drugega pacienta.

Zato menim, da je največja napaka usmeritev v omejevanje zdravniškega dela in omejevanje finančnih virov v zdravstvu. Če želimo sistem narediti bolj dostopen za vse, potem je sodelovanje med javnim in zasebnim sektorjem ključnega pomena, vse drugo pa postane sekundarno.

Kako vidite kot priznan ortodont trenutno stanje ortodontskega zdravljenja v Sloveniji, predvsem glede na dostopnost in čakalne dobe?

Stanje na področju ortodontije v Sloveniji še vedno zaznamujejo dolge čakalne dobe, predvsem zaradi pomanjkanja kadra, vendar pa iz lastnih izkušenj vem, da je mogoče tudi v obstoječem okviru narediti pomembne korake naprej.

V naših dveh ordinacijah, v Izoli in Piranu, smo čakalne dobe iz povprečnih šest let uspeli skrajšati na približno 2,5 leti. Ključno pri tem je bilo plačevanje po realizaciji, kar se je izkazalo kot učinkovita zdravstvena politika, saj spodbuja večjo dostopnost za paciente.

Trenutno v zavodu ZZZ Orthodontio poleg mene delujeta še dve mladi in izjemno zagnani specialistki čeljustne in zobne ortopedije. Skupaj ustvarjamo strokovno, predano in rastočo ekipo. Z mojim umikom z direktorske funkcije ZD Izola bom lahko vso svojo energijo in izkušnje usmeril izključno v razvoj zasebnega zavoda.

Naš cilj je v prihodnje ponuditi tudi širši nabor samoplačniških storitev, ne le zato, da razbremenimo javni sistem, temveč tudi zato, ker določenih tehnik ZZS ne krije. Tako bomo lahko pacientom ponudili sodobno, celostno in časovno dostopno ortodontsko oskrbo. Že zdaj je čakalna doba pri nas kar deset mesecev krajša od najkrajše objavljene čakalne dobe v Sloveniji.

Katere ukrepe bi predlagali za skrajšanje čakalnih dob in izboljšanje dostopnosti ortodontskega zdravljenja za paciente?

V primerjavi z večino evropskih držav ima Slovenija že danes relativno dobro urejeno področje ortodontije. Če bo zdravstvena politika ostala stabilna in podprta z dosedanjimi pozitivnimi ukrepi, verjamem, da bodo v bližnji prihodnosti vsi pacienti pravočasno dostopali do ortodontskega zdravljenja znotraj Slovenije brez potrebe po iskanju storitev v tujini.

Pri čakalnih vrstah je nujno poudariti, da trenutno objavljene številke pogosto ne odražajo dejanskega stanja. Veliko otrok in mladostnikov, ki so uvrščeni na seznam čakajočih, ob prvem pregledu še nima pogojev za začetek zdravljenja zaradi neizraslih stalnih zob ali drugih razvojnih dejavnikov. Tovrstnih primerov nikakor ne bi smeli šteti med aktivno čakajoče, saj ume-tno zvišujejo statistiko in ustvarjajo napačno sliko o dostopnosti.

Ključni ukrepi, ki bi dodatno pripomogli k izboljšanju stanja, so boljše vodenje čakalnih seznamov z ločevanjem med dejansko pripravljenimi pacienti, in tistimi, pri katerih zdravljenje še ni indicirano, razbremenitev javnega sistema s preišljenim vključevanjem samoplačniških storitev, spodbujanje zaposlovanja novih specialistov in vlaganje v njihovo izobraževanje in ohranitev fleksibilnih modelov financira-

nja, ki omogočajo hitrejšo obravnavo tam, kjer je to mogoče.

V lokalni politiki ste bili občinski svetnik. Kaj vam je dalo to obdobje, kakšne izkušnje ste pridobili?

V lokalni politiki sem bil aktiven več let. Večkrat sem bil izvoljen za občinskega svetnika, hkrati pa sem bil ustanovitelj lokalnega gibanja PNI, 2018 sem se podal tudi v kandidaturo za župana Izole, čeprav tedaj neuspešno. To obdobje mi je vsekakor prineslo dragocene izkušnje tako z vidika razumevanja delovanja občinske uprave kot tudi v smislu povezovanja ljudi, vodenja projektov in zaznavanja potreb skupnosti. Politika mi je dala širši vpogled v lokalne izzive in pokazala, kako pomembno je sodelovanje med različnimi deležniki. Hkrati pa sem z leti ugotovil, da me bolj kot politično udejstvovanje izpolnjuje neposredno delo z ljudmi in razvoj stroke, zato sem politične ambicije prepustil mlajšim ter se v zadnjih letih posvetil ZD Izola, ortodontiji, družini in razvoju zasebnega zavoda.

Kako gledate na razvoj Izole in slovenske Istre na sploh?

Na razvoj Izole in slovenske Istre gledam z mešanimi občutki. Po eni strani bi si kot prebivalec in nekdani občinski svetnik seveda želel več strateškega načrtovanja, boljše infrastrukture in uravnoteženega prostorskega razvoja. Po drugi strani pa se moramo vprašati, ali je vsak razvoj nujno tudi napredek. Včasih se zdi, da je t. i. »nerazvoj« lahko tudi oblika dolgoročne strategije, morda celo priložnost, da ohranimo ravnovesje med naravnim okoljem, kulturno dediščino in kakovostjo življenja. Mogoče je prav, da ne posežemo v vsak prostor, da ne pozidamo vsega, kar še ni urbanizirano.

Morda bi morali več odločitev prepustiti prihodnjim generacijam naših otrok in jim omogočiti, da oblikujejo okolje, v katerem bodo živeli po svojih vrednotah in potrebah. Razvoj naj bo preišljen, trajnosten in usklajen z vizijo, ki presega kratkoročne interese.

Ali v luči prihajajočih volitev načrtujete kakšno prihodnjo angažiranost v lokalni ali širši politiki?

Trenutno se z nobeno aktivno politiko ne ukvarjam in v bližnji prihodnosti tudi nimam nobenih načrtov za vključevanje v lokalno ali širšo politiko. Energijo in čas posvečam svoji strokovni karieri ter družini.

Kaj pa zasebno življenje?

Naslednje leto bom dopolnil 60 let in lahko rečem, da sem na svoji življenjski poti že veliko prehodil, ustvaril in doživel na različnih področjih. Zdaj prihaja čas, ko si želim mirnega življenja. Sem srečno zaljubljen in poročen, skupaj z ženo imava šest otrok in veliko družino (nasmeh op.a.).

Moje življenje je bilo vedno precej zanimivo in nevsakdanje, kar me je bogatilo na številnih ravneh. Trenutno pa si predvsem želim miru in kakovostnih trenutkov v krogu svojih najdražjih.

Andreja Čmaj Fakin

PAULO STEPANČIČ MED STROJNIŠTVOM, KAMNOSEŠTVOM IN SVETOVNIM PRVENSTVOM V MORI

Srčno zavzet za ohranjanje starih šeg

PREGARA JE MAJHNA VAS V ZALEDJU SLOVENSKE ISTRE, V KATERI ŽIVI KAKIH 120 SRČNIH IN POVEZANIH LJUDI. ZANJO JE MARSIKDO ŽE SLIŠAL, A REDKO KDO OBISKAL, KAR JE VELIKA ŠKODA, SAJ SE, KAMORKOLI SE OZREŠ, PONUJAJO PREKRASNI RAZGLEDI. OB DOBREM VREMENU SE NA VZHODU IN JUGU USPE HKRATI VIDETI DOBRŠEN DEL KRAŠKEGA ROBA S SLAVNIKOM, ČIČARIJO IN UČKO. NA SEVERU POGLED SEŽE DO TRIGLAVA TER NA SEVEROZHODU VSE DO DALJNIH DOLOMITOV. NA SVOJ RODNI KRAJ JE MOČNO NAVEZAN PAULO STEPANČIČ, INŽENIR STROJNIŠTVA, KI STOPA PO OČETOVNI POTI KAMNOSEŠTVA. SEPTEMBRA PA BO V TO VASICO PRI GRAČIŠČU PRIŠLA KOPIKA LJUDI, KAJTI PAULO S SOKRAJANI ORGANIZIRA MORA MONDO, SVETOVNO PRVENSTVO V STARODAVNI MEDITERANSKI IGRI MORA.

»V naši vasi smo od nekdaj povezani, to je naša mala skupnost, kjer drug drugemu priskočimo na pomoč, ko je treba kaj narediti. Povezani smo tudi v društvu Finied, ki se zavzema za ohranjanje dediščine naših prednikov. Večina naših staršev je obdelovala zemljo, dela nikoli ni zmanjkalo, lačni pa tudi nis(m)o bili. Drugi pa so se vozili na delo v Koper. Takrat uspešna podjetja Luka Koper, Tomos, Cimos, Lama in druga so marsikomu rezala debelejši kruh kot samo trdo delo na zemlji. Moj oče je sprva nadaljeval nonovo tradicijo obdelovanja zemlje, ko pa so bile odkupne cene pridelkov čedalje nižje, se je ozrl po okolici, kjer je bilo v obilju kamnitih hiš, in videl, da bi marsikomu prav prišel spreten kamnosek, pa se je preusmeril v to,« pripoveduje Paulo, ki je z veseljem gledal, kako oče iz obilice kamna, ki je bil v okolici, izdeluje mojstrske izdelke. Reklame sploh ni potreboval, saj so ga ljudje sami našli.

NAJLEPŠE V LJUBLJANI JE TABLA ZA KOPER

Paulo se je po koprski gimnaziji podal na študij strojništva. »Drugi sošolci so šli v Ljubljano, pa sem sem želel poskusiti še sam. Za strojništvo sem sem odločil, ker lahko ustvariš izdelek, pa še razumeš, kako vse deluje. Študij mi je dal veliko možnosti za ustvarjanje. Na začetku je bilo kar naporno, bolj kot sem se bližal koncu, lažje in lepše mi je postajalo. Pot v Ljubljano mi je utrl že starejši brat, ki je šel študirat prej. To so bila zanimiva leta, polna spoznanj, včasih tudi strahu pred neznanim, odkrival sem nova prijateljstva in vezi. Dobro sem se začel počutiti, ko sem si okoli sebe ustvaril mehurček kolegov in prijateljev. Bival sem v študentskem domu, kjer nikoli ni bilo dolgčas, kljub temu pa mi je bila v Ljubljani najlepša stvar tabla za Koper,« se muza Paulo, ki je v prestolnici užival v študiju, pa tudi številnih športih, od kolesarjenja, jadralnega padalstva ... Po diplomu pa ni bilo dvoma, želel se je vrniti. Hitro je našel službo v družinskem podjetju, kjer se je v desetih letih veliko učil in naučil. Korona pa je prinesla izgubo službe. To je nekako sovpadlo z očetovim obiljem dela in predlogom, da se mu pridruži.

KAMEN JE VEČNA NEZNANKA

»Znanje inženirstva sem začel uporabljati v kamnu. Do tega materiala gojim veliko spoštovanje. Pri kovi ni točno veš, kako jo obdelovati, kamen pa ima lahko

notri skrite napake, ki jih ne vidiš in te presenetijo. Tudi če je kakšna napaka, če gre kaj narobe, je treba najti način, da zadevo rešiš in oblikuješ izdelek,« razlaga Paulo, ki je začel z očetom hoditi na sejme, si ogledovati stroje za obdelavo ... V prostem času pa so fantje že od malih nog spoznavali tradicionalno igro, ki se igra v Sredozemlju, le da tega dolgo niso vedeli. »V srednji šoli smo moro igrali na vaških šagrah – veselicah. Ko so šli vsi stran, ko se je končala glasba, je to prišlo na plan. Fantje smo se dobili in igrali drug proti drugemu. Čeprav je mora zelo enostavna, je zelo težko zmagati,« v smehu pove Paulo in doda, da so v preteklosti igro njihovih nonotov igrali po maši za liter vina, žene pa so šle domov kuhat kosilo. Velikokrat so tako izgubili celo nedeljo.

»Sprva sem mislil, da se mora igra samo pri nas in da je to naša posebnost, dokler ni prišel internet in smo videli, da jo igrajo tudi pri sosedih v Furlaniji. Oni so prvi naredili spletno stran more, z njimi smo stopili v stik, se povezali in jih povabili na naš turnir. Potem pa smo jim obisk vrnili. Spoznali smo, da v mori dejansko nismo sami in da se igra v številnih krajih okoli nas. Igra se igra tako, da igrata dva na dva, v dvojicah, nad mizo, na kateri je tabla, na kateri je s kredo označenih 21 točk – črtic. Ko par dobi točko, zbriše eno črtico. Tabla je podaljšek spomina, saj je vse

točke težko držati v glavi. Igra je zelo glasna in burna, treba je v hipu, pol ali eni sekundi, predvideti, kakšno cifro bo pokazal nasprotni igravec. Nato se obrne proti naslednjemu igralcu. Če je par dober, hitro zbriše tablico s točkami. V igri mora igravec dajati čim več naključnih števil z roko, hkrati pa mora brati nasprotnikove cifre in predvideti, kaj bo nasprotnik pokazal z roko. Moru se da natrenirati samo z igro, jo počasi spremljati in samo igrati. Sčasoma ti sama zleze v kri in te povleče vase. Vsak par, proti kateremu igraš, ima svoj značaj, prstni odtis. Mora je edini šport, igra, ki je vezana tudi na kulturo, saj ne veš, ali so turnirji kulturni ali športni dogodek in tudi ni vezana na starost, igrajo jo vsi med 15. in 99. letom. Obstaja verjetnost, da bo najstarejši tudi zmagal, saj ima za seboj veliko treninga in izkušenj,« se smeji Paulo, ki prireja turnirje, na katere pride tudi po več kot trideset parov. Igra se za pokal, pršut in sir. Spije pa se tudi dosti bevande, saj je igra glasna, grlo se hitro osuši in ga je treba osvežiti. To tudi malce sprosti vzdušje.

SVETOVNO PRVENSTVO V PREGARI

»Ko mi je uspelo zbrati dovolj veliko ekipo iz vasi in smo šli na prvi turnir, se temu nismo mogli več upreti. Z leti smo se povezali s podobnimi klubi po Hrvaškem, v Franciji, Italiji, Španiji in redno, kar z avtobusom, potujemo tja. Potem pa smo počasi zbiral pogum, da bi tak turnir organizirali tudi pri nas. Samim nam to nikakor ne bi uspelo, zato smo stopili v stik s krajevno skupnostjo Gradin, Mestno občino Koper in Zavodom za mladino, kulturo in turizem Koper. Potrkali smo na prava vrata, saj smo takoj zaznali voljo in angažiranost. Od petega do sedmega septembra bo v Pregari nadvse živahno. V petek bodo potekale prijave in spoznavanje, trening, da se bodo igralci spoznali in poskušali igrati, potem pa bo šlo zares. V soboto zvečer pa bo sledil še kulturni in zabavni program.

Od osmine finala naprej pa se bo nadaljevalo v nedeljo, vse do končnega zmagovalca in podelitve nagrad. Organizacija takšnega prvenstva je velik zalogaj, terja ogromno dela. Brez prave ekipe in delovnih akcij to nikakor ne gre. Pričakujemo več kot sto parov, pa še njihovih spremljevalcev in navijačev,« razlaga Paulo. Za vse so pripravili prostor za kampiranje, omogočili nastanitve v bližini, celo dormitorij v prostorih krajevne skupnosti.

»Ohranjanje dediščine naših nonotov mi pomeni ohranjanje dela identitete. Ko smo jo odkrili, smo spoznali, da ni treba veliko ohranjati, saj te kar potegne in se širi samo po sebi,« se nasmehne Paulo, ki si za konec želi, da bi se jim pri igranju pridružilo tudi čim več žensk.

ANDREJA COMINO

Tanja Prušnik – priznana slovenska umetnica iz Avstrije ljubi Piran

UMETNIKI IMAMO OBVEZNOST DO DRUŽBE

Piran je njena ljubezen že dolgo. Slovenka je, rojena v Celovcu v zavedni slovenski družini, živi na Dunaju z možem in dvema otrokoma. Ko je Marija Šikoronja, zdaj že pokojna znana galeristka in kulturnica v Celovcu ustanovila slovenski otroški vrtec, sta njena oče in teta tam poučevala slovenščino, Tanja pa je bila takrat za vrtec že prevelika. Slovensko gimnazijo je zaključila v Celovcu, na Dunaju pa Tehnično univerzo. Ljubezen do umetnosti je vsrkavala doma, oče je bil profesor umetnosti in umetnostne zgodovine in bi morda, če Tanja ne bi tako zgodaj prišla na svet, postal umetnik. V domačem okolju je govorila slovensko, srečevala zanimive ljudi, umetnike, izobražence, s starši potovala, si ogledovala galerije, talent je cvetel, veliko je risala. Njena pot je bila začrtana z geni in okoljem. Leta 2019 je Tanja, slikarka, arhitektka in kuratorka, postala prva ženska predsednica Doma umetnosti na Dunaju - Künstlerhaus, junija letos pa je za svoje delo, povezovanje umetnikov v avstrijskem in mednarodnem okolju in preseganje meja – je namreč ena redkih koroških Slovenk, ki se suvereno giblje med slovenskim in avstrijskim kulturnim prostorom – prejela visoko državno avstrijsko priznanje, Častni križ za znanost in umetnost. Že od otroštva jo vleče k morju v Piran. Sem je kot otrok zahajal že njen oče, sem je na počitnice hodila tudi ona. Sredi vročega avgusta je skupaj z Ano Miklavž v Piranu s pomočjo Mire Ličen in njene peči za keramiko ustvarjala nove likovne zgodbe na keramiki.

UMETNOST NI ZGOLJ LEPOTA, JE SPOROČILO IN OBVEZNOST DO DRUŽBE

Tanjo sem spoznala na avtobusu proti Benetkam, 2018, kamor nas je pred nekaj leti peljala neutrudna Polona Senčar na ogled več razstav, tudi Tanjine, v okviru takratnega beneškega Bienala. Sama nas je živahno vodila po njej z nalezljivo energijo. Njena ustvarjalnost se široko razpreda v slike, prostor, svetlobo, zvok in vedno znova poteka v ciklikih in serijah. Tako lažje pripoveduje zgodbe in gradi umetnost in odnose. Kot predsednica

Doma umetnosti na Dunaju se je nedavno podpisala tudi pod javno protestno pismo ob posegu avstrijske policije v delovanje izobraževalnega protifašističnega tabora v Muzeju Peršman. »Za nas je bilo to zelo hudo, globoko je zarezal občutek, za katerega si ne bi mislili, da ga bomo sploh še kdaj občutili. Septembra lani so desničarji odstranili del moje umetniške instalacije na mostu pri Labotu, zdaj pa ta grozen poseg policije. Mojo instalacijo, dolga je bila 10 km, sem naredila za Koroško deželno razstavo 2021, potekala je od domačije mojega starega očeta, zaključila pa se je prav pri Peršmanu. Ni bila sicer trajna, ampak je še vedno obstoječa in bila je delno na tem mostu. Vse to me je seveda pretreslo. In zdaj še hujša akcija, sprašujem se - kaj pa še bo?«

jem se - kaj pa še bo?« Umetniki vedno globoko gledajo v svojo dušo, obenem pa so tudi ostro družbeno oko, vidijo svet okrog sebe, ga ubesedijo v ustvarjalno govorico. Kako močan umetniški vzvod so njena čustva in pogled na svet? »V mojem umetniškem delovanju nikoli ni v ospredju zgolj lepota, ampak gre tudi za politično izjavo, za pomen. To tudi sama iščem, ko grem po svetu in si ogledujem razstave. Mislim, da imamo umetniki obveznost do družbe, da drugače pokažemo teme, ki nas obdajajo, ki jih morda včasih ne vidimo takoj ali pa jih ne vidimo radi, in to včasih povem politikom in diplomatom. Tam, kjer se diplomacija ali pa politika končata in kjer ne gre naprej, tam se začne umetnost. Umetniki bomo med seboj vedno našli povezovalno nit, s pomočjo katere se bomo lahko pogovarjali in gledali naprej. Družbeno se najdemo skupaj in se nitka med nami ne raztrga.«

DOM UMETNIKOV JE NJENA UMETNIŠKA DOMOVINA

Tanja Prušnik je pomembno državno nagrado Častni križ za znanost in umetnost prejela še mlada, a so jo opazili, ker je dejavna in je kot prva ženska predsednica Doma umetnikov na Dunaju prevetrila delovanje društva: »Mislim, da se je res precej spremenilo, kar pa, upam, nima povezave s tem, da sem ženska. To je zdaj, upam, že samoumevno. Društvo je v javnosti bolj prisotno, ima več vpliva na

avstrijsko kulturno umetniško sceno, bolj smo dejavni v družbi, imamo morda malce večjo politično moč, da smo kam povabljeni, vidni. V tej v funkciji sem bila prvič kot predsednica povabljen na potovanje s predsednikom države kot del kulturne delegacije v Južno Afriko, prej česa takega naša institucija ni bila deležna.« Za Tanjo je bilo samoumevno, da ji bodo priznanje podelili prav v Domu umetnosti, ki ga čuti kot svojo umetniško domovino in kjer preživlja res veliko časa: »600 članov imamo in 5 sekcij - likovnike in grafike, kiparje, arhitekta, filmarje, fotografe in t. i. crossoverje, kjer se zvrsti umetnosti prepletajo. Celo dva glasbenika sta z nami. Imamo obsežen program, veliko izmenjav, razstav naših članov v naši stavbi Domu umetnosti in v spodnji etaži, kjer si prostore delimo z Albertino Modern, sploh je okrog nas veliko umetnosti – Stadtkino, nova otroška opera Nest, nedaleč od nas je Musikverein, kjer imajo svoj dom filharmoniki in ga poznamo po novoletnem koncertu. V naših vrstah deluje tudi več slovenskih likovnikov: Valentin Oman, Nataša Sienčnik, Marko Lipuš. Tudi sodelavka Mirjam Porchazka, ki dela na področju likovnega posredovanja pri nas, je Slovenka.« Tanja veliko razstavlja, nedavno je imela v Kranju razstavo Colour blockings, njen drugi del je bil na ogled v Dobrli vasi na Koroškem, gostovala je na Japonskem, predsednica Doma umetnosti je, seveda ima družinsko življenje. Kako zmore? »To se včasih tudi sama vprašam, ampak nekako zmorem, to je moje življenje. Ni enosmerno ali enostransko, potrebujem to živahnost v svojem delovanju, vsak njen del. Moje delovanje je konceptualno, vedno gledam

NATAŠA BENČIČ
RADIO KOPER

naprej, kar traja včasih malo dlje, da zares konkretno izvedem projekt, da naslikam ali naredim instalacije.« Tanja ima srečo, da ji vsi v družini zelo pomagajo, mož jo podpira, otroka občasno tudi pomagata, ampak imata zdaj že svojo pot, hčerka je maturirala, sin je malo mlajši.

SLOVENIJA, PIRAN

Tanja Prušnik je ena redkih koroških Slovenk, ki se suvereno giblje med slovenskim in avstrijskim kulturnim prostorom. Odprta je, rada ima ljudi, nove izzive, nova okolja, a tudi okolja, ki jih pozna preko jezika: »Zame to niso meje, sploh mi je slovenski svet več kot drag, ne bi ga želela pogrešati - nikoli.« Pogreša pa včasih Piran, v katerega je začela zahajati kot otrok, kot študentka je tu vsako poletje preživela nekaj časa, 2002 pa so si z družino tu uredili dom, v katerem lahko tudi ustvarja. Ne da si miru, zdaj je na vrsti slikanje na keramiko. Preden pride k morju, pokliče prijatelje, številne vezi je stkala tu, rada se družijo in srečuje in je hvaležna, ker jo ljudje tako odprto sprejemajo. Ima v Piranu svoj najljubši kotiček? »Morje, moj dom, Trg 1. maja, cerkvi svetega Roka in svetega Petra, seveda Mestno galerijo, mojo najljubšo.« Lepo bi bilo videti njena dela nekoč tudi tu. Z barvami in podobami, ki povezujejo.

Večina reševalcev iz vode dela preko »firm«

REŠEVALCI IZ VODE SKRBIJO ZA VARNOST KOPALCEV OB BAZENIH, JEZERIH, REKAH IN MORJU. NJIHOVA NALOGA JE NADZOR NAD DOGAJANJEM V VODI IN OB NJEJ, HITRO UKREPANJE V PRIMERU NESREČE TER NUDENJE PRVE POMOČI. POLEG ODLIČNEGA PLAVALNEGA ZNANJA MORAJO IMETI TUDI DOBRO TELESNO PRIPRAVLJENOST, SPOSOBNOST MIRNEGA IN ODLOČNEGA DELOVANJA TER ZNANJE OŽIVLJANJA. POGOSTO OPRAVLJAJO TUDI PREVENTIVNO DELO, SAJ OPOZARJAJO NA NEVARNOSTI IN SPODBUJAJO VARNO VEDENJE V VODI. PREVERILI SMO, KAKO JE NJIHOVO DELO ORGANIZIRANO V SLOVENSKI ISTRI.

V Sloveniji je na seznamu kopalnih voda 48 območij, a le 18 od teh je naravnih kopališč, v katerih je urejen tudi upravljalca in reševalec iz vode, medtem ko na ostalih 30 spremljajo zgolj kakovost vode, saj ne gre za uradna kopališča.

Upravljalci plaž do reševalcev iz vode pridejo različno, nekateri (manjšina) jih zaposlijo, medtem ko jih večina najame iz podjetij, ki izvajajo to storitev.

Za opravljanje tega dela morajo imeti reševalci veljavno ustrezno licenco za reševanje iz vode. Usposabljanje poteka po programih, ki jih predpiše ministrstvo, pristojno za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami. Program A je za reševalce iz vode na bazenskih kopališčih, ki je razdeljen na Modul A1 za bazene z globino do 1,35 m in Modul A2 za bazene z globino nad 1,35 m, Program B pa za reševalce iz vode na naravnih kopališčih.

Naloge reševalca iz vode vključujejo neprekinjeno opazovanje kopalne površine in bazenske ploščadi, reševanje iz vode, nudenje prve pomoči, vzdrževanje reda v skladu s predpisi in kopališkimi redom na kopališču ter odpravljanje vzrokov, ki bi lahko privedli do nastanka nevarnosti za obiskovalce.

Na plažah v upravljanju Občine Ankaran reševalce iz vode zadnja leta zagotavlja ponudnik HOLI d.o.o., in sicer na podlagi vsakoletne ponudbe. »Izvajalec storitev mora imeti ustrezen kader, tj. reševalce iz vode s potrebnim znanjem in opravljenimi preizkusi o usposobljenosti za reševalca iz vode, ob tem pa tudi izkušnje za kakovostno izvajanje storitev skrbi za varstvo in zdravje kopalcev. Nadzor opravlja Režijski obrat Občine Ankaran,« so nam pojasnili na občini.

V Ankaranu najemajo skupaj dva reševalca iz vode, in sicer po enega reševalca na izmeno za plaži v Valdoltri in na Debelem rtiču. »Na teh lokacijah opravljajo nadzor oziroma opazovanje stanja na plažah, spremljanje kopalcev v vodi ter storitve reševanja in nudenja prve

pomoči,« pravijo na ankaranski občini.

V Kopru je na obeh kopališčih (Žusterna in Mokra mačka) ter ob obmorskem parku skupaj sedem reševalnih mest. Reševalci, ki delajo na teh lokacijah, prihajajo iz podjetij Vikram d.o.o. in Rivs d.o.o., in imajo, kot pravijo pri upravljalcu Marjetici Koper, veljavne licence za opravljanje reševanja iz vode. Nadzor nad njihovim delovanjem izvaja vodja kopališč Marjetice Koper ter Inšpektorat RS za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami v rednih in izrednih nadzorih.

Skupina Sava Hotels & Resorts, ki upravlja s plažami v San Simonu, Salineri v Strunjanu in Bernardinu, reševalce iz vode prav tako najema pri licenciranih podjetjih, ki se profesionalno ukvarjajo z reševanjem iz vode. Njihovo osebje ima vse potrebne licence za opravljanje dela reševalca iz vode.

Pogoje za delo reševalcev iz vode medtem opredeljuje Pravilnik o reševalcih iz vode. »Pravilnik o ukrepih za varstvo pred utopitvami na kopališčih natančno opredeljuje vse obveznosti reševalcev iz vode pred nastopom dela, med delovnim časom in ob zaključku delovnega časa, prav tako odgovornosti reševalcev iz vode in drugega osebja. Opredeljuje tudi vso potrebno opremo, prostore, medicinske in tehnične pripomočke ter aparature, potrošni material, skrb za kopalce, postopek reševanja iz vode, način izvajanja nadzora kopalcev

ter opazovalna mesta reševalcev. Na podlagi tega pravilnika imamo v družbi sprejet dokument Standarda kopališča, ki je pripravljen na podlagi Pravilnika o ukrepih za varstvo pred utopitvami na kopališčih. Hkrati imamo pridobljen standard kakovosti ISO 9001, na podlagi katerega imamo sprejeto obširno dokumentacijo z usmeritvami za varnost kopalcev in delo reševalcev iz vode,« so nam povedali v njihovi službi za odnose z javnostmi in dodali, da nadzor izvajajo z rednimi dnevnimi obhodi vodij po bazenih oziroma plažah v okviru notranjih in zunanjih presoj ter v okviru inšpekcijskih nadzorov.

S centralno portoroško plažo upravlja Javno podjetje Okolje Piran. Kot so nam pojasnili, reševalce iz vode tam zagotavlja jo prek javnega razpisa, na katerega se prijavijo podjetja, ki izpolnjujejo vse zahtevane pogoje. Pogodbe imajo sklenjene s podjetji LGS d.o.o., VIKRAM d.o.o. in RIVS d.o.o.

»V razpisni dokumentaciji je jasno opredeljeno, da morajo imeti reševalci, ki jih zagotavlja

izbrano podjetje, vse zakonsko zahtevane pogoje za opravljanje nalog reševalca iz vode na naravnem kopališču, vključno z veljavnimi licencami za reševanje iz morja,« pravijo v Okolju. Pojasnili so, da inšpektorat RS za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami med sezono opravi več nenapovedanih pregledov (praviloma vsaj dva do tri). Pri tem preverjajo prisotnost in opremo reševalcev iz vode, usposobljenost reševalcev iz vode (licence), prisotnost kopaliških redov in varnostnih navodil ter izpolnjevanje ostalih predpisov s področja varstva pred utopitvami na kopališču.

Na plaži Portorož sicer površino 55.625 kvadratnih metrov vodnega območja nadzoruje sedem usposobljenih reševalcev iz morja, ki skrbijo za varnost kopalcev in obiskovalcev. Tudi v LifeClassu reševalce iz

vode iščejo prek razpisa. »Imamo tako redno zaposlene reševalce kot tudi zunanji servis,« so nam povedali. Nadzor nad reševalci opravlja vodja reševalcev iz vode. Število reševalcev pa je odvisno od števila mest opazovanja in drugih meril iz »Pravilnika o ukrepih za varstvo pred utopitvami na kopališčih.«

Po naših informacijah letos tovrstnega kadra na slovenskih plažah oziroma kopališčih primanjkuje, zato so jih »uvozili« tudi iz Srbije, nekateri delajo prek študentske napotnice, nekateri tudi »na črno«.

Njihovo delo je različno organizirano, ponekod velja dvoizmen-sko, drugje delajo po 10 ur na dan, denimo od 9. do 19. ure, nekateri tudi v 12-urni izmeni. Medtem ko so nekateri razporejeni na stolpe, drugi delo opravljajo »na tleh«.

»Na tleh se moraš naučiti opazovati,« nam je povedal eden od reševalcev na eni izmed portoroških plaž (njegovo ime hranimo v uredništvu). Za to so potrebne izkušnje, imeti moraš dober pregled nad plažo, že vnaprej si moraš ogledati situacijo, denimo ali so tam nosečnice, majhni otroci, težje gibljivi ljudje ...

»Vsak dan na plaži je nekaj posebnega,« pravi reševalec, ki smo ga minuli teden ujeli na popoldanski izmeni in ki poklic reševalca iz vode opravlja že 28 sezono. Hujši incidenti se mu še niso primerili, ali gre to pripisati znanju ali sreči, ne ve. Najhujša nesreča, ki ji je prisostvoval, je bil odprti zlom noge.

Zgodijo se tudi nenavadne prigode. Spominja se turista, ki je kar nekaj časa »plaval mrtvaka«. Reševalec ga je opazoval, ko pa je čez moškega začela pljuskati voda, on pa se ni odzval in še vedno le lebdel na gladini, se mu je reševalec približal, da bi ugotovil, ali

EVA
BRANC

potrebuje pomoč. Takrat je k njemu pristopila ženska in povedala, da je njegova žena, da je z njim vse v redu in ne potrebuje pomoči. Kasneje so ga vseeno morali oživljati.

Letos pa je bil naš sogovornik priča nemškemu turistu, ki je očitno plaval predaleč za svoje sposobnosti. Nato se je prijel boje in mahal reševalcem, naj ga pridejo iskat, ker ne more nazaj na obalo. Dogodek ga vseeno ni odvrnil od tega, da se naslednji dan ne bi odpravil na »daljše« plavanje.

Restavracija Taverna – užitek ob morju

V samem osrčju Adria Resorta, tik ob obali, se nahaja Restavracija Taverna – prostor, kjer se okusna hrana, prijeten ambient in čaroben pogled na morje združijo v nepozabno doživetje. Gostom ponujamo pester izbor jedi in pijač – od svežih morskih okusov do priljubljenih klasičnih jedi, ki zadovoljijo tako družine kot pare ali skupine prijateljev. Prijazna postrežba in sproščeno mediteransko vzdušje ustvarjata popolno kulinarično doživetje. Na voljo sta prostorna terasa in udoben notra-

nji del restavracije, kjer lahko vsak obisk postane posebno doživetje. Posebna čarovnija pa je sončni zahod – ko se nebo obarva v tople barve, je pogled s terase Taverne preprosto nepozaben. To je trenutek, ki ga velja doživeti ob kozarcu vina, osvežilni pijači ali okusni večerji.

Obratovalni čas: vsak dan od 09.00 do 21.30.
Lokacija: Adria Resort, Ankaran – tik ob morju.

Pridite in se prepustite morski kulinarični zgodbi, ki jo piše Restavracija Taverna.

Sprejemljiva je samo Vizija nič!

Robert Štaba, predsednik
Zavoda Varna pot in predsednik
Evropskega združenja žrtev
prometnih nesreč FEVR.

17. APRILA 2007 JE HČERKO ROBERTA ŠTABE Z NEREGISTRIRANIM VOZILOM ZBIL PIJAN VOZNIK BREZ VELJAVNEGA VOZNIŠKEGA DOVOLJENJA. NJENO ŽIVLJENJE JE DOLGO VISELO NA NITKI, VENDAR JE NA SREČO HČI PREŽIVELA, ROBERT PA JE NA PODLAGI OSEBNE IZKUŠNJE ŽELEL NAREDITI NEKAJ DOBREGA IN JE USTANOVIL ZAVOD VARNA POT. DANES SODI MED NAJVEČJE BORCE V EVROPSKEM IN DOMAČEM OKOLJU ZA MANJ MRTVIH IN HUDO POŠKODOVANIH NA CESTAH. V ZAVODU VARNA POT S POMOČJO PROSTOVOLJCEV, PSIHOTERAPEVTOV IN POSAMEZNIKOV, KI SO SAMI UTRPELI HUDO PROMETNO NEZGODO ALI PA SO NJIHOVI SVOJCI V NEZGODI IZGUBILI ŽIVLJENJE, POMAGAJO VSEM, KI JIH ZAZNAMUJEJO PROMETNE NEZGODE. EDEN NAJBOLJ ODMEVNIH PROJEKTOV ZAVODA JE TUDI PROGRAM ŽIVIMO VIZIJO NIČ, S KATERO ŽELIJO DO LETA 2030 ZA POLOVICO ZMANJŠATI NAJHUJŠE POSLEDICE PROMETNIH NEZGOD IN DO LETA 2050 URESNIČITI VIZIJO NIČ – NIČ SMRTNIH ŽRTEV IN NIČ HUDO TELESNO POŠKODOVANIH ZARADI PROMETNIH NEZGOD. EDEN OD TAKIH KAMENČKOV V MOZAIKU SE BO ZGODIL V PETEK, 12. SEPTEMBRA, V CENTRU PLANET KOPER.

»Vizija nič se je rodila na Švedskem v 90. letih, ko so rekli: »Nobena smrt na cesti ni sprejemljiva.« To ni statistika, ampak čisto etična zaveza, ki pomeni, da je življenje vedno na prvem mestu, v vseh porah trajnostne in varne mobilnosti. Posledično je torej zelo naravno, da je nam, ki smo spoznali tragiko in razsežnost najhujših posledic prometnih nesreč, Vizija nič najbližje in jo živimo že 18 let, zlasti skozi programe za pomoč žrtvam, izobraževanje in ozaveščanje. Konkreten korak naprej je tudi novo nastajajoči Park varne mobilnosti, ki ga v javno zasebnem partnerstvu z MO Ljubljana odpiramo v septembru in bo konkreten nov »dom« s poligonom za mikromobilnost, kjer bomo lahko soustvarjali, izobraževali in udeležali programe Živimo Vizijo NIČ,« pravi Robert in dodaja, da smo v Sloveniji naredili velik korak naprej – iz repa držav EU smo se pomaknili med varnejše države. Imamo sistemski pristop, ki jo narekuje Resolucija nacionalnega programa varnosti cestnega prometa do 2030 in ima kot izhodišče postavljeno tudi Vizijo nič.

Robert Štaba

BREZ AMBICIJE NI NAPREDKA

Seveda pa se nam, vsakodnevno ob poslušanju medijskih novic, kje vse se dogajajo trčenja in hude posledice, poraja vprašanje, ali naredimo dovolj? Pravilno? Smo učinkoviti? Vemo, kaj delamo? »Ravno iz teh razlogov je smiselno aktivnosti ovrednotiti, meriti, spremljati in tu imamo na sistemski ravni nedvomno veliko rezerv. Prav je, da imamo ambiciozne cilje, saj brez ambicije ni napredka, poznati pa moramo poti do tja. In te poti, so vsaj v EU prostoru z zelo znanimi ukrepi in primeri dobrih praks vsem državam na voljo. V Sloveniji smo lani zabeležili zgodovinsko najmanj umrlih, letos pa žal opažamo 30- odstotno rast, pri hudo poškodovanih pa ni bistvenega napredka zaustavitve, kar se-

veda skrbi in nakazuje na ranljivost in relativno nestabilnost sistema. Tako je naša vloga in poslanstvo Zavoda varna pot, nevladne organizacije ki dela z in za žrtve, da nenehno opominjamo: vsak od nas šteje. In tu ne gre za kritike, kjer s prstom kažemo na »krivce«, temveč na vrzeli v posameznem sklopu sistema, ki jih lahko izboljšamo, in pri teh izboljšavah na področju vzgoje, preventive in izobraževanja smo tudi sami v nenehnem razvoju in rasti. Konkretno vidim, da z razvojem mikromobilnosti (e skiroji, e kolesa itd.) prihaja do novih izzivov na cestah, zato je še toliko bolj pomemben naš konkreten odgovor z MO Ljubljana, učna točka mikromobilnosti v novem Parku,« razlaga.

NAM BO USPELO USTVARITI SISTEM, KO NA CESTAH NE BO VEČ SMRTNIH ŽRTEV?

Redki so ljudje, ki niso nikoli doživeli prometno nesrečo ali se srečali z njenimi posledicami. »Jaz poznam kar nekaj takšnih. In ko mi rečejo, da ne verjamejo v Vizijo nič, jim odgovorim, da niti ni potrebno, saj jo oni že itak živijo celo svoje življenje, kajne? Kako ne boš verjel v nekaj, kar pa vsakdanje živiš, saj se te posledice nesreče niso k sreči nikoli dotaknile. Torej Vizija nič je, sedaj je pa na takih, kot ste vi, samo še da jo razširjate naokoli, z zgledom svojih ravnanj, ravnanj svojih bližnjih, sosedov, sodelavcev itd. Bi šlo? Sicer pa ne smemo pozabiti, da so se tudi Švedom mnogi smejali, pa se jim dandanes nihče več. Z razlogom in s konkretnimi številkami sistema upada najhujših posledic dokazujejo, da so bili daleč pred ostalimi državami. Trend umrlih se sicer na ravni EU zmanjšuje, a hude poškodbe ostajajo velik problem. Napredek medicine tu ni zanemarljiv, obstaja

VARNA POT: VSAKDO LAHKO REŠI ŽIVLJENJE

Center Planet Koper vas vabi na poseben dogodek, ki bo potekal v petek, 12. septembra 2025, ob 17. uri. Na dogodku bosta zanimiva gosta Robert Štaba iz Zavoda Varna pot in Andrej Jereb, eden najuspešnejših rally voznikov in podjetnik. Namen dogodka je ozaveščanje o prometni varnosti, pomenu prve pomoči in odgovornem ravnanju v kriznih situacijah. Obiskovalcem bodo na voljo praktične delavnice prve pomoči, otroški poligon varne mobilnosti, simulatorji nesreč ter interaktivne točke, kjer boste lahko preizkusili svoje znanje in pridobili samozavest za pomoč drugim. Pridite in se naučite – vsako življenje šteje!

pa odprto vprašanje kvalitete življenja poškodovanih ali njihovih bližnjih,« pravi Robert, ki verjame, da je cilj dosegljiv, da mora biti cilj vizionarski, da moramo zaupati in verjeti v njegovo uresničitev in le tako se bo tudi udeležil. »To nam dokazujejo športniki, vsi tisti, ki premagujejo nemogoče v mogoče in teh vrst ljudi imam v svojem življenju ob sebi vedno več. Morebiti je tudi to pomembno dejstvo mojega zaupanja. V teh prekrasnih ljudeh, ki so inspiracija, in ne v večnih nergačih, dvomljivcih in praznih kritizerjih,« sklene.

ANDREJ JEREB: NAJVEČJA NAPAKA JE NEZAVEDANJE, DA NA CESTI NISMO SAMI!

Izolan Andrej Jereb je bil desetletja eden najuspešnejših voznikov rallyja, ki je kot za stavo posegal po najvišjih mestih.

»Od malega sem sanjal o tem, da bom nekoč dirkal. Z veliko truda, dela, odpovedovanja in predanosti mi je to tudi uspelo. Vendar pa moram poudariti, da se z avtom dirka samo na dirkališču, izven tega pa je treba spoštovati prometne predpise. Sam sem na cesti zelo običajen voznik. Glede na gostoto prometa pa, če se le da, nerad vozim, izogibam se tudi potem z avtom. Dnevne vožnje v kolonah mi ne predstavljajo posebnega veselja. Na srečo živim in delam v istem kraju, pa mi je z gnečo prizaneseno. V prostem času, ob posebnih priložnostih, sem aktiven kot ambasador podjetij, izvajam aktivnosti na poligonu varne vožnje na Vranskem, pa treninge dinamične vožnje, udeležence učim o zakonitostih vožnje, s tem ohranjam stik z dinamičnim svetom, vendar pa ne s surovim dirkaškim. Na poligonu je zelo malo tveganja. Rad delim svoje izkušnje, pokažem in povem, kaj sem se naučil v dveh desetletjih dirkanja. Seveda pa je varnost na prvem mestu. Naj poudarim, da je tudi dinamično lahko varno. Zato, če si želite dirkati, pridite na poligon! Ne dirkajte po cestah! Največja napaka, ki jo ljudje delamo na cesti, je – neodgovornost, nezavedanje, da na cesti nismo sami, in kako hitro se lahko kaj zgodi. To je prevečkrat prisotno v današnjem prehitrem ritmu življenja. Vsi hitimo in bezljamo, smo nestrpni. Dirka se na dirkališču, ne na cesti!«

ALI SLOVENIJA DELA DOVOLJ? KJE ZAOSTAJAMO?

Napredek je, a če želimo biti med najboljšimi, moramo več vlagati v sistematično izobraževanje skozi cel življenjski cikel, sodobne tehnologije usmerjanja, vođenja in nadzora prometa, razvoj trajnostne mobilnosti ter graditi kulturo medsebojnega spoštovanja v prometu. Alkohol, hitrost, prepovedane substance, uporaba mobilnega telefona in drugih distraktorjev, agresivna obnašanja, nespoštovanje drugih udeležencev in osnovnih pravil je le nekaj iz- zivov, za katere moramo poiskati rešitve in odgovore. Zato globoko verjamem, da se nam bo vložek v preventivo in izobraževanje od najmlajših let naprej kot družbi čez desetletje še kako obrestoval. Poglejte uporabo varnostnih sedežev, čelad na kolesih, mladih voznikov ki rečejo da so najraje 0.0 itd., vse to je rezultat desetletnega dela vzgojiteljev, učiteljev, staršev, različnih organizacij in ta segment lahko seveda še kako izboljšamo in razširimo.

KAJ PA RAZMERJE MED OCENJENO VREDNOSTJO ŽIVLJENJA, ODŠKODNINAMI ...?

Posledice prometnih nesreč stanejo državo več sto milijonov evrov na leto, pravijo da nekje okoli 2-3 % BDP. Vendar je dejstvo iz vseh vidikov naše družbe, da je največja cena in nekaj do-

ANDREJA COMINO

končnega – izgubljeno življenje, še posebej, kadar je to mlado in smo vanj veliko vložili in bi lahko sebi, bližnjim in družbi daroval še mnogo. Potem je tu še tisti, največkrat spregledani t.i. »nevidni svet žrtev prometnih nesreč« - poškodovani tako tisti z vidnimi, fizičnimi poškodbami kot tudi skritimi notranjimi, psihološkimi ranami. S takimi se v zavodu srečujemo, živimo in so del našega poslanstva. Samo vrednotenje življenja pa se v ekonomskem smislu od države do države EU spreminja in je - želeli ali ne - vezano na BDP. Podobna razlika je tudi z odškodninami, kjer je prepad med nekaj milijoni € za smrt bližnjega pa do nekaj tisoč €, veliko podpore v zdravstvenem in socialnem sistemu države do bore malo pravic. Torej razlike so, za vse pa velja, smrt je dokončna, poškodbe se lahko do neke mere rehabilitirajo, vložek v preventivo in preprečevanje vzrokov pa je etično, moralno, humano in ekonomsko vedno upravičeno, le pogledati je potrebno na vrednost svojega in vrednost življenja ljudi, ki jih ljubimo.

PLANET KOPER

DOGODKI SEPTEMBER
5.9.-6.9.2025

12.9.-13.9.2025

16.9.-20.9.2025

27.9.2025

ŠPORTNI VIKEND

športna oprema, športni rekviziti in športne igre.

VARNA POT Vsakdo lahko reši življenje.

TEDEN MOBILNOSTI

e-kolesa in e-vozila.

ZAPLEŠIMO V JESEN

Nastopi plesnih šol, modna revija plesnih oblačil, animacija.

TRADICIONALNI DOGODKI V OBALNIH GALERIJAH PIRAN september 2025

EX-TEMPORE PIRAN 2025 - 60. MEDNARODNI SLIKARSKI EX-TEMPORE

Ex-tempore Piran 2025, ki letos praznuje 60. obletnico, se med zaključkom avgusta in pričetkom septembra odvija v polnem vrvežu. Po odprtju razstave lanskoletnega prejemnika Nagrade mladi 2024 **Leva Ambroža Okorna** z naslovom *Imaginarij podrobnosti* v Galeriji Herman Pečarič (**otvoritev: petek, 29. avgust 2025**) se prične žigosanje slikarskih podlag na različnih lokacijah po Sloveniji in na Hrvaškem. V tednu do 6. septembra 2025 se bodo v Piranu zvrstili zanimivi spremljevalni dogodki za otroke in odrasle, ki jih Obalne galerije Piran organizirajo v sodelovanju z različnimi partnerji.

Ex-tempore Piran 2025 se bo zaključil v **soboto, 6. septembra 2025, ko bo ob 20.30 na Tartinijevem trgu** slavnostna podelitev nagrad z glasbenim programom: režiser je **Igor Jelen - Iggy**, nastopala bosta priznana **tenorist Žiga Lakner** in **violončelist Bernardo Brizani**. Dogodek bo povezoval **Iztok Gustinčič**. Sledi odprtje razstave nagrajenih del v Mestni galeriji Piran in druženje pred galerijo.

15. SEPTEMBRA SE PRIČENJA FORMA VIVA PORTOROŽ 2025

Program Obalnih galerij Piran v jesenskem času zaznamuje tudi bienalni tradicionalni kiparski simpozij **Forma viva Portorož**. Letošnji, ki bo potekal **od 15. septembra do 10. oktobra**, odpira izjemno zgodbo

dveh umetnikov: **Alda Calòja (1910–1983), izjemno priznanega italijanskega kiparja**, ki je na simpoziju sodeloval že leta 1963, in njegovega pranečaka **Giorgia Andreotte Calòja, enega najpomembnejših sodobnih italijanskih umetnikov**.

Umetniški projekt z naslovom **A Calò** vzpostavlja kiparski in osebni dialog s preteklostjo. Njegova gesta temelji na ideji ponovne materializacije – "kopije" izgubljene skulpture iz serije Squarcio (slov. Razpoka), ki jo je Aldo ustvaril prav na simpoziju leta 1963. Delo je zaradi zemljiškega spora ostalo na zasebnem zemljišču, nekdanju delu javnega parka skulptur na Seči. **Giorgia Andreotta Calò** se zdaj vrača k ohranjenim risbam, fotografijam in dokumentaciji, ki jo hranimo v arhivu Obalnih galerij Piran, ter predlaga rekonstrukcijo skulpture v istrskem kamnu. **Kustosinja projekta** je direktorica Obalnih galerij Piran, **Mara Ambrožič Verderber**. Kot **kiparski mojster** bo Calòju na delovišču asistiral priznani avstrijski kipar **Max Seibald**, ki sodi med največje poznavalce istrskega kamna v Evropi. Vodenje delovišča letos prevzema kipar, Slovenec **Ištvan Išt Huzjan**.

V okviru simpozija bo potekal pester spremljevalni program. Strokovna srečanja in

javne okrogle mize bosta vodila direktorica OGP, **Mara Ambrožič Verderber** in kustos **Matic Bukovac**. Delavnice, namenjene najmlajšim, pod vodstvom **Ištvana Huzjana**, bo koordinirala kustosinja-pedagoginja **Ana Papež**. Zunanji sodelavec **Dragan Klarica** bo tudi letos organiziral **brezplačne kulinarčne delavnice ter srečanja s krajanji** in lokalnimi kulturnimi društvi, ki bodo vsako soboto na kiparskem delovišču v družbi umetnikov in kustosov.

V septembru je na razporedu več dogodkov in otvoritev, zato vas vljudno vabimo, da si ogledate našo spletno stran www.obalne-galerije.si in naša socialna omrežja!

Vsi dogodki so brezplačni, vljudno vabljeni!

Pripravili:
Mara Ambrožič Verderber
in Tatjana Sirk

Pokukajmo v jesenske modne smernice

Zdaj je pravi trenutek, da se pripravimo na modne novosti, ki nas čakajo jeseni.

Čeprav poletje še ni reklo zadnje besede, se v modnem svetu že tiho odpira novo poglavje. Konec avgusta in v začetku septembra se počasi poslavljamo od lahkotnih poletnih oblačil in z mislimi že kukamo v jesen ter se postopoma pripravljamo na modne novosti, ki nas čakajo v prihodnjih mesecih.

VELIKA VRNITEV SKINNY KAVBOJK

Skinny kavbojke, tiste najbolj oprijete, ki jih čutimo in nosimo kot drugo kožo, za nekatere nikoli zares niso izginile iz garderobe, za druge pa bodo predstavljale veliko vrnitev ali celo novo modno odkritje. Modne revije za jesen/zimo 2025-2026 so jih namreč ponovno postavile v ospredje, dokončno potrditev njihove vrnitve pa so prinesli še ulični slogi in predstavitev novih kolekcij. Miuccia Prada jih je uvrstila med „klasične garderobe“, skupaj z dolgimi plašči in elegantnimi krili. Skinny kavbojke pa so ponovno osvetlile tudi znamke, kot sta Alexander

ANDREJA
ČMAJ FAKIN

McQueen in Miu Miu. Če so leta čakale na svoj trenutek, pozabljene na dnu omare, je zdaj pravi čas, da jih povlečete na plano in jim daste osrednje mesto v svoji jesenski garderobi.

SPET BOMO NOSILI OŽJA KRILA

T. i. "pencil" oziroma ožja krila, ki natančno objamejo silhueto in segajo do kolen ali gležnjev, z jesenjo postajajo nosilci klasične urejenosti. V ospredje stopa tudi kostim s krilom, ki je nepogrešljiv kos za hladnejše mesece. Naj bo klasično krojeno, v prevelikem slogu ali navdahnjeno s šarmom šestdesetih let, sledi krilo sodobnim smernicam in osvežuje pisarniški videz z retro pridihom. Krilo vsekakor raziskuje ženske silhuete in nostalgичno eleganco preteklosti.

CVETLIČNI VZORCI V SLOGU TAPET

Cvetlični vzorci, ki spominjajo na razkošne tapete iz starinskih evropskih salonov, bodo najopaznejši trend hladne sezone. Drobcene vrtnice, šmarnice, zlate niti in romantični motivi, kot bi bili izvezeni iz časa baročnih vil in dvorcev, bodo krasili obleke, krila in celo podložene jakne. Videz, ki je nekoč veljal za preveč "babičin", danes doživlja preporod. S cvetličnim "tapestry" slogom se moda nostalgичno ozira v preteklost, a obenem samozavestno stopa v prihodnost.

KAJ PA BARVE?

Vinsko rdeča ostaja jesenska stalnica. Je simbol moči in ženstvenosti, medtem ko se kot nepričakovani favorit sezone izpostavlja vijolična. Globoka, zasičena in skrivnostna nosi simboliko duhovnosti, notranjega raziskovanja in preobrazbe. V času, ko svet išče stabilnost in smisel, nam moda očitno ponuja barvne odgovore.

GEODETSKE STORITVE d.o.o. PORTOROŽ

VBS d.o.o. Portorož
Obala 125, 6320 Portorož
tel.: 05/677-85-80
GSM: 031/637-176
e-mail: bogdan@vbs.si

ELEKTROCENTER

Vabljeni v specializirano trgovino z elektrotehničnim materialom • Z načinom samopostrežbe za vaš hitrejši nakup

Salon svetil in največja ponudba elektromateriala
Vanganeljska c. 6, Koper • www.elektro-center.si
Tel.: 05/ 612 1500 • GSM: 041 283 385

PREVERJAMO URBANE MITE

Majhne praske,
veliki junaki

Vsak od nas se je že kdaj srečal z manjšo rano, prasko ali odrgnino – bodisi pri športu, delu na vrtu, pri kopanju v morju ali preprosto med vsakodnevnimi opravili.

Še posebej pri otrocih so to pogoste "poškodbe z igrišča". Potočena kolena, odrgnjeni komolci, popraskane dlani – sama spadam pod tiste srečneže, ki so otroštvo doživljali v devetdesetih letih prejšnjega stoletja in so bile takšne "poškodbe" odraz aktivnega in srečnega otroka in ne razlog za zaskrbljenost staršev.

Čeprav se zdijo takšne poškodbe kože nekaj povsem nepomembnega, se okoli njihove oskrbe pogosto pojavljajo številni miti in napačna prepričanja. Nekateri ljudje prisegajo, da je najbolje pustiti rano, da se posuši, drugi pa menijo, da je alkohol najboljše razkužilo (takega mnenja so bili tudi naši nonoti, ki so nam rane marsikdaj uspešno razkužili z domačimi zvariki). A resnica je, da lahko napačna oskrba upočasni celjenje in celo poveča tveganje za okužbo. Zato je dobro poznati razliko med starimi prepričanji in dejstvi ter vedeti, kako pravilno ukrepati – tako pri sebi kot pri otrocih.

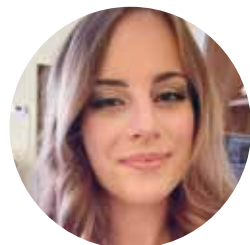
1. Rano moramo pustiti, da se posuši na zraku. Ni res. Mnogi še vedno verjamejo, da se bo rana hitreje zacelila, če bo "na zraku". Vlažno okolje, ki ga omogočimo s sterilnim obližem ali povoji, spodbuja regeneracijo kože, zmanjšuje možnost brazgotin in skrajša čas celjenja. Pomembno je tudi, da rano redno čistimo in menjamo obliž, da preprečimo okužbo.

2. Najbolje je rano polivati z alkoholom

ali jodom. Ni res. Alkohol in jod marsikomu delujeta kot najboljši sredstvi za dezinfekcijo, a lahko hkrati poškodujeta tkivo in upočasnita celjenje. Za majhne rane in odrgnine je veliko primernejša čista voda ali fiziološka raztopina. Takšno nežno čiščenje odstrani umazanijo in bakterije, ne da bi dražilo tkivo. Po čiščenju rano zaščitimo z obližem ali gazo, ki ohranja vlažnost in varujeta pred dodatnimi okužbami.

3. Če rana krvavi, je to slabo. Ni res. Kri nas pogosto prestraši, a pravzaprav ima tudi svojo pomembno funkcijo. Kri pomaga izločiti mikroorganizme in umazanijo iz rane ter omogoča, da telo začne proces celjenja. Blago krvavenje je torej normalno in običajno ne zahteva posebne skrbi, če pa krvavenje ne preneha ali je zelo močno, je priporočljivo poiskati zdravniško pomoč.

4. Če je rana majhna, ne more priti do okužbe. Ni res. Tudi majhne praske ali odrgnine se lahko okužijo, še posebej če pridejo v stik z umazanijo,

MANCA
HRIBOVŠEK

zemljo ali drugimi bakterijami. Okužba se lahko začne neopazno, zato je pomembno vsako rano očistiti in zaščititi. Znaki okužbe so rdečina, oteklina, če iz rane začne iztekati gnoj, če je rana in koža okrog rane nenavadno topla ali če občutimo povečano bolečino – v takih primerih je obisk zdravnika nujen.

5. Z rane je treba čim prej odstraniti krasto. Ni res. Krasta je naravna zaščita rane – preprečuje vdor bakterij in omogoča koži, da se pod njo regenerira. Če jo odstranimo prezgodaj, lahko poškodujemo novonastalo tkivo, povečamo možnost okužbe in poslabšamo brazgotinjenje. Najbolje je, da krasta sama odpade, pri tem pa rano redno čistimo in po potrebi vlažimo z obližem ali kremo, ki spodbuja celjenje.

Praske, odrgnine in manjše rane so del vsakdanjega življenja – še posebej pri otrocih, ki raziskujejo svet z veliko energije in pogosto malo previdnosti. To pa naj staršev ne odvrne od tega, da pustijo otrokom svobodo pri igri (ki je lahko tudi tvegana), pa čeprav nas včasih stisne pri srcu, ko gledamo, kako plezajo na visoko igralo, skočijo z zidu, se s kolesom spustijo po klancu in še bi lahko naštevala.

Večino ran lahko brez skrbi oskrbimo sami doma, pri otrocih pa je ob tem pomembno tudi, da jim damo občutek varnosti in jih pomirimo. Če pa se pojavijo znaki okužbe, je najbolje poiskati pomoč zdravnika.

Vrt v septembru

POLETJE SE POČASI POSLAVLJA IN S TEM TUDI AVGUST. ZAPOMNILI SI GA BOMO PO VISOKIH TEMPERATURAH IN TUDI PO NEKAJ DEŽEVNIH DNEVIH. SREČO SMO IMELI, DA NI PRIŠLO DO UNIČUJOČIH PADAVIN, KOT STA TOČA IN SODRA, KI BI NAM NAREDILI VELIKO ŠKODE.

Pridelek na **zelenjavnem vrtu** je obilen, seveda če smo z namakalnim sistemom pomagali rastlinam prebroditi sušno obdobje. Obiramo paradižnike, kumare, bučke, paprike ..., da jih bo tudi septembra obilo. Tudi na feferone ne smemo pozabiti, saj jih vlagamo ali sušimo in jih bomo uporabili za dodatek k jedem. Če smo melone in lubenice dobro namakali, nas še v septembru nagrajujejo s plodovi. Ko nam vreme dovoli in je možno opravljati dela na gredicah, se lotimo rahljanja le zgornjega sloja zemlje, da ne poškodujemo mikroorganizmov, ki so se dobro razvili v globljih slojih in bodo pomagali našim rastlinam pri razvoju. Posejemo lahko špinačo, motovilec, prezimne solate, različne sorte radičev, še vedno lahko sadimo kapusnice, blitvo, tudi solate in radiče. Čeprav je v **zeliščnem vrtu** primanjkovalo vode, pa vsebujejo rastline, ki so prežive-

le, veliko več učinkovin, ki se oblikujejo v takih pogojih. Poskrbimo, da vrt ni zapleveljen in odstranimo poškodovane rastline. V cvetličnih koritih lahko zasejemo začimbe, ki jih bomo pozimi uporabljali v naši kuhinji. Septembra lahko nabiramo baziliko, drobnjak, meliso, kumino, janež, mrtvo koprivo ..., baziliko, peteršilj, zeleno in nekatere druge začimbe pa lahko zmrznemo v kocke, da jih imamo čez leto.

V **sadovnjakih** in **vinogradih** je dogajanje pestro. V sadovnjakih nas jabolane in hruške obdarjajo s svojimi plodovi. Mesec je primeren tudi za obiranje orehov in lešnikov. Obiramo jih še v srajčki, pustimo nekaj dni na soncu, da se osušijo, da jih bomo lažje očistili in bodo zdržali dlje. Nešpole pustimo na drevesu, počakamo, da dobro dozori in dobijo svoj poln okus. V vinogradih je grozdje zrelo in že potekajo trgatve.

Okrasni vrt se bohoti v cvetju enoletnic v kombinaciji s trajnicami. Poskrbimo, da odstranjujemo odcvetele dele rastlin, da še vedno dognujemo s primernimi tekočimi gnojili, s katerimi si bomo lahko podaljšali cve-

SAŠO
MEJAK

tenje dolgo v jesen. Pri vrtnicah je tudi pomembno, da odstranjujemo odcvetele cvetove in dodamo še gnojila, da pripravimo rastline za še eno cvetenje. Če nam vreme dovoljuje, lahko dosadimo nove grmovnice, žive meje, da se lepo ukoreninijo in na pomlad začnejo z bujno rastjo.

Trata je lepa le, če smo imeli namakalni sistem, ker so bili pogoji za rast to poletje precej zahtevni. Opravimo lahko še zadnje letošnje gnojenje in odstranjevanje plevelov. Namakalni sistem reguliramo glede na vremenske razmere, ker se začenjajo razmeroma vlažne noči.

Osvetlitev malega
mandrača v Piranu

Piranski mali mandrač od julija v poletnih večerih krasi sedem podvodnih modrih luči, ki ustvarjajo edinstveno nočno kuliso.

Osvetlitev ima dvojni namen – poleg estetskega poudarka in privlačnejše nočne podobe mesta deluje tudi kot subtilen opomin, da je morje skupna vrednota, ki zahteva skrb in odgovornost. Podobno kot javna razsvetljava v parkih in na trgih tudi podvodna osvetlitev krepi odgovorno ravnanje ter zmanjšuje malomarnost pri odmetavanju odpadkov.

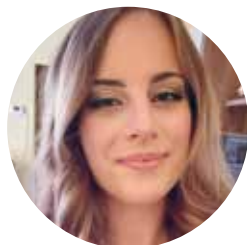
Podvodne luči bodo do konca septembra prižgane vsako noč med 21. in 24. uro. Čas osvetlitve je usklajen z Zavodom RS za varstvo narave, da bi se preprečilo moteč vpliv na življenje v morju.

Podvodno razsvetljava je v začetku julija namestilo podjetje Elektria d.o.o.

Foto: Občina Piran / Daniel Škerjanc

RECEPT
BISCOFF CHEESCAKE

V zadnjih letih so piškoti Biscoff postali prava senzacija po vsem svetu. Njihov edinstven karamelni okus, rahla hrustljivost in pridih cimeta navdušujejo tako ljubitelje kave kot sladokusce.

**MANCA
HRIBOVŠEK**

Sestavine:

- 180 gramov Biscoff piškotov
- 90 gramov masla
- 500 gramov kremnega sira (mascarpone)
- 250 gramov sirnega namaza Philadelphia
- 150 g Biscoff namaza
- Biscoff piškoti za končno okrasitev

Postopek:

Začnemo z osnovo iz Biscoff piškotov. Piškote zdrobimo v drobtine, lahko z mešalnikom ali z valjarjem, nato pa jim dodamo stopljeno maslo. Dobljeno mešanico enakomerno razporedimo na dno tortnega modela premera približno 20 centimetrov, da nastane kompaktna in enakomerna plast. Osnovo postavimo v hladilnik, da se nekoliko strdi, kar bo zagotovilo stabilnost torte in olajšalo nanašanje kreme.

Medtem pripravimo bogato kremo. V posodo damo mascarpone, Philadelphia in dve veliki žlici Biscoff namaza. Za tiste, ki imate radi zelo sladke torte, priporočam, da dodate še nekaj sladkorja v prahu, lahko pa tudi vanilijev ekstrakt. Mešamo, dokler ne dobimo popolnoma gladke in homogene mase. Kremo previdno nanesemo na pripravljeno piškotno osnovo. Pazimo, da je plast enakomerna in gladka. V posodo z vročo vodo postavimo Biscoff namaz. Ko postane tekoč, ga prelijemo čez kremo in počakamo, da se ohladi. Torto postavimo v hladilnik za vsaj štiri ure, najbolje pa čez noč, da se krema dobro strdi in se okusi med seboj povežejo.

Pred postrežbo lahko torto okrasimo z nekaj celimi in nekaj zdrobljenimi Biscoff piškoti.

Pošljite mi fotografije svojih izvirnih Biscoff sladici na manca.hribovsek@obalaplus.si.

Lucija, Liminjanska c. 96, 6320 Portorož
Gsm: +386 41 618 541, Tel.: +386 5 677 87 77, + 386 5 674 62 30
E-pošta: kamp.fiesa@gmail.com

				ITALIJANSKI SLIKAR V OBDOBJU PO 2 SVETOVNI VOJNI LIBIO BASALDELLA	HOLANDSKI SLIKAR PIETER VAN	LEGENDARNI BAJESLOVNI ANGLEŠKI KRALJ	AMERIŠKA PEVKA BONNIE	MONIKA NAPOTNIK	SESTAVIL Boris	REKA V NEMČIJI	KONJENIŠKI ODDELEK, ENOTA 30 RIMSKIH KONJENIKOV	TREBUŠATOST STEBRA V ARHITEKTURI	DOLINA POD PONCAMI	REKA V FRANCIJI
				ZVOČNI ZNAK ZA PREPLAH					SUHA, ŠIRNA RAVNINA, PORASLA S TRAVO					
				PRIPADNIK ŽUPNIJE					NORVEŠKA SMUČARKA, TEKAČICA BERIT					
				ČEŠ.ŠAHOVSKI VELEMOJSTER RICHARD KEM. ZNAK ZA BOR				UMETNA SNOV ZA TENIŠKA IGRIŠČA TIBETANSKO GOVEDO	ZEMELJSKI POL					
														DEL KROŽNICE
				OPOMBA, PRIPISEK	LUKNJAČ (STAR.)					POLITIČNO ZATOČIŠČE DOTIK ŽOGE NA MREŽICI PRI TENISU				
				GREGOR BENEDIK		STRUPENA JADRANSKA RIBA, MORSKI PAJEK	BOLEZEN NA VINU SIMFONIJA RIMSKEGA KORSAKOVA				MAKEDONSKI PESNIK ŠOPOV SLO. FIZIK BOŠTJAN			
				LJUBEZEN DR. ŽIVAGA			ŽIVAL Z BODICAMI ČILSKI NOGOMETAŠ NELSON					ALEŠ KLINAR PREDSTAVNIK DRŽAVE V DRUGI DRŽAVI		
				MOŠKI LIK Z DVIGNJENIMI ROKAMI K MOLITVI					KLOP (NAR.) PROSTOR V ZEMLJI ZA POKOP MRLIČA				MESTO V BELGIJI (FR. LIERRE)	MOZOLJAVICA, MOZOLJAVOST
				AMERIŠKA PISATELJICA SUSAN						TROPSKO DREVO EDINI IZVOD KAKEGA DELA, IZVIRNIK				
														
				MESTO V BAČKI, NA DESNEM BREGU TISE, VOJVODINA	VULKAN NA FILIPINIH	ŽIVAL Z DEBELO KOŽO, NAVADNO SLON	REKA V GRUZIJI, RIONI GLASBENO OBDOBJE				JAPONSKA OBLIKA BUDIZMA GLAS, ZVOK			
							ZRELOSTNI IZPIT (LAT.) OTTO ISLER							
				MAJHNA KOVINSKA PRIPRAVA ZA PISANJE				DAROVALEC	OŠILJENA DEBELA PALICA RIM. BOGINJA JEZE				MANJŠA DVOŽIVKA S KRAKI	VRAJNI SAMEC
				TRDA, STEKLU PODOBNA VULKANSKA KAMNINA								ŽARKO VREZEC MESTO V NEMČIJI		
				RAZPRŠILO, PRŠILO	EMIL NOLDE STROJ ZA KNJIGOTISK		ENOTSKI VEKTOR V MATEMATIKI ŠPELA BRAČUN				AZIJSKA OPICA IZSTRELEK ARTILJERSKIH OROŽIJ			
										GOZDNA RASTLINA IZDELOVALEC OMAR				
									TURŠKI VLADAR ANDREJ MLAKAR					
GLAVNO MESTO JORDANIJE, TUDI AMMAN		TOVARNA PUAČ V MIRNI	KENJSKI POLITIK DANIEL MOI	SREDSTVO ZA UMIVANJE	GROB, GROBNICA (ZAST.)			STAJA ZA ŽIVINO V PLANINAH ODPRTA POŠKODBA					FANIKA (POG.)	DOGOVORJEN LIK, KI IMA DOLOČEN POMEN, ZNAMENJE
BIBLIJSKI PRVI ČLOVEK					ANGLEŠKI GLASBENIK BRIAN		SLO. IGRALEC KONČAR NAJVEČJI MORSKI SESALEC					FRANC ZALAR AMERIŠKA PISATELJICA AMY		
ITALIJANSKI FILMSKI IGRALEC FEBO					KAKTEJA JEŽEVKA IVO JAN				TROPSKA RASTLINA ZA PLETENO POHIŠTVO KAJA BUCIK					
KRONIKA, LETOPIŠ					ALKALOID V ČAJU			JAPONSKI MEČ						
ČUDODELNA ZDRAVILNA PIJAČA					ZAPISKI JAVNIH OBRAVNAV V RIMSKEM PRAVU			MARIBORSKO ŠPORTNO DRUŠTVO						

SONTAG: am. pisateljica **TURMA:** konjeniški oddelek **RANJ:** morski pajek **OBSIDIAN:** trda kamnina **ARSTNOVA:** glasb. obdobje **ORHAN:** tur. vladar **ARAP:** ken. politik

NOVA TOYOTA COROLLA CROSS

NA VOLJO V AC JEREB SALONU

DO 10 LET JAMSTVA

Povprečna poraba goriva za vozila Toyota Corolla Cross Hibrid: od 5 do 5,4 l/100 km in emisije CO₂: od 114 do 122g/km. Emisijska stopnja EURO 6 AP. Emisije NOx: od 0,0039 g/km do 0,0059 g/km. Ogljikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emisije onesnaževal zunanega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delce PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov. Program Toyota Relax omogoča jamstvo do 10 let oziroma do 200.000 km, kar presega povprečno garancijsko podporo na slovenskem avtomobilskem trgu. 10 letno jamstvo hibridne baterije velja ob rednih testih hibridne baterije (HHC) na 1 leto ali 15.000 prevoženih km (kar nastopi prej) pri pooblaščenih prodajno-servisnih Toyotini trgovski mreži. Po preteku tovarniške garancije vam ponujamo brezplačno vključitev v program jamstva Toyota Relax (vse do starosti 10 let ali 200.000 km). Slika je simbolična. Več na www.toyota.si

AVTO CENTER JEREB | 051 233 101 | 051 682 666

DAN KOBILARNE LIPICA

NEDELJA, 14. 09. 2025

Uporabi kodo **OBALA10** za 10 % popusta
ob nakupu vstopnice za Dan Kobilarne Lipica.

www.lipica.org